

გეორგიული საკრთველი

ქართული ეკონომიკური საბჭოს ორგანო

„LA GEORGIE COMBATTANTE“

აგვისტო 1988 - Nr. 6(24) - AOUT 1988

„ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუნეს“ ილია

აგვისტოს აჯანყების 64 წლისთავი

აგვისტოს აჯანყების 64 წლისთავი.....	1
აგვისტოს აჯანყების მოავარი მიზეზი.....	3
აჯანყებანი საქართველოში.....	5

პრეზიდენტ ფრანსუა მიტერანის პასუხი

ბაქ.ს.ე.პ. საზღვარგარეთელი მიუროს მილოვკა.....	8
საფრანგეთის პრეზიდენტის ფრანსუა მიტერანის პასუხი.....	9

ჩვენი საჭირობოლო საქიობები

14 აპრილი - ქართული ენის დღე.....	10
რუსთაველის საზოგადოება.....	12
"გარდაქმნა" და ეროვნული საკითხი(სიმბეჭდ-ამერბაიჯანულთა დღე).....	14
მეხადმედილია დემოკრატიზაციის ეროპარციული სინფების პირობებში.....	19

3 უ მ ღ ი ნ ი ხ ლ ი კ ა

საზღვარი ახალგაზრდა თანამემამულეებთან.....	23
"ნიხლი ვადაიქმინდა?..."(აკაკი სურგულაძის ხედიის გამო).....	33
გაკოვრდა ღვინისმომი?...(ყველადღერი ღვინეაშობა).....	37
ქართული პერანავი?...(გ.რობაქიძის "გველის პერანავის" გამო).....	41
სინფი რობაქიძე.....	52
გ.რობაქიძის გერმანულთა თარგმნილი თუ დაწერილი ნაწარმებები.....	52

ე კ რ ნ ო მ ი კ უ რ ი ს ა კ ო მ ხ ე მ ი

ეკონომიკური "საგომური ბომბი"...და საქართველო.....	53
თბილ ეკონომიკური გიგანფი.....	55
ინფსფრის მუშების რეიური ხელფასი.....	55

საქართველო - ნადიმისა და პოეზიის ქვეყანა

სიმღერა ჩოლოყაშვილზე.....	56
ქართულ ღრმას.....	56
დაპნადე გომიკი.....	57

ქართული პოლიციური ემიგრაციის ყოფა-ღხოვრება

კ.კანდელაკის დაბადების 105 წლისთავი.....	57
ს.კვიციანი გარღვევულების 40 წლისთავი.....	59
26 მაისის დღესასწაული პარიზში.....	62
26 მაისი სომხში.....	63
26 მაისი ნიუ-იორკში.....	63
მეორე "დ ე ვ ი ღ ო შ ა".....	64

საუკუნო იყოს ხხენება მათი

ნამფილა ვიგვამის გარღვევადება.....	64
საუკუნო იყოს ხხენება მათი.....	66

„დემოკრატიის ორგანოთა მოქალაქეთა უმრავლესობა აქედან წა-
მომღვარი ხელისუფლება არის მომქმელი, მჭრელი, მკრძობილი“.

15-73

I.

მუხრანა 64 წელი 1924 წლის 28-29 ავციხეცხი აჯანყებულნი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო საქართველოს მისახლეობის დღედა ნაწილმა და რომელიც ხიხხლში ჩაახრეცხი მომუქეიკებმა. და ავციხეცხი რა დღეს, 1988 წლის ავციხეცხი აჯანყების 64 წლისთავს - იხევე იგივე კიხეცხი: რა მიხედა?..

II.

დნიშობია, რომ აჯანყება, თუ ის ერის გულისან, როგორც ვუკანნი, ამხიხეიკებს, - და ახეიო იყო 1924 წლის 28-29 ავციხეცხი ხახხელი აჯანყება საქართველოში, - თავიხუფლებიხათვის თავგანწირვის უიღურეხი ფრმამა, რომლის გიძიკური დამარცხება შეხამდებელი, მაგრამ იღურ-მირაღური დამარცხება შეეძლებელია. და ვუკანნიოთ რაფომ იფოქა აჯანყებამ საქართველოში 1924 წლის ავციხეცხიში და ამით იქნა საქართველოს თავიხუფლებიხათვის მძიოლის ხიმძილოდამ?..

III.

ხაქმე იმამია, რომ ხაქართველის უახლები იხეირის ხამი მარლი - 1918 წლის 26 მაისი, 1921 წლის 25 თებერვალი, 1924 წლის 28-29 ავციხეცხი - ერი მოღიანობა ვახლა, რომელშიც თავი მიოყარა ხაქართველებს, ქართველი ერის ხამი-ათახლეონმა ხახელმწიფობრივმა იხეირიამ ხიმძილოდამ. შე-შახეხე ხაქართველის დამოუკიღებლობისა და ხუერენიხის, ე.ი. ეროვნული თავიხუფლების დეე, და ამით მახში ჩაქიხილია ხაქართველის ხამიათახლეონი ხახელმწიფობრივი იხეირიის ის ხანუკვარი ხანა, როგა მოღიანი ხაქართველი თუ მიხი შეამდგენელი ნაწილები ხაქრიათირისო ხამარლოის ხუმიეკეი იყენენ, და ამდენად - მიუხედავით მინა-ხახელმწიფობრივი, მეფ-ნაკლები, უხამარლოიხისა - ჩენი თავი ჩვენევე გვეუფენილა. ამდენად 26 მაისი თავიხათვი ამევეს არა მარტო ხაქართველის ხახელმწიფობრივი დამოუკიღებლობისა და ხუერენიხის, არამედ - მახმეიო - უფლებრივი, დემოკრაფიული ხახელმწიფობრიოხის რაიბახე, რითაც ხაქართველის დემოკრაფიული რესპუბლიკა ჩადგა მხიფლიის ხხეა უფლებრივი-დემოკრაფიული ხახელმწიფობის რიგში როგორც დამოუკიღებელი და ხუერენული ხახელმწიფო. შე-შახეხე ვი არის ხაქართველის ხახელმწიფობრივი იხეირიის იმ შეზღვეული მინაკვეთების ხიმძილო, როგა ხაქართველი ვახლა უფხი დამწყაროების მახხერაი; და 1924-წლის-შახეხეცხი-აჯანყებების ეროდეროთ მიმანი იყო ხერად 26 მაისის დიადი დეეების იხევე განხორციელება, დეეებისა, რომლებიც ჩამიყალიბებულია ხაქართველის დამოუკიღებლობის აქვხა და ხაქართველის კინხეფიფიონი, რომლებიც გაუქმებული იქნა უფხი დამწყაროების მიერ ხერად 1921 წლის 25 თებერვალს, როგა მომუქეიკებმა დამწყარეს დამოუკიღებელი ხაქართველი.

IV.

"ქართველი ერი - წერდა ხაქართველის დემოკრაფიული რესპუბლიკის მოავრობის თაველომარე ნიე ყორდანიი თავის მიმართვამი ქართველი ერისხამი 1924 წლის ნიემერში - მუდამ მძილოთ მიღილა ხიფიფხილის გმავე, ის ხან იმარევებდა, ხან მარცხებოდა. დამარცხება მახ გულს არ უფხელა, გამარევება არ ამხევე...ქართველმა ხახეხმა ხიხხელი დახწერა ცხიკრების ფრეღებე, რომ ხუის იყოს თავის თავის შაფრიონი, თავის ქვეყნის მაფონი...დემოკრაფიის გამარევება, ხახეხის გამაფონება თავიხათვად ნიმნავს მიხიკიხის ხაქართველიდან განდევნახს, დემოკრაფიული ხახელმწიფის აღდგენახს..."

V.

თავის 1925 წლის 15 იანვრიო დათარიღებულ წერილში - "რა მიხლა" - ნიე ყორდანიი ვი ხწერხ: "დუფევებულმა ხაქართველიმ მიხეხა ერიო გმა ფეკვიკიდან განხათავიხუფებლად, ხაკუთარი ძალინით მოხიკველა განხაღევენაო. მიმანხ ვერ მიადწია. ეს ხამუაღებმა არ გამიღგა მიმანმეწინილი. მაგრამ დარჩა ხხეა გემი, ხხეა ხამუაღებემი, გაციღებოთ უფრ მქრედი და ძიღეამიხილი. ეს არის ხამჭოთა მოავრობის ხამინაო და ხაგარეი კრიშიი..."

VI.

და ნიე ყორდანიის ეს წინახწამეფეველური აძრემი იოთქის დღეს, 1988 წლის ავციხეცხიო ნათქვამი, როგა ჩვენ მიწემემი ვარო თუ როგორ ვამომხ ხამჭოთა კავშირის მოავრობა ხამინაო და ხაგარეი კრიშიისი გარდაღახეხს ე-წელი "გარდაქმნის", "ხაქაროშიისა" და "დემოკრაფიზაციის გიოთ, რამაც განხამღერეული ("კიხეიკური?") აძრათ, შეხეღებლათა ცვაღებლამა გამიწერია ხამჭოთა ხაქართველი 1924 წლის ავციხეცხი აჯანყების რაიშის განხამღერამიგ.

VII.

"ახლებურად გამუქებას ხაჭორებს - წერს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ავაკი ხურგულაძე, 1988 წლის 24 აპრილის გამეორებულ "კომუნისტში" - 1924 წლის აგვისტოს მოვლენები საქართველოში. ხურგი იჩინოვების კვალიცხოველი 1924 წელს აჯანყება იყო 'მუყაფორიული' გამიხვდა, რი-მეილი, თითქმის, მხოლოდ მენშევიკური ემიგრაციის ავანგუარდით იყო გამოწვეული. ხინამდელივით ამ აჯანყებას ჰქონდა თავისი ღრმა შინაგანი მოძებნი, რაც საქართველოს კომპარტის უხეში შედეგებით, გარკვეულწილად ამორეკავისის ფელიციაციული გაერთიანების მიზნითაც იყო შეპირებული. ახლა იმის თქმა შეიძლება, რომ აჯანყებას მოჰყვა მრავალრიცხოვანი გაუმართლებელი მხვერპლი და აქედან დაეღ ხათვე დემოკრატიული ინფლიგენციისადმი იმ თვითნებურ, ყოველად გაუმართლებელ ხიხიდან ანგარიშსწორებას, რამაც აპოგეას მიადრია პირველების კულცის მაცონიშის პერიოდში".

VIII.

რა თქმა უნდა, მაცონ ავაკი ხურგულაძის ამ "ახლებურად გამუქებას" კიდევ "გამუქება" უხაჭორება, ვინაიდან 1924 წლის ხახალის აჯანყების ერთდერთი თუ არა უმათრეხი მიზები იყო დამოუკიდებელი საქართველის დაყარება ხამტოთა რეხეთის მიერ, რითაც საქართველოში იხევ გამეხდა რუხული დღემყარიბულური რეყიში, რომლის მინამირჩილი იარალი იყო და დარჩა საქართველის კომპარტის, უფრო მუხვდ, ქართველი მოღმევიკები, რომლებიც ჩადგენ რუხეთის ახალი, ე.ი.

ხამტოთა იმპერიის ხამხახურში. მადრამ ეს ხაქოხი ამითაც არ ამორწურება, ვინაიდან 1924 წლის აგვისტოს აჯანყებულთა არც ერთი მოხოვნა დღემდღ და-კმაყიდებელი არ არის, რომლის ცენრია ხამტოთა რუხეთის ხარკუჰაციო ჯარების საქართველოდან გაყვანა, საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ხუყერენიშის იხევ-ადღვანა, რიგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში, და რუხეთისა და საქართველის მო-რის იხეი ხაერთამირისი ურთიერთობის დამყარება, რიგორც ეს განხმადღერული ხამტოთა რუხეთ-საქართველის 1920 წლის 7 მისის ხამავრ ხელშეკრულებით. ნუთუ ყველაფერი ამამე შეუძლებელია ღამარაკი დღეხაც - გარდაქმნა-ხაჯარობა-დემოკრატიზაციის პროცესში?..

IX.

ჩვენ გვჯარა, რომ ყოველი ქართველი, ხდაც არ უნდა ცხოვრობდეს და მოღვაწე-იბდეს ის, - ქედს იხრის აგვისტოს აჯანყებაში და, ხაერთოდ, საქართველის თა-ვისხუფდებისათვის ზრდილებში დღეულეთა წინამე, და უერთდება აგვისტოს აჯან-ყებულთა მოხოვნას გაყვანილ იქნეს საქართველოდან ხამტოთა რუხეთის ხარკუჰა-ციო ჯარები, რომ იხევ ადღვებს საქართველის დამოუკიდებლობა და ხუყერენიშა, რიგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში.

X.

და თუ თვით ქართველი მოღმევიკების ირგანი "კომუნისტში"(24.4.1988) აღი-არებს, რომ 1924 წლის აგვისტოს "...აჯანყებას მოჰყვა მრავალრიცხოვანი გა-უმართლებელი მხვერპლი", მაშინ ვითომ უკვე არ დღვდა დრო არა მარტო ამ იხ-ტორიული ფაქტის აღიარებისა, არამედ ამ აჯანყებაში დღეულეთა შეხაფერიის მემორიალის აგებისა, ვთქვათ, ჩვენს დღეაქადამ თბოლისში?.. კიდევ მეყი: ვითომ არ დღვდა დრო, რომ აგებულ იქნას აგრეთვე შეხამამისი მემორიალი ხამ-ტოთა რუხეთ-საქართველის 1921 წლის თემრეკვალ-მარტის რმში დღეულეთა ხამაყვი-მეღმოდ?.. და ხუღინიშის მხვერპლთა მემორიალის აგების მოხოვნა ხმ თვით მიხიოემიც იქნა წამოყენებული ხამტოთა კავშირის კომპარტის XIX კონ-ფერენციის მხვეღელების დრის?!..

XI.

ამდენად, - ადღინმნავი რა 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების 64 წლისათვის, - მთელი ჩვენი ერთნული შეგნებით შევძახოთ: მარალიული ხხოვნა 1924 წლის აგვისტოს აჯანყებაში დღეულეთ!.. დღეობა საქართველის!.. დღეობა ქართველ ერის!.. გაუმარტოს საქართველის დემოკრატიულ რუხუმდვიკას!..

ჯარლი ინახარიძე

პარიში-ღვევილი, 1988 წლის 28-29 აგვისტო

1924 წლის აგვისტოს აჯანყების

მოავარი მიზეზი

1924 წლის 28-29 აგვისტოს აჯანყების მოავარი მიზეზი იყო ხაშკოთა რუხების მოღმევიკური პარტიის ხელმძღვანელობის კოლინიური პოლიციკა და რეპრესიები ხაქაროველიში. აჯანყებულთა უპირველესი მოთხოვნა იყო ხაიუპაივი ჯარების გაყვანა ხაქაროველიდან და ხაქაროველის დემოკრატიული რესპუბლიკის უფლებამოსილების იხვე-ადღეგანა, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში.

მე მინდა მხოლოდ გავიხსენი, რომ დიდი დრო გავიდა 1924 წლის აჯანყების შემდეგ, 64 წელი. ამ სახალხო აჯანყების ბევრი მინაწილე დაიღუპა ციხეებში, ნაწილი წამოვიდა უცხოეთში და აქ გარდაიცვალა, დღე ნაწილი კი-ღარა ხაქაროველიში, მაგრამ ათასობით გახლენ რეკის შეუბრძალებელი ყვარის მხხვერკლი.

აი, აქ მომყავს

ორიღე ამინაწერი ჩემი წიგნიდან "მოიგნება" (წიგნი მეორე) - რომელიღ დიბეჭდა პარიზში 1953წელს, რაც ნათელსყიფს აგვისტოს აჯანყების ზოგიერთ მხარეს:

1924 წელი.

ყველაზე საშინელი, ყველაზე მტკივნეული წელი... სამანხევარი წლის წამებით მოთმინებიდან გამოსული ერთი იარაღით ხელში გამოდის მოსისხლე მტრის დასამხობათ. მაგრამ თავისუფლების მოყვარული ხალხი მარცხდება ფიციურათ ძლიერ მოწინააღმდეგესთან შეტაკებაში. და 30 აგვისტოდან. იმ დღიდან, რომლიდანაც ბრძოლის სასწორმა დამპყრობელთა სასარგებლოთ დაიწყო გადახრა, - გულგასული და გაბოროტებული მტარეალი იწყებს უსასტიკეს შურისძიებას.

30-31 აგვისტო... 1. 2. 3. 4 სექტემბერი საშინელი სისხლიანი დღეები... დახვრტილთა პირველი. მეორე, მესამე, მეოთხე და მეხუთე ათასეული... დღისით ჩეკის სარდაფებს აესებენ ციხეებიდან გადაყვანილ პატიმრებთა, ქუჩებში და ბინებზე ახლად დატყვევებულ უდანაშაულო მოქალაქეებით. ღამ-ღამობით კი სურვილის და პეტრე დიდის ქუჩებიდან სამი მიმართულებით ეზიდებიან საბარგო ავტომობილები ხელფეს გაკრულ მამულიშვილთა ჯგუფებს. საბურთალოს, ორთაქალის და კოჯორის მხარეზე მათ მოვლის უწმინდურ ხელით გათხრილი წმინდა და სამო: საფლავები... ძვირფასი საფლავები, რომელთაც დღემდე დამქვბს ქართველი ერთი... შეუფენებლათ მოქმედებენ "ხაქიკისა" და "გრუნჩიკისა" ჯალათები. ე. წ. "დეტეჩკაცა" ხომ სისხლში სეტურავს ამ დღეებში: რეკისის გზის საგანგებო კომისია დამოუკიდებლათ მოქმედობს და მასიურათ ხვრეტს როგორც თბილისში. ისე ხახზე დაპატიმრებულთა ჯგუფებს... კიდევ უარესი ამბები ხდება პროვინციებში. შეამბოხეთა სახლკარის გადაწყვა-გადაბუგვასთან ერთათ უპატრონოთ მიტოვებულ კოლშვილთა მიმართ წარმოუდგენელ ძალმომრეობას იჩენენ, ხალხს განუკითხავათ და დაუნდობლათ ხვრეტენ. ქუთათურისა და საჩხერის მიდამოებში დაპატიმრებულ მოქალაქეებით სასევ სამს ტექალუსკა ვაგონებს ზესტაფონ-სვირს შუა ტყვიისმფრქვეველებს უშენენ და ყველას ერთიანათ ელეტენ... რესპუბლიკის ყველა ციხეებიდან გაქყავთ დარევე პატიმრობაში მყოფთა თუ ახლად დატყვევებულთა ათეულები... ბათომისა და ფოთის, სენაკისა და ზუგდიდის, ოზურგეთისა და ქუთაისის, შორანისა და გორის, სიღნაღისა და თელავის. დუშეთისა და ბორჩალოს ციხეებიდან მამულიშვილთა წყებები მიემართებიან დამოუკიდებლობის სამსხვერპლოსაკენ...

1. ამ აჯანყებას ჰქონდა სახალხო, მასიური ხასიათი; გაუგონარი ენტუზიაზმით გამოვიდა მთელი ხალხი, დიდი და პატარა, ქალი და კაცი, მუშა და გლეხი, ნასწავლი და უსწავლელი, მღვდელი და ყოფილი აზნაური-ყველა, ჯერ არ ნახული აღფრთოვანებით ეროვნულ თავისუფლების მოსაპოვებლათ. ამას მოწმობს ოფიციალური წყაროები საბჭოთა გაზეთების (გაზეთი "კომუნისტი" № 234) და სინამდვილე, რომელსაც ადგილი ჰქონდა გურიაში, სამეგრელოში, იმერეთში და ყველგან, სადაც საერთოთ გამოსვლა კი მოხდა.

2. საბჭოთა ხელისუფლებამ გაუგონარი სისასტიკე და ვერაგობა გამოიჩინა იმ ადგილებშიც, სადაც გამოსვლებს არ ჰქონია ადგილი. ასობით დახვრტიტს უდანაშაულო ხალხი ხაზურში, სიღნაღში, თელავში, გორში, ქუთაისში და სხვაგან.

3. კომუნისტური პარტიის ლიდერები აღიარებენ აშკარათ («კომუნისტი» № 256), რომ მიზნები ამ გამოსვლებისა არის მათი პოლიტიკა გლეხობის მიმართ, სარწმუნოების უთავბლო დევნა, შევიწროება საზოგადოებრივი ინიციატივის და სხვა.

ამდვილი ბრალდება ჩვენს წინააღმდეგეს აჯანყებაა. ეს ბრალდება ჩვენ კიდევაც ვიკისრეთ. ესაა, რით იყო გამოწვეული ეს აჯანყება? აქ ამხ. კ. ანდრონიკაშვილი მოუთხრობს «დელეგატებს» საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოზე თავდასხმას და მის ოკუპაციას. «ქართველი ხალხის სახელმწიფოებრივ უფლებების აღსადგენად და დასაცავად მოვალე იყო გამოსულიყო როგორც ნაციონალისტები, ისე სოციალისტები. და მართლაც საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ შეერთდენ ყველა ქართველი პოლიტიკური პარტიები: სოციალდემოკრატები (მენშევიკები), სოციალდემოკრატიკები, სოციალრევოლუციონერები, ნაციონალდემოკრატები და დამოუკიდებელი სოციალდემოკრატები (სხიველები). მართალია, პირველ ხანს ეს პარტიები აქტიურ ბრძოლას არ დასდგომიან, პირიქით ცდილობდნენ გამოენახათ ახალ ხელისუფლებასთან საერთო შემარიგებელი ენა, რათა ყველა სადაო საკითხები მშვიდობიანი გზით ყოფილიყო გამოარკვეული საბჭოთა კონსტიტუციის ფარგლებში. საოკუპაციო მთავრობა არ წავიდა ამ გზით, მან არჩია რეპრესიები და შეუდგა პოლიტიკური მოღვაწეების დაპატიმრებას ჯერ შიგა და შიგ, მერ კი ხელი მიყო მასიურ დაპატიმრებას, გადასახლებას და სხვ... როდესაც მთავრობამ ამას პოლიტიკურების დახვერტაც მოაყარა, მორიგებანე ლაპარაკი უკვე ხელმეტი იყო. პოლიტიკური პარტიებიც აქტიურ ბრძოლას შეუდგნენ და მათგან დაარსებულმა დამოუკიდებლობის კომიტეტმა გადასწყვიტა 1924 წ. ვეისტრუმი აჯანყების მოხდენა. აჯანყება, მართალია, დამარცხდა (ამას თავის მიზეზი ჰქონდა), მაგრამ ეს აჯანყება იყო ხალხური, მასიური, ძლიერი დასავლეთ საქართველოში, შედარებით სუსტი აღმოსავლეთ საქართვე-

ლოში. თფილისში არ გამოვსულვართ, რადგან ის შიგნით იყო გამაგრებული რუსის ჯარით. ჩვენ ვაპირებდით თბილისის გარედან აღებას, ვაქცევ თქვენ ყურადღებას, რომ აჯანყება ჩააქრეს რუსის ჯარის საშუალებით. კომუნისტები ცდილობდნენ ავანტიურათ გამოიყვანონ ეს აჯანყება. მაგრამ აჯანყების სიძლიერე და უამრავი მსხვერპლი, რომელიც შედეგათ მოყვა მთავრობის უღმრთელ ზომებს, ამტკიცებს წინააღმდეგს. მართლ დახვერტილთა რიცხვი 3.000 აღემატება: მთავრობა ხერტედა არა თუ ბრძოლაში ტყვეთ ჩავარდნილ აჯანყებულთ, არამედ ისეთებსაც, ვისაც არავითარი მონაწილეობა აჯანყებაში არ მიუღია. ციხეებიდან გამოყავდით ასობით პოლიტიკური პარტიმარნი და ხერტედნენ.—ხერტედნენ არა მარტო იმ პატიმრებს, რომლებიც იმყოფებოდნენ საქართველოს ციხეებში, არამედ დახვრიტეს ისეთებიც, რომელნიც რუსეთის საპყრობილებებში იყვენ გაგზავნილი. ასე გამოიყვანეს სუხდალის საიზოლიაციო ციხიდან და დახვრიტეს ცნობილი მოღვაწე რევოლუციონერები: ნოე ხომერიკი, ბენია ჩხიკვიშვილი, გოგიტა ფაღვა, ვასონროდა და გ. წინამძღვრის-შვილი. უნდა აღენიშნოთ, რომ შეამბოხენი ლმობიერათ ეპყრობოდნენ ტყვეთ წაყვანილ კომუნისტებს, არ ყოფილა არც ერთი შემთხვევა ტყვეთ წაყვანილი კომუნისტის დახვერტისა. ცენტრიდან მიცემული იყო სასტიკი დირექტივა, რომ ასეთ დახვერტას ადგილი არ ჰქონოდა და ეს კიდევაც სრულდებოდა. მაგალითათ, აქ მყოფი პარტიკეშული ვანო სტურუა სხვებთან ერთათ ტყვეთ იყო წაყვანილი, მაგრამ დღესაც ცოცხალი ბრძანდება.

აჯანყების დამარცხებასთან ერთათ 4 სექტემბერს ჩვენს მეთაურები, დაგვაპატიმრეს. იმ დამსვე გაგეთოკეს და მიყავდით დასახვერტათ, მაგრამ ამ დროს საგანგებო კომისიის თამქდრომარე ბერიაშ წინადადება მოგვცა, გამოგვეშვა მოწოდება აჯანყებულებისადმი, რომლებიც კიდევ შიგა და შიგ განაგრძობდნენ ბრძოლას,—რომ მათ დაეყარათ იარაღი, რათა შეჩერებულიყო უაზრო სისხლის ღვრა და მასიური ხერტეა, რომელსაც განაგრძობდა ხელისუფლება. თანაც დაუშატა, რომ თუ მოწოდებას გამოუშვებდით, ხერტეას შეჩერებდნენ. მაგრამ ერთი პირობით კი, მომხდარ აჯანყებისათვის უნდა გვეწოდებინა ავანტიურა. ჩვენ კარგათ ვგრძნობდით ჩვენს პა-

სუბსიგებლობას ხალხის წინაშე და გვერდოდა შეგვეჩერებია ასობით უდანაშაულო ხალხის დახვრება და უკვე უმნიშვნელო შეტაკებები. აი ამიტომ დაეთანხმებით სიტყვა ავანტიურაზე. მოწოდების დასაწერათ გავიხსენს ხელები. მოწოდება გამოქვეყნდა და უნდა ითქვას სიმართლე, რომ მასიური ხერხეცა შეჩერდა. აჯანყებულებმა თანახმა ჩვენი მოწოდებისა ჩააბარეს იარაღი ხელისუფლებას. დასახვრეტათ გამოხადებული ვიყავით: მე და გ. ჯინორია (სოციალდემოკრატები), მის. ბოქორიშვილი (სოციალისტ-რევოლუციონერი). იასონ ჯავახიშვილი და მიხეილ იშნელი (ნაციონალ-დემოკრატები).

ო ა ს ხ ი ა ნ ი ა ს მ მ ზ ბ ა .

1924 წლის აჯანყება დამარცხდა. აუარებული მსხვერპლი შეიწირა თავისუფლებისათვის საპირისპირო ბრძოლამ. იარაღით ბრძოლაში ბევრი არ დახოცილა, მაგრამ გამარჯვებულმა და გამძვინვარებულმა ბოლშევიკურმა ხელისუფლებამ ამოხოცა და ამოყლიტა მებრძოლი ხალხი. ვინც გადაარჩა საერთო ყლექტს, იგი იძულებული გახდა უცხოეთში გაიხიზნულიყო, ან განეგრძო მალული ცხოვრება, ან თუ ეს აღარ შეიძლებოდა, შერიგებოდა ხელისუფლებას და ღია თუ საიდუმლო ბრძოლაზე ხელი აეღო. უცხოეთში გაიხიზნა ბევრს არ შეეძლო, ვინც გადაარჩა და დარჩა საქართველოში ის იძულებული გახდა იარაღ-აყრილი ბოლშევიკურ ხელისუფლებას შერიგებოდა. მაგრამ ეს შერიგება, მებრძოლთა თვალსაზრისით, იმას არ ნიშნავდა, რომ ბრძოლაზე საბოლოოდ ხელი აგველო. ერთი სახით ზვე დიდებით ბოლშევიკური ძალაუფლების წინაშე მომღმირი და კეთილი, მეორე ჩვენი სახე, რომელიც გამოხატავდა ნამდვილ ჩვენს არსებას, დაუბრუნდა ბრძოლის გავრძელებას. ეს იყო მებრძოლთა ორ-სახიანი მდგომარეობა და ვფიქრობ, თუ ჩვენი სამშობლო გადაურჩა თავის გრძელ ისტორიაში მრავალ უცხო ბატონს, ეს ამ თვისებითაც აიხსნება. მოჩვენებითი შერიგება მტერთან და გაუქუქავი, მტკიცე ნებისყოფა მტრის წინააღმდეგ ბრძოლისა— ესათურდ დამახასიათებელია ჩვენი თანამედროვე ხანისაც.

ავლიო ჩემინიძე
ამინაწერები ჩემი წიგნიდან "მოგინება", პარიზი, 1953 წ.

აჯანყების საპარტიო მუხი

ეროვნული თუ სოციალური ბრძოლის ასპარეზზე ყველაზე უფრო მჭრელ მხვილი და საზოგადო იარაღ — აჯანყება. იგი ბევრ მსგავსს მოთხოვს ეს იცის ერებს, ეს იცის აჯანყებულთა დენამ, მაგრამ ისტორიაში აჯანყება დღემდე გვირდება. ქართველი ერის გრძელი ისტორია ერთნაირ აჯანყებას კარგად იცნობს. საქართველო პარტიზანულ ომთა და აჯანყებუთა კლასიკური ქვეყანა. არა ერთხელ უბრძოლია ქართველ ერს ვარკვე მტერთა წინააღმდეგ პარტიზანული ომებითა და აჯანყებებით. არა ერთხელ აფრიალებულა ღრუმა აჯანყებისა ქართულ მიწაზე უცხოეთის ბატონების წინააღმდეგ. რამაც აჯანყება აქ უკველვის და-გვიკრებულია ვასაქველად იყო მიზანოული.

ქველმა საქართველომ არ იცის სოციალური აჯანყება ან ბრძოლა საკლასო, ქართული წესწყობილების წინააღმდეგ, და როდესაც ამ წინააღმდეგ სოციალ-დემოკრატის საფრთხელზე აჯანყება სდებოდა, იგი მიზანოული იყო მხოლოდ იმ წესების წინააღმდეგ რომელიც უცხო ძალამ, უცხო ბატონებამ თან მოიტანა და დააყარა. ამგვარად ეს აჯანყებები ამ შემთხვევაში უკველვის იყო ეროვნული, ვინაიდან იგი მოწოდებული იყო უცხო ბატონების მიერ შემოღებული წეს-ოფისა, და მასწავლები თვისითად დამპყრობილ ბატონების წინააღმდეგ, ვინ ჩამოხლეს ჩამდენი პარტიზანული ბრძოლა და აჯანყება გადახდა ქართველთა ერისათვის სანჯაროდა ისტორიის გზაზე!!! მართო შეტყობა-

ბე საუქური რომ მოვიფინოთ საქართველოში ოცდახუთჯერ მანც მოხდა აჯანყება

1801 წლიდან 1905 წლამდე აჯანყებით ბრძოლის დროს მრავალჯერ აფრიალდა და მრავალჯერ ჩამოივლიდა სახლში ვასკროლი

აღსანიძე ობედიანი 1832 წლის შეთქმულების წევრი, თავის მიჯანყებაში სწერდა — ჩაკი რუსები მოდიდენ საქართველოში, ავიდან 1812 წლიდანონ ვეწი შეთქმა ვა-კლესს სუტებს საქრთველიდგე მით და იმით ვარქესათვის საქრთველიდგე

1802 წ. მოხდა აჯანყება შიოთლეტში, კახეთში ხეცუტოში.

ამ აჯანყების საბაბი იყო ის მოვლენა რომ რუსის სადღობებს ხალხი ააწიოცს ვეგებს სუტებს, ქალები ვაუტავტურებს ასობით ძაბრთღერი ჩაასებს

1804 წ. — აჯანყება შიოთლეტში, საბაბი — რუსების მიერ დადებული ბეგთა აუტანელი შეიქმნა.

1804 წ. — აჯანყება შიოთლეტში და ქართლში კოტეხი — არა ვესურს რუსებს

1812 წ. — აჯანყება კახეთში და ქართლში. — ჩვენ ვატყობ ჩვენი მუცა და ვარქოლო ბატონოების ათჩიეს საქართველოს ვეწი

1813 წ. — აჯანყება და პარტიზანული ბრძოლა. — ომივლოცა აღსანიძე ბატონიშვილი ხეცუტოში ხელოდა მასეთი და შიოთლეტში.

1819 — 1820 წ. — აჯანყებანი გურიაში იმერეთში, ჩაკეში, კახეთში საფრთხლოში. ამერეთის აჯანყებულებმა საქართველოს ვეწე ბატონიშვილი ვასკრავი ვამოხატდეს

- 1824 წ. — აჯანყება აფხაზეთში.
- 1826 წლიდან 1832 წლამდე შიშველეთის მხარეზე, რომელში ქართველი ინტელიჯენცია და რუსულ საზღვარი სამხედროდ შევიდა ირანის მონარქიისგან. შიშველეთზე ვაკეშვილი იქნება და მისი მონარქიული დარეგულირება — (როგორც სომხთა დიდი მწიფი დავით ბაგრატიონის შვილი) — ვაკეშვილი ძალიან მოხელე, სამშობლოს მამობურებანი.
- 1829 წ. — აჯანყება თბილისში — სომხური შეტევა.
- 1840 წ. — აჯანყება გურიაში, იმერეთში, წყნაღვნი გურიაში, ვადასახადების გულსათვის — შაჰრინი აჯანყება.
- 1841 წ. აჯანყება გრძელდება გურიაში და იმერეთში. აჯანყება გურიაში.
- 1849 წ. — აჯანყება თბილისში.
- 1857 — 1862 წ. — აჯანყებანი საშვერლოში გურიაში, იმერეთში. — ვაჩაგოლი ნიაღვრე.
- 1863 წ. აჯანყება საინგოლოში —

- ადმინისტრაციულ უწყებათა ვაძი.
- 1865 წ. — აჯანყება თბილისში — ვადასახადთა მონარქების ვაძი.
- 1866 წ. აჯანყება აფხაზეთში — აფხაზების მონარქის ვაძი.
- 1875 წ. — აჯანყება სვანეთში — რუსული ადმინისტრაციის დამყარების ვაძი.
- 1878 წ. — ბრძოლა კახეთში — სადასახადის განაღდება.
- 1882 წ. — აჯანყება გურიისა და აჭარაში. — შამსადინების დღესის ვაძი.
- 1905 წ. — ფართო აჯანყება მთელ საქართველოში.

ველი ეს აჯანყება, იყო იგი პოლიტიკური, სოციალური თუ ეკონომიკური ხასიათისა არსებითად მანერუსული წესწყობილების წინააღმდეგ იყო მიმართული და ამ აჯანყებებით ქართველი ხალხი თავის უკმაყოფილებას ხმაავალი და თოვს სრული განმარტება.

ველი აჯანყება ჩასაყარველია, სრული დამარტებით დასრულებული და ხალხი ამ ბრძოლაში თავის წესობიერ დამყარებისთვის პრეობდა და ერთ თავის ნებისყოფას განამარტებდა.

სწორედ ამ დროს იწყება კიდევ ქართული პოლიტიკური პარტიათა ასპარეზზე გამოსვლა და ხალხის პოლიტიკურად დარსხევის, ქართველი ხალხის მიწინააღმდეგობის სული ამ პოლიტიკურ პარტიებში ვადიდდა და ბრძოლა იყუდა ხალხობრიული პოლიტიკური ხასიათი მითი.

ამ ბრძოლის სული მხატვრებმა გრამ 1918 წ. თავისი სასწავლოებრივობა აღიღეს და საკუთარი ცხოვრების მოწყობას შეუდგნ. მაგრამ იმავე წელსათა თავის მონარქი ძალათათ თავისი აჯანყება და ქართველი ხალხი არც დამოუკიდებლობის დასაცავას და არც უცხო წესწყობილებას არ შეუთვდა.

და ბრძოლაში დამარტებელი ხალხი ვადიდს ფართული ბრძოლის წესზე და არა — ლეგალური ანტი-ბოლშევიკური შემართა იწყება რომელიც მათ აჯანყებათა ხასიათს დებულობას.

ბოლშევიკური ჩვეულების წინააღმდეგობა — იქნას მაგრამ აღმდეგი, ასახლება მათ, მაგრამ არც კიდევ ხერხების ვაჭრების ამ იმედი რომ თავისი დამარტებების ხალხს შეუშება და ვლუბებს თავის მხარეზე ვადიდებას.

1921 წლის აჯანყება.

ამის მიუხედავად, ქართველმა ხალხმა აჯანყება დაიწყო სვანეთში, მთიან ადგილებში, სადაც ბრძოლა არც ისე ადვილი უნდა ყოფილიყო ბოლშევიკებმა წითელი არმიები მთიანეთს სწავეს და აქ ბრძოლაში ირანე მხარეს დიდი დახალისი ქორობდა. აჯანყება დამარტდა დაიწყო დამარტებების ხალხს.

1922 წ. ხევსურეთის აჯანყება — ხევსურეთში აჯანყება დაიწყო 28 ავგოსტოსს და იგი დიდად აქტიური და სისხლიანი იყო. წითელმა არმიამ ლარსში ვადიდება იგი სისხლმა ჩააღრმავა, — ბევრი დახვრიტდა, ბევრი ვადასახდა.

ამის მიუხედავად, ბრძოლა მთელ ხევსურეთს წინააღმდეგ მიმავს და წინააღმდეგობა არა — ლეგალური პარტიული პარტიები შეუდგნენ ხალხის უკმაყოფილებასთვის ირანედაქციული სახე მითითა და ბრძოლაც ირანედაქციულად მოეწეოთ. ამ მიზნით დაარსდა საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტი რომელშიც ყველა არა — ლეგალური პარტიების წინააღმდეგობით მიმართულობის დებულებებზე.

1923 წლის შეთქმულება

ბოლშევიკებს თავიდანვე არ მოსწონათ ქართველი ხალხი, რომელსაც ქართველი რუსები ხელმძღვანელობდნენ ჩვეულებრივად ირანედაქციული ქართველი ხალხის წინააღმდეგობა და მის სურვილსა მარტებელი იყო; ამიტომ მის არ შეუძლია დამპყრობლობის ერთგული ვადიდება. ამიტომ დაიწყო ბოლშევიკური სადასახადი შემართა და დაარსდა შეთქმულების ცენტრი შედეგი — დახვრიტდა უმალესი ირანედაქციული და დაშალს ქართველი ხალხი.

პარტიზანული ბრძოლები

საქართველოში მთიანი კუეყანა და პარტიზანული იმეებისათვის ძალიან

ხელსაყრელი და გამოსადეგი. ქართველმა ხალხმა ისარგებლა ამ თავისი გეოგრაფიული ვითარებით და მრავალი ახალგაზრდობა ირანეთი ხელში იყუდა ვაჭრია. შეუქმნეს პარტიზანული რაზმები ქართლში (1. კასპისა, 2. დელევიზიისა, 3. დარსხაშვილისა); კახეთში — 1. კარაწავისა, 2. მთიანეთისა; გურიაში — ფორისა; გურიაში — გრეგობისა, 2. მუხანვერისის, 3. მთიანეთისა და სვანეთში. მაგრამ ყველაზე უფრო სასწავლოებელი და დიდი რაზმი იყო ქაქუცა ხოლო. ხელისუფლების დიდი ბრძოლა იქნებოდა ყველა ამ რაზმის წინააღმდეგ საბრძოლედ. ეს იყო ირანეთი ბრძოლა დიდი მხარედასახადი და დიდი მარტებით.

საქართველოს დიდი აჯანყება 1924 წელს

1924 წლის ავგოსტი დასასრულს, საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტი ხელმძღვანელობით, საქართველოში დიდმა აჯანყებამ იწყებოდა აჯანყებულობა დიდივე პოლიტიკური, აღმდეგისა მთელი დიდი. სწავლებანი ადგილობრივ მიწინააღმდეგობაში, მაგრამ თბილისიდან წამოიღება წითელმა ხალხმა ხალხმა ხანებითა და ცუდად მოეწეოთ თოვთან — მაქსიმალური ხალხი ყველაზე დამარტებას.

დიდი და სასტიკი იყო ბოლშევიკური მთავრობის მფარსხება. ვადიდებელი ჩვეულებით აჯანყებულობა და არა — აჯანყებულთა განკითხვად, განსამართლებლად ხერხები. სისხლის ტეხები დიდმა საქართველოში. აჯანყების სისხლმა ხალხობის დღეები ირანე მოუხება ქალმა თბილისელ ერთ ყალბამ მხარეში — ხორცი ეჭირათ! ყსამბა, რომელიც ქართველი არ იყო, მის უკანადა — დედამხარე ირანე ხორცი თუ ვინდა წინააღმდეგობა, იქ ბევრი ხორცი არის ქართველებს ქვედასახად.

1925 — 1926 წელი

ეს ირი წელიწადი იყო მწიანე და ვადიდებელი გლეხის დიდი საქართველი ხალხი ძალიან იყო შეშინებული.

1927 წელი

ამ წელს შიდა აჯანყებას წინააღმდეგ და აღზევებით მავრამ მას დაჯილდოვდა...

1928 — 30 წელი

ხალხი ბოლშევიკებს პასუხს წიხალდებოდას უწყებს. კომუნისტურ-ზაკის გატაცებამ საქართველოს ახალ...

1931 — 1932 წ.

კომუნისტურზაკის შემოღობას ხალხი არ უშვებდას და თანდასწრებით მუდამებით უწინაღობით იმის მხრე...

1933 — 1936 წ.

კომუნისტურზაკი და კომუნისტურ ში მოხებად გულგახილს. შუამდობი...

1933 — 1936 წ.

ამ წელს განმეჯილდობაში დიდი გარდაცვალება მოხდა ქართულ კომუნისტურ პარტიში...

ხეობები კარგადებოდა ამ ორი წლის განმავლობაში და დამოუკიდებელი მართლ ბოლშევიკები...

ამ მასობრივი ხერხები - მასობრივი მიუხედავად პროცესები მხოლოდ ვაგ...

შეიარე მსოფლიო ომის ხანა 1941 — 1945 წ.

1941 წლის 22 ივნისს გერმანია-სამხრეთი რუსეთის ომი დაიწყო...

მეორე მსოფლიო ომში საქართველოს ხანძარი-ნახევარი მიხახველიმოდან 700-ათასი ჯარისკაცი გაიყვანა იმში...

1956 წლის 9 მარტის

მახიბრები ედმონსერაგიები ობილიში, რიველი ხიხხედი ჩაახრი ხრეშირემა...

1978 წლის 14 აპრილის

მახიბრები ედმონსერაგია ობილიში ქართული ენის, რვირგ ხახველწრეი ენის...

ქართველბახალბა, რომლის მთელი რიხები დიდი სასწაულებების...

გ. ხ. ხაჩიყ.

ენიბილი რუხეველივივის ვიქვირ ნიშაძის ეს წერილი იღნავად შემოკლებული და შევხებულა

votre victoire au terme des élections législatives du 12/06/1988.
 Cette victoire du Parti Socialiste est le résultat de votre politique réaliste pour la Nation Française, basée sur l'unité nationale et la justice sociale.
 Nous voyons se dégager une idée semblable à celle sur laquelle a été fondée le Socialisme Géorgien. Monsieur Renaudel et Monsieur Blum se sont érigés en défenseurs de notre République Géorgienne, de même que Monsieur Guy Mollet.

En 1921, après l'occupation de notre pays par la Russie Bolchevique, le Gouvernement Français a fraternellement reçu notre Gouvernement en exil, et donné asile à des milliers de nos compatriotes poursuivis par le régime Soviétique.

La Géorgie et les Socialistes Géorgiens n'oublieront jamais l'hospitalité et les grands services que la France et nos amis Socialistes Français ont rendus au peuple Géorgien.

Nous espérons vivement que viendra le temps où la Géorgie ayant reconquis sa liberté redeviendra un pays indépendant qui pourra remercier la France en lui rendant autant de services qu'elle en aura reçus.

Nous vous souhaitons respectueusement, Monsieur le Président de la République, une complète réussite pour vous-même et pour votre Présidence

Pour le Présidium du Parti Social Démocrate de Géorgie à l'Etranger

Le Secrétaire

M. Berichvili

LE PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE

*J'ai été très sensible à votre message de félicitations.
 Dans la tâche que j'ai entreprise, l'assurance de votre concours m'est particulièrement précieuse.*

François Mitterrand

 რ ე ბ ვ ე მ დ ე ლ ი კ ი ბ ს ა რ ე მ ი ლ ე ე ნ ს ი

მე პირადად მეუარე შეხიამივნა აქვეყნვან მოლოცვის მიღება.
 აქვენი თანაგრძნობა, ჩემს ყოველდღიურ მუშაობაში დახმარევი მიზნების განხორციელებებისათვის, ჩემთვის განსაკუთრებით ძვირფასია.

ფრანსუა მიტერანდი

უღიშეს ხახახლე, პარიზი

=====

"ყოველ ხალხს მუდამ აქვს უფლება ხალხი თავისუფლების პირობებში განხაზღვროს ხაშირას და ხაგარეო პოლიტიკური ხეყვენი გააჩუღან ჩაუჩუღელ".

უეროპაში უმძარეობნა და თანამძარეობის თამძარის დახეყენით აქცი(1975 წ.).
 =====

ჩვენი საჭირობოვო საკითხები

14 აპრილი - ქართული ენის დღე

I.

14 აპრილი ქართული ენის, დღეა-ენის დღეა, და არა სამჭოთა საქართველოს კონსტიტუციის დღე, როგორც ამას ხერხს ვაძეოთ "კომუნისტი" (27.3.1988), აღნიშნავს რა სამჭოთა საქართველოს კონსტიტუციის ათი წლის თავს. 14 აპრილი, ვიმეორებთ, ქართული ენის, დღეა-ენის დღეა იმიტომ, რომ მიხვითხვა და საქართველოს პარტყული ხელმძღვანელობამ შეიმუშავა სამჭოთა საქართველოს კონსტიტუციის პრეპყი, რომელშიც შეძლადული იყო ქართული ენის, როგორც საქართველოს სახელმწიფო ენის უფლებები. ამან გამოიწვია დიდი აღშფოთება საქართველოს მოსახლეობაში, და 14 აპრილს, 1978 წელს, თბილისში, გაიმართა მასობრივი დემონსტრაცია, რომელშიც მიიხიოვა ქართული ენის, როგორც საქართველოს სახელმწიფო ენის, იხეე შეფანა სამჭოთა საქართველოს კონსტიტუციაში.

II.

და, სამჭოთა კავშირის იხვირიაში, პირველად მიხდა "სახწაული": პარტყული ხელმძღვანელობა წაიღო დამომბაზე, და საქართველოს უმაღლესი სამჭის მეხბრე მინისტრის რეკავრეზე ხეხიამ დააკვაყოფილა დემონსტრაციას მოთხივნა და სამჭოთა საქართველოს კონსტიტუციაში აღიარებულ იქნა ქართული ენა როგორც საქართველოს სახელმწიფო ენა, თუმცა რუსული და ხხვა ენების აღიარებაც შეფანდილია კონსტიტუციის იმავე მუხლში. ეს იყო, თუ არა ყველამ, პირველი გამარჯვება მშვილობიანი დემონსტრაციებისა სამჭოთა საქართველოს მოქმდ იხვირიაში. და ამიციმ არის, რომ საქართველოს მოსახლეობა, ყოველწლიურად აღნიშნავს ქართული ენის, დღეა-ენის დღე 14 აპრილს, რომლის დროს - მარადიული ცხოველყოველობის ხიმბილი გახდა - ფანქრებზე ხანოლებს ანთება.

III.

პარტყული ხელმძღვანელობა, როგორც ხრანს, რადიქრად ჩვენი მოსახლეობის მიერ დღეა-ენის, ქართული ენის დროს ამკვარმა ხიმბილიურმა აღნიშვნამ, და მას დეე-პირისპირა "საქართველოს ხხრ კონსტიტუციის დროს" აღნიშვნა. საქართველოს კონსტიტუციის დეეკანს მიმოთქმის (27.3.1988), 14 აპრილს, თბილისში და საქართველოს, ხხვა ქალაქებში და რაიონებში, აღნიშნეს საქართველოს კონსტიტუციის დღე იმიო, რომ ყვაილივბიო შეაძვეს დენინის მეველები თუ მიერყო თვითმმქმედი ანხამდეების კონცერტები.

IV.

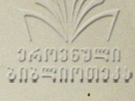
1988 წლის ვაშეო "კომუნისტი" 14 აპრილის ნომერში, "მორცხვად", მეორე ვეერდზე, გამოქვეყნებულია "მაციანი" სათაურიო "რეგიო მეოთხე კონსტიტუცია". ამ მოვე ცნობაში ვკითხულობთ, რომ შინძველი კონსტიტუცია სამჭოთა საქართველოში მიიღო სამჭოთა საქართველოს სამჭიების პირველმა ყრილობამ 1922 წელს, რომლის პრეამბულა უნაურად ყლერს დებს, 1988 წელს: "იქციმბრის დიდი რევილუციის მენებათა მიმდევარი საქართველოს მეუბი, მშრმელი ვეხეკავიბა და წიოელი არმიო - საქართველოს დემოკრაციული რესპუბლიკის, დამვემნებელი პრეზიბა და ყველა დემსტრალური და ავტილობრივ ირგანის ვაქემების შედღეიმ თავისი ქვეყნის მოთე ფერიფორიაზე დეყარემენ პრეოცარიკის ხუვერნიფიციბა და დიქვაფურახს, ვადახვემენ რა ამახთანვე ხრელ სახელმწიფოებრივ ხელიხუფლებას თავიანი დეუშეფემის სამჭიებს როგორც დემსტრ, იხე ავტილობრივ... დიქვაფურახის მიზანი - მურყუბიოული წესყობილემიდან ხიცილობიმი ვადახვლის ვანხირილეება..."

V.

"1926 წლის 5 ივლისს ხრულიად საქართველოს მეხამე მინისტრის დემსტრალური აღმხარელებელი კომისიის მეხამე ხეხიამ მიიღო დღეგენილება ნომერი 48 საქართველოს ხხრ ძირითადი კანონის (კონსტიტუციის) მეხუთე მუხლისა და ამირკვაკვახიის სტ.ხ.რ. ძირითადი კანონის (კონსტიტუციის) მეოთხე მუხლის თანახმად... საქართველოს ხხრ ძირითადი კანონის (კონსტიტუციის) მექმხვი საშოლოლ დამვეკილე მინათვის წარდგინის ხრულიად საქართველოს სამჭოთა მეოთხე ყრილობას". 1927 წლიდან მიყოლებული 1937 წლის 13 თებერვლამდე მოქმელებდა ეს შინძე კონსტიტუცია."

VI.

1937 წლის 13 თებერვალს კი ხრულიად საქართველოს სამჭიების VIII ყრილობამ მიიღო დღეგენილება... მეხამე კონსტიტუციის დამვეკილების მეხახემ, რომელიც 1978 წლამდე მოქმელებდა.

VII.

საბჭოთა საქართველოს შეუძლებელი კონსტიტუცია კი მიღებულ იქნა, როგორც ავღნიშნული, 1978 წლის 14 აპრილს და მოქმედებდა მხოლოდ იმდენი ხანა, მაგრამ საქართველოს ხელმძღვანელებმა - მიუხედავად "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" გირჩა-ჩივილების პრევენციისა - დემოკრატიის უკიდურეს ვერსიას ვერც იმდენი ხანა დაუბრუნებია, რომ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის, 1918-1921 წლებში გააჩნდა კონსტიტუცია (ძირითადი კანონი), რომელიც დემოკრატიული, უფლებრივი სახელმწიფოს საფუძველზე კონსტიტუციური შეიქმნა ჩიოთადაც. დამოუკიდებელი საქართველო ამ კონსტიტუციის მოქმედება ვაქვე იქნა და შეწყდა 1921 წლის 18 მარტს, როცა დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობამ, ნოე ჟორდანიას მეთაურობით, საქართველოს დამფუძნებელი კრების დადგენილებით, დატოვა საქართველოს ფორმირება, ვინაიდან დამოუკიდებელი საქართველო იარაღის ძალით დაიპყრო ავღნიშნის საბჭოთა რუსეთმა. მაგრამ ი უ რ ი დ ი უ ლ ა დ დამოუკიდებელი საქართველოს კონსტიტუცია დღესაც ძალაშია, ვინაიდან ქართველებს, ქართველ ხალხს არასოდეს არ უცვნიდა ბოლშევიკური რეჟიმის ძალით დამყარება საქართველოში.

VIII.

ამგვარად, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუცია, რომელიც მიღებულ და დამტკიცებულ იქნა საქართველოს დამფუძნებელი კრების მიერ 1921 წლის 21 თებერვალს და მოქმედებდა იმ დამოუკიდებელ საბჭოთადად 1918-1921 წლებში, - არის და დარჩა საქართველოს, როგორც დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოს ერთადერთი კონსტიტუცია. რაც შეეხება საბჭოთა საქართველოს ან უკვე რიგით მეოთხე კონსტიტუციას, მართალია, საბჭოთა საქართველო, როგორც სახელმწიფო, - საბჭოთა საქართველოს ავღნიშნული კონსტიტუციის თანახმად, - "სუვერენული" უფლებებით ხარგებლობს, მაგრამ საქართველოს სახელმწიფო, ვაქვე იქნა, სხვა არაფერია, თუ არა საბჭოთა რუსეთის ახალი კვანძის იმპერიის ერთადერთი პრევენცია. ამდენად, თუ ჩვენ გვხვდებით საქართველოს კონსტიტუციის დღეს ავღნიშნულ, ეს დღე არის 1921 წლის 21 თებერვალი, როცა, ჩვენს დედაქალაქ, თბილისში, საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ მიიღო და დაამტკიცა დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუცია.

IX.

საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუციებში, სხვათა შორის, შევანოლ იქნა მუხლი დამოუკიდებელი საქართველოს კონსტიტუციიდან (მუხამე მუხლი): "საქართველოს სახელმწიფოებრივი ენა არის ქართული ენა". მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველოს კონსტიტუციის პირველი მუხლი - "საქართველი არის თავისუფალი, დამოუკიდებელი და განუყოფელი სახელმწიფო. მუდმივი და უცვლელი ფორმა პოლიტიკური წყობილება არის დემოკრატიული რესპუბლიკა" - შეუძლებელია გამხდარიყო საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუციის დებულებით, ვინაიდან - როგორც ავღნიშნულ - საქართველო გაქრა საერთაშორისო ანაქარქიდან, როგორც საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი როცა იგი დაიპყრო საბჭოთა რუსეთმა.

X.

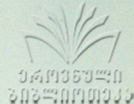
ამდენად, 14 აპრილი ქართული ენის, დედა-ენის დედა საქართველოს მისახლეობისთვის და ახეთადეც ავღნიშნულს მას ზალხიჭმაგრამ მას პარტიული ხელმძღვანელობა "საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუციის დღის" იარაღის აწებებს. უბედურების: საქართველოს კონსტიტუციის დღე არის 21 მარტი, ვინაიდან 1921 წლის 21 მარტს დამოუკიდებელი საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ მიიღო და დაამტკიცა საქართველოს კონსტიტუცია (ძირითადი კანონი), რომლის მოქმედება საქართველოში შეწყდა 1921 წლის 25 თებერვალს; როცა ხალხს საბჭოთა რუსეთმა დაიპყრო დამოუკიდებელი საქართველო, მაგრამ ი უ რ ი დ ი უ ლ ა დ დამოუკიდებელი საქართველოს კონსტიტუცია მანაც ძალაშია და იგი მამინვე შევა მოქმედებამი, როცა მოიხსნა უცხო ძალის მავნებლობა საქართველოში და საქართველო იხეც გახდება საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი.

XI.

ამგვარად, საქართველოს კონსტიტუციის დღეს - 21 თებერვალს - გვირგვინს უმძვინვარეს 14 აპრილი - ქართული ენის, დედა-ენის დღე, რომლის შემქმნელია თვით ქართველი ხალხი და რომლის მეთავე წიხთათვი ავღნიშნა 1988 წლის 14 აპრილს. და ვითომ ამ დღესახანაულებს - ქართული ენის დღე-სახანაულებს - არ უნდა გააჩნდეს ოფიციალური დღესახანაულის სტატუსი, დღეს, გირმარვისხეული ე.წ. "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" დღისა..

კარლი ინახარიძე
დეკემბერი, 1988 წლის მანია

რ უ ხ თ ა ვ ე ლ ი ხ ხ ა ზ მ ო გ ა ლ ო ე მ ე

I.

1988 წლის 19 მაყრს თბილისში, რუსთაველის თეატრში, ჩაყარდა რუსთაველის ხაზგაღებობის დამყვნებელი კონფერენცია, რომელშიც მინაწილობა მიიღო ჩვენი ურის გამორჩენილმა ხელრვანებმა, მენურიერებმა, ხაზგაღებ მრღვარებმა თუ თვით პოლიტკურმა მრღვარებმა.

ამ ხაზგაღებობის დამყვნებელ კონფერენციამ ხრულიად ხაქართველის კათოლიკოს-პაყრიარქის, უწმინდელის და უნუჭარები იღია მერიხს მინაწილეობამ კი ხრულიად ერიენული ხული შობარბა რუსთაველის ხაზგაღებობის დამყვნებამ.

II.

კონფერენცია გახსნა ხაქართველის მინისყრთა ხაზჭის თავჯღმარბის პირველმა მარღვიემ, რუსთაველის ხაზგაღებობის მუქმნის ხორგანიშნული კომიჯეის თავჯღმარემ ზ. ჩხიძემ, რომელმაც ხაზგახშიო აღნიშნა, რომ ხაქართველის ხაზგაღებობრიობამ უღილხი ინუერები გამორჩინა ამ ხაზგაღებობის მუქმნისადღამი. ანთო ვაგვი-გამოგვლის მემღეგ, კონფერენციის დღევაგეგმმა ურხმბად დამყვიენეს რუსთაველის ხაზგაღებობის დებულმა, და არჩიეს რუსთაველის ხაზგაღებობის პრეზილთუმი ოღა-უქვისი კაციხს მემადგენლობით. რუსთაველის ხაზგაღებობის გამგეობის თავჯღმარედ კი არჩიეს პიეი ვადემიკიხი ირაკლი აბამიძე.

III.

"რუსთაველის ხაზგაღებობა მიელი ხაქართველია" - ახელი ხათური აქვის ხაქარტრბის 1988 წლის 10 მაისის გნიზახს, რომელიც გამოქვეყნებულია ვაშთო "კომუნისყმი"; და, მაროღაც, რუსთაველის ხაზგაღებობის წესებმაც "მრღლ ხაქართველი" აქვეეს თავის ფარგლებში. წესებბის თანახმად -

- რუსთაველის ხაზგაღებობა მოქმედებს ხაქართველის მრღლს ყერიყრობაზე, მავრამ, ამახთანვავ, მუიძღვმა მუიქმნახ ხაზჭოთა კავშირბის მოკავშირე რესპუბლიკებში და ხაზღვარგარეთის ქვეყნებში.
- რუსთაველის ხაზგაღებობის მირითადი ამოგანები და ფუნქციებია: ხაქაროღ ქაროული კულყურბის მემღგობი ვანციოარების ხელმეყრთა და მბიი პიპულირბიგია. მხარხს უჭარხს ქაროული ენიხა და ღიყვარყურბის, ხაქაროღ ქაროული კულყურბის, ინყრობის, კულყურბის მემღოთა დაცვის, ეკოლოგიის, დემოგრაფიული სიყვარბის ვაუმჯობებებახ. აგრეთვე მრუნახს რუსთაველის ხაზგაღებობის გონდბს მუხაქმენლად, ხაღაც თავხს მოუსყრბს ნემაყოღობით მენაგანებხ.
- ხელს უწყობხს გამორჩენილ მრღვარეთა ხაზგაღებობრივი მუშუემების, მათი ხაზგაღებობის კლუბების დარბებახხა და ფუნქციონირებახ.
- აგხაღებხს კონურებხს, ორგანიზაციახს უკეთებხს ხემინარებხს თუ სბმპოზუმებხს.
- აწებებხს ხელოწილებხს, ხაზგაღებობის ხაპაყიო სიგულხს, ხაპაყიო მელაღხა და პრემიახს.
- განხაკურთმულ ყურადღებახს უთბობხს ახაღვარღა თაბბის პაყრიოყულ და ინყვარბანგიონაღურ აღმრღახს.
- ხათანადო მრუნახს ირენხს ხაქართველის ვარეთ არხებულ ქაროული კულყურბის გამბხამშურებლად.
- "ღადგენილი წებბის მუხამბინხლ ქმნის ხაზგაღებობის ხარარბობებხს, დარწებულებებხს და ორგანიზაციებხს, რომლებიც ხელს უწმენენ მბს წრინამე მღგობი ამოღებბის რეალიზაციახს". ხაზგაღებობის გონდბის ხახსრებბის მოზიღეის მიზნით ხრხებული წებბის დაცვით აწყობხს ფულიხა და ნივთების დაყარიახს, მპაბოტობებხს, ხაქმემდომქმენილი დონბბიეობებხს, ფაროთ ახსნა-განმარყვებობის მუშაობახს მოქალაქეობის, შრობითი კოლექტივებბის და ხაზგაღებობრივი ორგანიზაციებბის ნემაყოღობით მენაგანებბის ვადმირიგებხსათვის".

IV.

- რუსთაველის ხაზგაღებობა მელგებამა ინდივიდუალური და კოლექტიური წევრებბიხაგან. წევრი მუიძღვმა გახლეს ხაქართველისა და უხციოთის ყველა მოქალაქე და ხახელმწიფო-ხაზგაღებობრივი ორგანიეობი, რომელიც აღიარებენ ხაზგაღებობის წესებბახ; ვალიბლიან ყოველწიღურ ხაწეულო მენაგანხ და აღმოჩენენ ხაზგაღებობის ნემაყოღობით მაყვრიოღურ და ხეხს დახმარებბახ.
- რუსთაველის ხაზგაღებობის ხელმედვანელი ორგანიეობია ხაზგაღებობის ყრიოღმბა, რომელიც ხუთ წელიწადში ერთხელ ირყვევა; ხაზგაღებობის გამგეობა, რომელიც ხელმედვანელობხს ხაზგაღებობის ხაქმიანიზახს ყრიოღობებხს მირბის პერიოღმში

და იკრიბება ექვს თვეში ერთხელ მაინც; საზოგადოების გამკაცობა ირჩევს საზოგადოების თავჯდომარეს, მის ორ მოადგილეს, პანხუისმგებელ მდივანს და პრეზიდიუმის წევრებს; ხელმძღვანელობს დაქვემდებარებულ ხაზრამობებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს და წარმოადგენს რუსთაველის საზოგადოებას ნეპრინიერ პირენეშახთან თუ ორგანიზაციასთან ურთიერთობაში როგორც საქართველოში, იხე მის ვარაუ.

- რუსთაველის საზოგადოების გამკაცობის პრეზიდიუმი შემხრულდება განმკაცრულებული ორგანიზაცია, რომელიც ახორციელებს საზოგადოების ყველა საქმიანობას იპრეაფიკულ ხელმძღვანელობას გამკაცობის ხსლომებს შორის პერიოდში.

V.

- რუსთაველის საზოგადოების თავჯდომარე და მისი პირველი მოადგილე ხსნიან სამჭოთა კავშირის სოგმინმანის საქართველოს განყოფილებაში სამჭოთა და უცხოური ვაღუვის ანგარიშს, ხაღვ გაღარიგებუა საზოგადოების ყველა შემხავალი.

VI.

- "რუსთაველის საზოგადოების განკაცრულებაში შეიძლება აგროთე იყოს მოქალაქეებისა და ორგანიზაციების მიერ ვაღვებული ღიჭრავურისა და ხეღვინების ნაწარმოებები, ღიკუმენყები, მიმღიოთეკები, კოლექციური, ხხვა უძრავი ქინება და არაღვინისური ხახიოთის შენაწირები". (VI. 26).

- "რუსთაველის საზოგადოებას ენიჭება იურიდიული პირის ყველა უფლება..."
- "რუსთაველის საზოგადოების ღიკვიღაცია შეიძლება მიხღეს საზოგადოების რესპუბლიკური ყრიღობის ვაღაწყეღვითი. საზოგადოების ღიკვიღაცის შემღვამღარენიღი ქინების გამოყენება ხღება მომქმეღი კანონმღვღობის შესაბამისად".

VII.

აი, მიკულე, რუსთაველის საზოგადოების რაობა, რომლის დაღვუნებულ საზოგადოებათა სიაში, მრავალთა შორის, არის საქართველოს მწერალთა კავშირი, საქართველოს მეღვნიერებათა აკადემია, თბიღიხის უნივერსიღვეღი, საქართველოს კომკავშირის გეკამ, ამიერკავკასიის სამხედრო ოღქი, აფხაზეთის უნივერსიღვეღი, მესხეთის სახელმწიფო ღრამაფული თეაფრი, თბიღიხის ფოღალ-თუჯახხხხელი ქარხანა თუ თეღავის რაიონის იყაფოთს ხახხვღი ხამჭკი, ხაღღანაღ ნათღალ მისჩანს, რომ რუსთაველის საზოგადოება უკვე მართღვან "მთელი საქართველია".

VIII.

რა შეიძლება ითქვას რუსთაველის ამგვარი უნიკალური საზოგადოების შესახებ?.. უღავთა, ამგვარი საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ჩამოყალიბება მეღვალ ღროული და ხამჭკირა, თუმეღა ვანხამღღვრული "სიფრთხილისკენ" მიღვიწროღებს ის ფაქტი, რომ საქართველოს კომპარტიის გეკამ და მინისფრთა ხამჭკიმ არა მარტო მხარი დაუჭრა ამ საზოგადოების დაარსებას, არამეღ მათი ვაღაწყეღვითი შეიქმნა ხორგანიზაციი კომიღვეღი, როგორც ავღნიმნეთ, მინისფრთა ხამჭკოთა თავჯდომარის პირველი მოადგილის შ.ჩხეიძის თავჯდომარეიოთ.

IX.

მაგრამ, მიუხედავად აღნიმნული "სიფრთხილისა", რომ რუსთაველის საზოგადოებას არ იქვეს კომპარტიის საზოგადოებამღ, - 1988 წლის 16 მაისს გამართული რუსთაველის საზოგადოების პირველი ხსლომა, რომელიც გახსნა გამკაცობის პრეზიდიუმის თავჯდომარემ - ირაკლი აბამიძემ -, უთუოთ, "კარგის მიმახრავებენ" უნღა იყოს. აღინიშნა, რომ ღღეს უკვე არხემობს რუსთაველის საზოგადოების ორმიღვამღე განყოფილება. მათე ეხ ვიფრი გახამკეღვლება. პრეჭკიკულღ რესპუბლიკაში არ არის აღამიანი, ორგანიზაციი, ხაწარმი, რომღვხხხე არ უნღლეღთ გახსენენ საზოგადოების წევრები. ქალაქებხა და ხოღვღემში აპრიკემენ შექმნან აღღიღობრივი განყოფილებები".

X.

"რუსთაველის საზოგადოებასთან - ვკიოხუღოთ იქვე ("კომუნისტი", 18.5.88) - შეიქმნა ქართული ენისა და ქართულილოგიის, ისტორიისა და რელიგიის, ხეღვინებისა და ძეღღოთა დაღვის, ეკოლოგიისა და ღემოგრაფიის, განათლებებისა და ახალგამღღულ პრამღემათა, ხაწარმარჩიის ურთიერთობის, პრეხის, რაღიისა და ფოღვიკობის კომისიები".

XI.

კიღვე ერთხელ უნღა ავღნიმნოთ, რომ ჯერ კიღვე ძნელია ხამღიღოთ ამრის გამოთქმა ამ უნიკალური საზოგადოების შესახებ. მაგრამ ღღიღი რამ შეიძლება რუსთაველის საზოგადოების შექმნის ივიო ფაქტი: დაწყებული 1921 წლის 25

თებერვლიდან, რამა მიღმევიკური რევიმი გამვლა საქართველოში, - საქართველოში პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული და სოციალური ცხოვრება იმართება მისკოვიდან, რომლის დროს საქართველო, როგორც სახელმწიფო, ქართველი ხალხი, როგორც სახელმწიფო ხალხი - 3 ა ბ ი უ რ მდგომარეობაშია ჩაყენებული, და აღწინაღ შეუძლია ჩვენი ეროვნული შეიშის განვითარება, ჩამდინადღ ამის უფლებას იძლედა და იძლევა მისკოვი. და ჩა მიყვა ჩვენი ქვეყნის, ჩვენი ერის ამგვარ უთავისუფლებობას? - მიყვა ის, რომ საქართველო, ქართველი ხალხი მართლაც "განთარდალებულია" - მაყერიადურად და იღელოგიურად - იხე, რომ ჩვენ, ქართველები აღსაზრდელ ბავშვემივით შევექერიო მისკოვს, ველოდებო მის "მიოთღებებს" და ვაზრდელ ბრძანებებს მიუხედავით იმისა მიგვერის ჩვენ ის თუ არა. მისკოვის ამგვარმა ბაყონობამ საქართველოში იხეთი სახე მიიღო, რომ ჩვენ, ქართველებს გვიბრძანებს ჩვენი ინფლიგენიის, ჩვენი მეუბნისა და გლეხების ფიშკური განადგურება, განსაკუთრებით 1924 თუ 1936-1937 წლებში, და ჩვენ ეს "პირნაოლ" შევანზრდელო. და ვინ ჩამოთვლის ყველა იმ ფაქტს, რომლებიც ჩვენი ხალხის, საქართველოს გარდაუვალი ინფერეხების წინააღღღეა გაავაკეოებია ჩვენ მისკოვმა.

XII.

უკვე 67 წელია საქართველო არ არის ბაერთაშირისი სამართლის ხუმი-ეჭვი. და შეიძლება ამ ხარვეზის ამოცხების გღაა ჩუხოთველის ხაზგაღღე-მის დაახლება, რომლითაც, ჩა თქმა უნდა, შეუძლებელია საქართველოს სახელმწიფოებრივი ბაერთაშირისი ხეფუხის მიშკვება, მაგრამ შეხამებელია, კულტურის ხეფრომი, ჩვენი ეროვნული ინფერეხების დაღვა ქვეყნის მიგინი და გა-რეო, ჩამდინადღ ამის უფლებას მიგვეღებს იხე მისკოვი.

XIII.

ვინ იღის, რუხოთველის ხაზგაღღემის შეუვიბოთ, ჩვენ შევბოთ საქართველოს 3 ა ბ ი უ რ ი, "განთარდალებული" მდგომარეობის ნაწილობრივი გარდაღღება იმით, რომ რუხოთველის ხაზგაღღემის ფრლის შეუვიბოთ - ვაწარმოთ ა ქ - ი უ რ ი კულტურული მუშაობა როგორც საქართველოში, იხე უხილოში. ეს კი ღლი ბაქმეა თუ რუხოთველის ხაზგაღღემის მიღვაწეობაში იხევე არ ჩაერევა მისკოვი.

XIV.

ამ-ჯერად, ვი იმით დავემყოფიღღეოთ, რომ ვუხურეთ წარმატება რუხოთველის ხაზგაღღეობას მართლაც იქეებს აღმოკეიღღებულ ხაზგაღღებრივ-ხაზგაღღეობად, რომელიც თავის მიქმეღღებამი იხელმღღვანელებებს საქართველოსა და ქართველი ერის გარდაუვალი ეროვნული ინფერეხების შეხამამისად. ვიმეღღეოებო, რომ ჩვენი ამგვარი ხურვილები უყოპია არ არის!.

პარლი ინსაზარძე
ღევილი, 1988 წლის ივინი

"გარდაქმნა" და ეროვნული ხაკოხი
ხომეხებისა და აზერბაიჯანელებს უთანხმოების გამი

I.

"გარდაქმნა" და ეროვნული ხაკოხი ხაბჭოთა იმპერიამი - ამ ხაკოხი, რომელიც წინაპლანზე წამოწია, ხხვა ხაკოხთა შორის, - ხაბჭოთა კავშირის კომპარტის XIX კონფერენციისა და შოიანი ყარაბაღის გამი გამორქველმა უთანხმოებამ ხომეხებსა და აზერბაიჯანელებს შორის. ჩა შეიძლება იოქვას ამის შეხახეგ?..

II.

ჩვენ, კავახიოლებმა, ე.ი. აზერბაიჯანელებმა, ხომეხმა, ჩრდილო-კავახი-ელებმა და ქართველებმა, ხუღ ცოფა, ყვეღამ ვერ შევიგნეთ, რომ ჩვენც - შეგნებოთ თუ შეუგნებღად - ხელს ვუწყოთ ჩვენს მეზობელ ერებს - რუხებს, თურქებსა და სპარსელებს შეუწავლები ხომიერიოთ იბაყონინ ჩვენზე. ხელს ვუწყოთ იმით, რომ - იმის მაგივრად რომ ჩვენს შორის არხებული უთანხმოებანი ჩვენზე მშოლობიანად, მოღაპარაკების გზით მივაგვარიოთ - ჩვენს "მხრის-ღამ-ჭერებს" ვეძებოთ ჩვენს ხან ერ და ხან მეორე დამყარობლებში, ჩანგ, გახაგეგია, მეფად ხელხაყრულ მდგომარეობაში აყენებს კავახიამი გამაყონიღღეულ იმპერიულ რევიმს, ამ შემოხევევამი რუხებს. ჩამოი ხაქმე?.. ჩა მისღა?..

III.

მისკოვის პარტოღმა ხელმღღვანელებამ, ჩვეულებიხამებრ, გვიბრძანა, ამ-ჯერად, "გარდაქმნა", "ხაჯარობა", "ღემოკრახიბაიგია" დაწეროგო ჩვენს სახელმწიფოებ-

რაც და ხაზგაღებულია ცხარეებში; და მისაღწევი იყო, რომ ჩვენ, კავკასი-
სიელები - პირველ რიგში, უპირველესად ყოვლია - ჩაუვსოვრდებოდა კავკასი-
სიის ერებში და ეროვნებების თავის-უფლების ხაიობის, რაც, განაგებში,
მიგვიყვანდა ჩვენი დღევანდელი სახელმწიფოებრივი მდგომარეობის "გარდაქმნა-
საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" პრიმეზამდე. მაგრამ მისეა შეტყუებული:

IV.

სომხებმა - ხამარლოდ ეს სხვა საკითხი - წამოაყენეს
შოიანი ყარაბაღის ავტონომიური ოლქის საბჭოთა აშრბაიჯანიდან გამოყოფის
და საბჭოთა სომხეთთან შეერთების წინადადება, რასაც მიყვა მახინჯივი დემონ-
სტრაციები სომხეთში და შოიანი ყარაბაღში; ამას - თავის მხრივ - მიყვა სომ-
ხებისა და აშრბაიჯანელების დამირისპირება ამ რესპუბლიკებში, რამაც გამო-
იწვია აღამიანთა მხებრძოლვა. ამგვარი მოქმედებით, ჩვენ, კავკასიელები,
ქართველების ჩათვლით, დიხს, ქართველების ჩათვლით დამნაშავე ვართ: ქართველთა
"უმოქმედობა" ამ დავში "მოქმედება", ვინაიდან საქართველო- სულ ცოცხა,
ოფიციალურად - არ ჩაერთა ამ დავში, რომ უთამაშე პირიგვედის რეალიზაცია
ქართველი ხალხის იხვრიული მიხია უნდა იყოს, როცა ხაქმე ესება სომხებ-
აშრბაიჯანელთა უთანხმობებს. ქართველებს, ჩვენ შეგვეძლე, ოფიციალურად
თუ არა, არაოფიციალურად, გვეთქვა სომხებისა და აშრბაიჯანელებისათვის,
რომ ჩვენი სახელმწიფოებრივი მდგომარეობის დღევანდელ პირობებში არსებითი
ის კი არ არის თუ კავკასიის რომელი ფერიფერია კავკასიის რომელ ერს ეკუთ-
ნის, არამედ ის, რომ კავკასიის სახელმწიფოები - საქართველო, სომხეთი, აშრ-
ბაიჯანი, შოილეთი - ჯერ უნდა გახდენ დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელ-
მწიფოები, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში, და შემდეგ, უდავია, მშვიდობი-
ანი ვტომ მიგვარდება ფერიფერიული და ყველა სხვა საკითხი.

V.

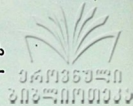
პრიმეზებისადმი ამგვარი მიდგომა რომ ხამარლოიანია, ამის იხვრიული ფაქ-
ტია კავკასიის ოთხი დამოუკიდებელი სახელმწიფოს არსებობა 1918-1921 წლებში,
როცა ფერიფერიული საკითხი მიგვარებული იყო, მიუხედავად იმისა, რომ "სხვა"
იმპერიული სახელმწიფოები ჩვენს საქმეებში ხელის ფაოტის დილომდენ, რის
სადავლოდ მაგალითია, ინგლისის მახინჯივი, სომხეთ-საქართველის იმი 1920
წელში.

VI.

შოიანი ყარაბაღის საკითხი დავაშირებში ამ იხვრიული ფაქ-
ტის მიგონება შეუძლებელი არ არის; - საქმურს მივიყვანი ობიექტის უნი-
ვერსიტეტის პირველი რექტორის პეტრე მელიქიშვილის სიყვარული. ეხება რა სომ-
ხეთ-საქართველის 1920 წლის ომს, იგი წერს: "...ერთი შედეგებზე კი არ ყო-
ფილა ჩვენი სომხის შეურაცხყოფისა. ასეთი მოპყრობა ახანიალებს ქართველ ერს
ყოველივე უცხო ფიშის მიმართ. ყოველ მხრიდან მოხეული მყერი მღირე შიანთაგ
დილო გვავენებს, მაგრამ მიუხედავად ამისა არც ერთ ერთან არ ვიპყვებო
მყრულ განწყობილებებში, მშვიდობიან ხალხზე მურს არ ვიძიებო. ახე არ მოქმედე-
და მრავალრიგობიანი და მდიდარი ხალხი კულტურისან ევროპისა არც გეპმინიში
და არც საფრანგეთში".

VII.

ვითომ ამგვარი ეროვნული შეგნებოთა და ეროვნული მრწამსითი მოქმედება არ
არის მეფელ ხანარგებელ კავკასიის ყველა ერისა და ეროვნებისათვის?.. და
თუ აუღილებელია ჩვენი ეროვნული მეომბის დღევა, ჩვენ არ უნდა შევეშვალი წინა-
შვანზე დავაყენო ჩვენი სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის
იხვე მოპოვების საკითხი, და არა რომელიმე ფერიფერიის "ჩამართმევის" საკი-
თხი?.. იხვრიული ფაქტია, მაგალითად, ის, რომ კავკასიის ოთხ დამოუკიდებელ
სახელმწიფოებში 1918-1921 წლებში ხაზღვრების საკითხი მიგვარებული იყო,
ჩვენს შორის, მიღაპრაკვეთების გმით, ე.ი. მშვიდობიანად. იხვრიული ფაქტია
აგრეთვე იხივი, რომ დამოუკიდებელი საქართველოს ფერიფერია უღრიდა 91-ათას
კვადრატული კილომეტრზე მეტს, ხლო ახლა, საბჭოთა საქართველის ფერიფერია უღ-
რის 69-ათას კვადრატული კილომეტრზე ცოცა მეტს. ეხე-იგი, საქართველოდ, მიღ-
შევიკური რუსეთის დამყრობის შემდეგ, 1921 წელში, დავარცა თავისი ფერიფერ-
იის ოთქქმის უღო-მყოფელი. მაგრამ დღეს, საბჭოთა საქართველოს პირიმეებში,
როცა ჩვენ ჩვენი თავი აღარ გვეკუთვნის იხე, როგორც თავიანთი თავი არ ეკუთ-
ვნის არც სომხებს, არც აშრბაიჯანელებს, არც ჩრდილოეთ კავკასიელებს - პო-
ლიტიკური სიბედე არ იქნებოდა ფერიფერიალური საკითხის წამოტყვად კი?..

VIII.

მაგრამ მთიანი ყარაბაღის საკითხის წამოჭრამ ხევა ზიანიც მოაყენა კავკასიის
ერეობისა და ეროვნებების თავისუფლების საქმეს: ჩვენ მოელხ მხოფლობი, არაპირ-
დაპირ, გაავადმინეთ, რომ თუ რუხები, მიხეივი არ იმაყონებს ჩვენზე, ჩვენ,
- როგორც ამბობენ ხელმე ჩვენი თავისუფლების მტრები - „ერმანეთს შევკაში!“
ამით კი, არაპირდაპირ, ვლიარბეთ, რომ ჩვენ, კავკასიელებს თითქმის ჩვენი
თავის მუღღ-პაყრინობა ადარ შეგვიძლია და - როგორც არახრულწოდან მავ-
კებს - მიხეივის „იპეკუნობა“ გვიქრლება.

IX.

და ეს რომ ახეა, გამომყლანდა ხაბჭოთა კავშირის კომპარტისი XIX კონფერენ-
ციამდედაც, რომელმაც მიიღო ხელ ექვსი რეზოლუციი, რომელთაგან ერთი უხემა
ეროვნულ საკითხს. ამ რეზოლუციიში ხრულიადც არც კი იგრმინობა, რომ ხაბ-
ჭოთა კავშირში მოქვეული ერების საერთაშორისო ხყაფუბი, ე.ო. მოკავშირე რუხ-
პუბლიკების საერთაშორისო ახპარეშვე გამიხვლა - ხაერთოდ დავს დღის წესრიგ-
ში. პირიქით, არ რეზოლუციიამიგ დავპარაკია - „ეროვნულ ეგირმშვე, ყყოჩრმამზე,
პარამიფიგმშვე და რეგიონალიზმშვე.“ - იხე, როგორც ეს იყო ხყაღინ-ბრეყენვის
დრხს; და თუ იძახხე მოვიგონებთ, რომ კავკასიის და მოუკილელები და ხვეერენე-
ლი ხახელმწიფობის ხწრულ დენინმა დაიპყრო ხაბჭოთა რუხეთის წრადელი
არბიის მეშვეობით, მამინ იმაღება იხეუ კითხვა: ვითომ რა შეიღვადა ეროვნულ
საკითხში „გარდაქმნა-ხაყარობა-დემოკრაფიზაციის“ პრეცედენტი..

X.

მეიღვალა იხ, რომ რრიოლდ იხყირიული ფაქტის ახახვა დღეს მეხამდელები იხე,
რომ ხაქმე გვაქვს არა იხყირიული მოვლენის მიუდგომელ ახახვითან, არამედ
„ნახევაარ-ხიმბაროდხხანს“. ვითომ ეს ნამოხია წინ, ვინაღდან აქამდე „ნახევაარ
ხიმბაროღი“ თქმდა შეუძლებელი იყო? მართალია, „ნახევაარ-ხიმბაროდ“ ყყოჩრმე
უფრო უარეხია, როგორც ამბობენ ხელმე, - მაგრამ მინც ერთი ნამოხი არ არის
ჩინს!.. მაგალითად, - ეროვნული საკითხის ხვერლომ რომ დერჩეთ - გაბეთი კო-
მუნისყვი რომ აღპარაკდა „26 მაისზე“, „25 თებერვალზე“ თუ „ავგისხის ჟანყე-
გაზე“ - ეს, მიუხედავად ამ იხყირიული ფაქტების არაბიეექტური განხილვისა,
მინც დაღებოთი მოვლენა არ არის, ხელ ცოფა, ერთი პაყარა ნამოხი წინს!..

XI.

მაგრამ მიხეილ გორბაროვის „ხყყყახა“ და „ხაქმეს“ შირის, როგორც ხრანს,
დღიდ განხხვავევამა, როგა ხაქმე უხემა ხაბჭოთა რუხეთში ძალით მოქვეული ერე-
ბისა და ეროვნებების უფლებებს!.. მთიანი ყარაბაღის არადროულ დაყენებულ
საკითხის, მან იხყყურად გამოიყენა იმისათვის, რომ „ხყყყვი“ იღპარაკის
„გარდაქმნა-ხაყარობა-დემოკრაფიზაციამზე“, ხოლო „ხაქმით“ პაყყყე დენინ-
სყღინის ნაფად იმპერულ პოლიტიკას კავკასიის ერების მიმართ: ამერბაოჯან-
ში, ხომხეთში და მთიან ყარაბაღში „წესრიგის დახამყარებად“, მიხეივმა კავ-
კასიიში მიავლინა ხაბჭოთა კავშირის კომპარტისი გეკას წევირ - არკალი ვოლ-
სკი, რომელმაც „...რგანიზაციი და კოორდინაციი უნდა გაუკეთოს ამერბაოჯან-
ში, ხომხეთისა და მთიან ყარაბაღში პარტისის, მთავრობისა და ეკონომიკური უწ-
ყენების შემოთახს“, და ამით განახორციელოს ხაბჭოთა კავშირის უმადლები ხამ-
ჭის პრეზიდენტის 1988 წლის 18 ივლისის დადგენილება. ამ დადგენილების თა-
ნახმაღ, როგორც ცნობილია, ყველაფერი რჩება იხე, როგორც იყო: მთიანი ყარაბა-
ღი რჩება ამერბაოჯანის შემადგენელი ნაწილი. მაგრამ ხაყურადღებია თუ როგორ
„მოუთმენლობა“ გამოიჩინა ამ საკითხში თვით მიხეილ გორბაროვი.

XII.

ხაბჭოთა კავშირის მიხახლეობა უკვე 285 მილიონ ხულს აჭარბებს, რომელთაგან
ხომხები - მთელს ხაბჭოთა კავშირში - ხულ დაახლოებით ოთხი მილიონია. მთიან
ყარაბაღში კი ცხოვრობს ხულ 130-ათასი ხომხები; და როგორ უნდა წარმოიღვინოს
ვიწმნე, რომ მიხეივი ანგარიშს არ გაუწევეს ხაბჭოთა კავშირში მცხოვრებ დაა-
ხლოებით 50 მილიონ მამადლიანს, რომლებიც ხოლიდარულია ამერბაოჯანელებთან
და მთიან ყარაბაღს მიაკუთვნეს ხომხებს?.. მიხეივის პარტისული ხელმძღვანე-
ლობა, კიდეც მეფი, ყყოელი რუხი, რომელიც მხოფდმხედელებიოხხაც არ უნდა იყოს
იგი, - არავითარ შემთხვევაში არ დაუშვებს, რომ რუხეთის ეს უშვებელი იმ-
პერია დაიხვრეს, რომლის დრხს დაახლოებით 143 მილიონი რუხი ხრულიად უშიშარდ
გრმნობს თავს, მით უმეყეს, რომ ხაბჭოთა კავშირის მთელი მმართველობა და,
რაც მთავარია, შეიარღლებული ძალები, მთი ხელშია. და ყველა ამის გამო გორ-
ბაროვის აღარ ხწირდება „მიომღმემა“, ვინაღდან - ამ საკითხში - მთელი
რუხი ხაღი მის მხარეზე - ანეკოომუნისციი იგი თუ კომუნისციი. მეხაფერიხად
შეიღვალა ბრმბაროვის ხოყადა-პახხიხი:

როცა ხომეხმა. მწერალმა ვ. პეტროსიანმა - უმაღლესი ხაზის პრეზიდიუმის ხელძღვარე შეეცადა ხომეხის პოზიციის დაცვას, გორბაჩოვმა შეაყვარებინა და უთხრა: მან თავი დაანებოს ხვედრისათვის მძალის დაღწას, "თორემ ამახ მისი მთელი ცხოვრების მანძილზე მიინანიებს". ამგვარი შექარის შემდეგ გორბაჩოვმა აღნიშნა, რომ იმხანისათვის ხომეხი ცხოვრობს აშკარადაც, ნახევარი მილიონი ხომეხი ცხოვრობს საქართველოში - ეხენივ უნდა გადევნოს ხომეხი?.. მაშინ როგორც უნდა მოექცეოთ თავიკებს, რომლებიც უშვებუთი ცხოვრობენ და უშვებებს, რომლებიც თავიკეთი ცხოვრობენ?.. აქ, მისივე გორბაჩოვმა, რა თქვა უნდა, მიიღო, რომ ერების ერთმანეთში არევა და ამით მათი ახიმიღების დაქარაღება მეფის რუსეთის ნადალი იმპერიული პოლიტიკა იყო, რომელიც დენინმა გააღიშარა და - ეკონომიკური აუცილებლობის მოჭვივით-კიდევ უფრო გაამძლიერა განხაკუტრებით საქართველოში. ჩვენში როგორც ცნობილია, მთელი მისახლეთობის ერთი-მეხამედი არაქართველია. აქ გორბაჩოვი დაპარაკობს შედეგზე და არა მიზეზზე მისიკვის ეროვნული პოლიტიკისა.

XIV.

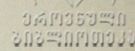
მისივე გორბაჩოვმა მიიღოწყა აგრეთვე ის ფაქცივ; რომ მეორე მხივლი იმის დროს მისიკვმა - "მჭერთან კოლამორიის მკადღებში" - გაღაახახა ყარაჩაიევი, მკაყარელები, ჩეჩენები, ინგუშები და მენხები მორველი გომბარკი; და მისივე გორბაჩოვი იყო - მაშინ 12 წლის - მრმე,როცა 1943 წელს ხვეარპოლიდანაც ეს ხაღბი გაღაახახელებს, და იგი იყო აგრეთვე იმის მრმეც, როცა 1957 წელს მისივე გაღაახახელებულა ე.წ-ლი "რეაბილიტაცია" და დაჭუნენელ ხვეარპოლიში, რიგეკომორიკოვს განხახვერეველი იყო.. დღეხვეანეღმა პოეფმა რახელ გახახეღვმა კი დავახ მათანი ყარაბაღის მენახებ "გონებრივი ჩენიზილი" უწილა, ხილი თვით "გარდაქმნა-ხაკურობა-ღემოყარეფიაციის" ხიმბოღომ მისივე გორბაჩოვმა დაქარაგა მისი, ახე განხაკუტრებული წინახწერიობა და უქან არ დაიხია ისეთი გამომრეფიხსავან, როგორიყა: "პოლიგოკური პარანიოა", "უახახეხისმეველობის უმაღლესი ხახეხური" თუ "არადაამიანურიობა". და როცა მისიკვის ყველებეღამ უმაღლესი ხაზის ხხიღობს პირდაპირი გაღეღმა არეენა, ყვეღამაყურეღეღმა ნახეს არა "თავდაქერილი", "გულკეთილი" მისივე გორბაჩოვი, არამეღ ადამიანი, რომელიც მის მიწინაღმდეგე ამრის მქონეო ხიყყახს აწყვეფიღეღ; გამომრევე კიოხეღმს აყენეღმა, მაგრამ ჰახეხის მისმენა ხაკუროლ არც კი ხურდა; შეუკავებელი ყეხიკუღახიოთ დაპარაკიღმა და,რომ იყყვიან ხიღმე, პირღან ღორღმს ჰყრილა, როგორც დახახეღეთილი კორეხნიღენეფიტი შენიმნახეენ, ეროვნულ ხაკიონში გორბაჩოვს იპოჭიოთ ხაკუროლ არ გაანჩია, ვინაიღან პარყიულ ხელმეღვაენეღმაში ამ ხაკიოხში ირი ამრი არ არხეღობხს; ყვეღა დიღობხ არხეღმეღი მდგომარეობის გამარადილეღახს.

XV.

და ჩვენ, კავახიეღეღები?.. ჩვენ,პირღადპირ თუ არაპირღადპირ, - ვეხვეწებოში, ვემუღარებოში მისიკვის რაერიონ ჩვენს,ე.ი. კავახიის ერეობისა და ეროვნეღეღობის ხაქმეღეღში და გვახწავღობს როგორ უნდა ვიგეხიორო ჩვენ, თვით ხაზღერეღობის დაქეხეღობის ჩათვლით. და გორბაჩოვის "გარდაქმნა" ეროვნულ ხაკიოხში,როგორც ხჩანხ, იმაში გამიღახეღმა, რომ "ხხვა ამრის" მქონეთ ხყადიღიოთი გიმმირეღი კი არა, - ჯერ - არმეღვს ხაზჭოთა მიქიღაქეღობა და-მეღეღე - აგზამენი და-ხავიღეღი თოქის ამანათი იყოს. აქ არხეღიოთია არა ის, ვიწინეღმე ჩვენ თუ არა დისიღენეფ პარეორ არიკინიანის მოქმეღეღახს, არამეღ ის, რომ ის არის ხომეხი და არაევის არ აქეხ უღეღმა მახ წარათვახ ხომეხიის მიქიღაქეღის უღეღმა და გაახახიღს ხიმხეიღღან. ეხაა "გარდაქმნა"?..

XVI.

ყვეღა ამ შეხღა-მეღიხღამი ხომეღეღმა და აშკარაიჯანეღეღმს მორის, შეიღეღმა ერთადერიო დაღეღიოთი ნაპერწკალია, როგორც გაშეთეღი იყყობინეღიან("ზ.გ.", 23-24.7.1988), აშკარაიჯანის კომპარყიის გეკახ პირველი მეღინის - ამღელ ვეზირიკის - წამიყენეღული წინაღღეღმა, რომ მახ ხურს მიღაპარაკეღეღი დიწყის ხიმხეიოხს და საქაროველი ხელმეღღენეღობახთან ამიერკავკახიხაში ეროვნულ ერთორობის პრიმეღეღეღეღე. რა თქმა უნდა, -თუ ამგვარი მიღაპარაკეღეღი დიღიღეღეღმა აშკარაიჯანხს, ხიმხეიოხს და საქაროველის მორის, - მისიკვი, აღბაი, "მეთოღაყურეღს" თუ "მეთოღაყურეღეღმს" გამომგზამენის, რომ ეროვნული ხაკიონიღს "ღენინური პრინციპეღი",ე.ი.მისიკვის ჰაჭინიღობს ქვეშ მრეგარღენ. მაგრამ, ნეთუ არ დაღეღა დროს - თუ ე.წ-ლი "გარდაქმნის" პრიღეღს ხერიღიულად მეღიღელეღმ - დიათ, პირღადპირ ვუთხრათ მისიკვის, რომ ჩვენ, კავახიის რეხპეღიღეღეღმ გეხურს კავახიხაში 1918-1921 წლებში არხეღული მდგომარეობის ისეღე

აღივლება, როგორც აზერბაიჯანი, სომხეთი და საქართველი დამოუკიდებელი და ხუ-
ვერეული სახელმწიფოები იყენებენ?.. ნუთუ არ შეგვიძლია იმის ღია და პირდაპირ
თქმა, რომ ჩვენ მაშინ გვხურდა და დღესაც გვხურს კავკასიის დამოუკიდებელი
და სუვერენული რესპუბლიკების-სახელმწიფოები ერთიანობა - კავკასიის კონ-
ფედერაციამ?

XVII.

ახლა ხომ აღიარებთ გაშუი "კომუნისტი", რომ საქართველის დემოკრატიული რეს-
პუბლიკის დაპყრობა სამჭოთა რუსეთის წითელი არმიის მიერ 1921 წლის თებერვალ-
მარტში სხვალი-რეჯინიკობის ხელშეწყობით მოხდა, რომლის წინააღმდეგ თი-
თქმის დენინი იყო?.. განა კავკასიის კონფედერაცია, რომელშიც გაერთიანდებთან
სომხეთის, აზერბაიჯანის და საქართველის დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელ-
მწიფოები ერთიანად დგებოდა თუთა რუსეთის ან თურქეთ-სპარსეთის, ჩვენი შვი-
ბელი "ღილი" სახელმწიფოების ინფრატებზე. თუ შათ ხურა ხელი აიღონ აწ უკვე
ღრმოქმულ იმპერიულ, სხვა ერების დაპყრობით პოლიტიკას?..

XVIII.

და თუ სამჭოთა რუსეთის, მოსკოვის ჯერ კიდევ არ ხურს ხელი აიღოს იმპე-
რიულ პოლიტიკაზე, მაშინ აზერბაიჯანის, სომხეთის, საქართველის პარტიული ხელ-
მძღვანელობას არ შეუძლია წამოაყენოს წინააღმდეგა ჩვენი მოკავშირე რე-
სპუბლიკები ჩაყენებულ იქნენ ისეთ ღეგომარეობაში, როგორმოდღაც არიან, ვიქვამ,
მოსკოვის "ეროვლი" სხვა კომუნისტური სახელმწიფოები - უნგრეთი, ბულგარეთი თუ
ჩეხოსლოვაკია?.. ესეც ხომ ღილი ნამოტი იქნებოდა წინ ჩვენი სახელმწიფოებ-
რითი დამოუკიდებლობა და სუვერენობის გზაზე, ვინაიდან ჩვენ გამოვიღოთ -
საერთაშორისო ანპარეშზე, როგორც საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი?..

XIX.

აი პრობლემები, რომლებზედაც უნდა ვიზრუნოთ ჩვენ - სომხებმა, აზერბაიჯან-
ელებმა, ქართველებმა, მოიღებმა, ხადაც და რა მღგომარეობაშიდაც არ უნდა
ვიყოთ ჩვენ; და ყოველ შემთხვევაში, ყოველი საკითხის გააღწერაში - როგორ
მწვავედაც არ უნდა იღვავს საკითხი - არ უნდა ჩავრიოთ ჩვენს საქმეებში ჩვე-
ნი ახლოველი თუ შორეული სახელმწიფოები, რომლებიც არ ცნობენ ჩვენს სახელმ-
წიფოებრივ დამოუკიდებლობას და სუვერენობას. სამწუხაროთ, ჩვენი სამწუხარო-
როთ, ჩვენ ვერ გამოვიჩინეთ ამგვარი ინიციატივა და უნარიანობა, თუ გნებავთ,
მოიანი ყარაბაღის საკითხში; ვამბობ, "ჩვენ" ე.ი. ქართველებმა, ვინაიდან
ჩვენ პასუხი მთავრებლის როლი ავიჩინეთ (თუ ავგარჩევთ); და, ცნობილია,
მოგჯერ "არ-მოქმედება" უფრო მეტი დანაშაულია, ვიდრე "მოქმედება" .. და ვი-
თომ "მოიანი ყარაბაღის გაკვეთილი" ყოველი მხრიდან არ უნდა შევისწავლოთ,
და კავკასიის საერთო სახლის ამუშავებას სახურავიდან, სახურავის ერთი კრამი-
ფიდან ნუკი დავიწყებთ, არამედ სამიკველებიდან?.. და ეს სამიკვეელი სხვა
რა უნდა იყოს თუ არა კავკასიის რესპუბლიკების დამოუკიდებლობა და სუვერენ-
ობის ისე-მომოვება?..

XX.

ვითომ ამგვარ მიმართულებას მიიღებს აზერბაიჯანის კომპარტიის გეკას პირვე-
ლი მღვივის აბულ ვეზიროვის მიერ, აზერბაიჯანის ყელახელდაში წამოყენებუ-
ლი წინააღმდეგა მოღაპარაკებები აწარმოონ სამჭოთა აზერბაიჯანმა, სამჭოთა
სომხეთმა და სამჭოთა საქართველომ ერთველი პრობლემის გარემოში კავკასიაში .
თუ ამგვარი მოღაპარაკებები საერთოდ ჩაფარდება?..

XXI.

და აქვე უნდა ავღნიშნოთ სამჭოთა კავშირის კომპარტიის ივლისის(1988) გე-
კას პღენუმში, რომელზედაც მიხეილ გორბაჩოვმა - ერთი მხრივ - დგამო იხინი,
კინს "ერთველი შუღლს თესავენ", ხილი - მეორე მხრივ - იღაპარაკა "გარანტი-
ების" გაფართოებაზე "ერთველი კულფურის" ხვერეებში. მაგარამ სამჭოთა კავ-
შირის კომპარტიის გეკას საგანგეში პღენუმში, რომელზედაც უნდა განიხილოს ერთვე-
ნული საკითხი სამჭოთა კავშირში, - გადაღებულ იქნა 1989 წლისათვის, თუმა
ამ პღენუმის მრწევრის საკითხი მიხეილ გორბაჩოვმა მიმღინარე წლის(1988)
თებერვალში წამოაყენა და ამ წელშივე უნდა ჩაფარებულიყო. ვითომ აღნიშნულ
პღენუმზე წამოჭრილ იქნება, ვიქვამ, მოკავშირე რესპუბლიკების და ამით სა-
ქართველის სუვერენიტეტის გაფართოების საკითხი?..

თუ სამჭოთა კავშირის კომპარტიის XIX კონფერენციაზე მიხეილ გორბაჩოვისა და
ჯუმბარ პაფიაშვილის მიერ წარმოქმეული სიყყებებს ჩავუკვირდებოთ, "ერთი
მეორეგ-უღინწური ერთველი პოლიტიკის", ე.ი. "სყყებს ქვის" = "არხებულ მღე-
მარტობის შენარჩუნებას ვიღობენ ერთველი საკითხი. და მიმავალი პღენუმი?..

XXII.

ამ პუნქტზე არ შეუძლია აბერზიაციის, ხომბეობისა და საქართველოს ხელმძღვანელებს ერთობლივად გამოხვლა, რამდენიმე წინაშე დიდი წესრიგში დააყენებულ იქნას მიკავშირე რეზიუმეები, ამ შემთხვევაში, ამირკავახის რეზიუმეების ხუვერნიშის ხაჯიხი?.. ნუთუ ეს არ არის ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი ხაჯიხი აბერზიაციის-ხომბეობის-საქართველოსათვის "აქვე და ახლავ", და არა ფერდობიანი ხაჯიხი, რომელიც, როგორც ცნობილია, მივანერხილი იყო ჩვენი რეზიუმეების დამოუკიდებლობის დროს 1918-1921 წლებში?..

XXIII.

პოლიტიკა, როგორც ცნობილია, შენაძენაა, ხელმძღვანელებს და თუ ამირკავახის რეზიუმეებზე სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის ხაჯიხის წამოჭრის, - ვითომ ეს შეხამებული არ არის, ვინაიდან კონსტიტუციებს ეყრდნობა?.. და ხვდა რა უნდა იყოს "გარდაქმნა" ერთნულ ხაჯიხში თუ არა ერთნული და სახელმწიფოებრივი ხუვერნიშის მიმოხვლა, რაც თავისთავად აქვეებს პიროვნების თავისუფლებას?..

კარლ ინხაზიძე
პარიზი, 1988 წლის აგვისტო

შესაძლებელია დემოკრატიზაცია ერთპარტიული სისტემის პირობებში?..

I.

დაყენებო რა კითხვას - შესაძლებელია დემოკრატიზაცია ერთპარტიული სისტემის პირობებში? - , ვფიქრობ, პასუხი თვით ხაჯიხის დახმარებით, რადგან ერთპარტიული სისტემა, არსებობდა, ეწინააღმდეგება პარტიის საერთო-აღიარებულ ნებებს: პარტია, როგორც თვით სიყვავა ამბობს, არის "ნაწილი" აღმართებისა, რომლებზეც გააჩნიათ "ერთნაირი" შეხედულება (ილია დავითაძე) სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი ცხოვრების მიწვევებში. ამდენად დემოკრატიული სისტემის წინაპირობაა, ხუდ ცოცხალი, ორპარტიული სისტემა, რომ დემოკრატიის შექმნაში - პირობა-პირობა - "მარალი" მოქმედებდა და არა, ამიტომაც, რომ სახელმწიფოში, რომელიც ერთპარტიული პოლიტიკური სისტემა არსებობს, ვთქვათ, საბჭოთა კავშირში, - გამაყენებული პარტია="ნაწილი" სახელმწიფო ძალუფლებას მორფალ იყენებს და ახმობს, ანაღვრებს; ვთქვათ, კი, ყოველი ხაჯიხის პირობებისა, რაც, როგორც ამას თვით საბჭოთა კავშირის სტრუქტურა ამყარებდა. და ამის შედეგია იხივ, რომ ერთპარტიული სისტემა -, სულ ცოცხალი, მეორე პოლიტიკური პარტიის დაშვების თავიდან აცილების მიზნით, - გამაყენებული პარტიის მთავალყურების ქვეშ ქმნის მის შიგნით საზოგადოებრივ თუ შიგნით რეგულირება-გაერთიანებას, რომ შექმნას, ვთქვათ, "პარტიული" და "უპარტიული" ბლოკი" თუ "ერთნული ფრთხი", რომელიც ხვდა არაფერია თუ არა "მოქმედებითი" შექმნა ე-წ-ლი "სახალხო ფრთხი", რომელიც ერთი პარტიის იარაღია - თუ კომუნისტური ქვეყნების მავალით მოიხყვან - "სივლიანური დემოკრატიის" ილუზიის შექმნაში.

II.

და ვითომ მიხედვით გორბაჩოვის "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" დიპლომატიკური შესაძლებელია ვახდის ერთპარტიული სისტემის გარდაღებას საბჭოთა კავშირში და ამით საქართველოში?.. თუ ჩვენ საქართველოს ხეობის დავრჩებით - და საქართველოს ხეობის უნდა დავრჩეთ ჩვენ -, მნიშვნელოვანი იქნა თუ რა დემოკრატიზაცია არსებობს ამ მხრივ საქართველოში. სხვითი დავიწყია, რომ დამოუკიდებელი საქართველო - 1918-21 წლებში - საქართველოს დემოკრატიული რეზიუმეების მიხედვით და იპირობები. იპირობები იყო ოთხი პოლიტიკური პარტიის - სივლიანური დემოკრატიული ("შეხამე დახი"), ერთნული დემოკრატიული, სივლიანური დემოკრატიული და სივლიანური დემოკრატიული პარტიების ხელში. საქართველოს ხელში, პირველ ნაბიჯად დემოკრატიული არჩევნებში, 1919 წელს, გამოიქვეყნა თავისი ნებ-ხუვერები და საქართველოს სახელმწიფო ძალუფლება (პირობა-პირობები) ჩააბარა ანდომულ ოთხ პარტიას. როცა 1921 წლის თებერვალ-მარტში საბჭოთა რუსეთმა დაიპყრო დამოუკიდებელი საქართველო და საქართველოში გამაყენდა მხოლოდ-და-მხოლოდ ბოლშევიკური პარტია, საქართველოს დემოკრატიული პარტიები განაგრძობენ მიღვარების არაღვადურად; ამ პარტიების ხელმძღვანელების

ნაწილი მიუქცა პოლიტიკურ ღვრივლიობაში, ხაღად, მეფ-ნაქლებად, განაგრძობენ მიღვანერობას ღღემდე.

III.

ღა ხაქართვეღონი?.. მართაღია, ჩვენ ვენმობი ხაბჭოთა ხაქართვეღონ პრეხის, უმთავრეხად, გავთი "კომუნისტის" ფურღელბზე გამოქვეყნებულ ცნობებს ჩვენი ხამშობლის პოლიტიკურ-ეკონომიკურ-კულფურულ-სოციალური მღგომარეობის შეხახებ, მავრამ ამ ცნობებში მისჩანს არა იმღუნად ხაქართვეღონ ხაღბის მღგომარეობა, რამღუნადღენ ერთმარეღული ხისფემის შეხედუღება თუ როკირ ხურღ დანახის მან ხაქარ-თვეღონ სინამღვიღე. ამ-მხრივ, არხებშიი გარღაფება მინენ არ შეინიშნება, მიუხეღავთი გარღმარეიხებული "გარღექმნა-ხაჯარობა-ღემოკრავღმინიხის". არე ქართვეღი ღიხიღვეღების, ე.ი.თავიუფღად-მთაზროვნებობის თეოგამოღვემობი მავ-ხალბი იღვეღა ხრულ ხურაოს ხაქართვეღობი ღღებღღობითი არხებული მღგომარეო-ბის, რადგან "თეოგამოღვემობა" მხოლოღ უმინიშნებელი ნაწილი აღწევს ჩვენამღღე. ღა რან შეხებება ფურღმებს, ე.ი. ემიგრანტებობის ხაქართვეღობი, ხოღი ქართვეღე-ბის ხაქართვეღლადღენ უფხოთში ახე გახბირღმულ მიმხივღახ, რან, უღავთი, მი-ხახალბებუღია, - აქღღანეღ მნებუღია ხაქართვეღობი ღღებღღობითი არხებული მღგომ-მარეობის გავება: ფურღხფოთი ერთი ნაწილი, მიღღან რა რამღენიმე კვირით ხა-ქართვეღობი, აღღროთვეღებული არიან ჩვენი ხამშობლოთი,მხრადღ, თეო პოღო-ფორუღი წეხობიღებობის რათღლოთღ კი, რან გახახებობი, ვინაიღან ვიხ შეუღღია რროლღ კვირამი ჩვენი ხაღბის განწყოღობიღების მიუღგომიღი განწვერეღვა?.. ქართვეღ ფურღხფოთი მუირე ნაწილი - აღარებენ რა ხაბჭოთა ხაქართვეღობის მღგომ-მარეობას ღახხადღელ ევროპის მორჩინავე ინღუფეროღული ქვეყნებს ფუფუნებახ, - უფრი "შავ-ფერღმში" აღწერენ ხაქართვეღობის ხაღბის ღღეღანღელ მღგომარეობას, რან გახახებობი. მავრამ ამვეღარ აზროთა უწნღღებღღან რიმ შეფად მნებუღია ხაქამის ნამღღელი მღგომარეობის გარკვევა?..რახ ფორქობს,მავაღოთად, ჩვენი ხაღბის ღო-ღი,ღიღი უმრავღღებობა ხაქართვეღობის,ქართვეღი მუშებში ღა გღუებში ჩვენი ხამშობ-ლის მიმავღღაღებ?..კოთომ"26 მახის" ღიღღი ღღეღები ჩვენს ერში არ ცნებღობს?..

IV.

როგორღ ვხედავთ, ჩვენთვის, ემიგრანციამი მღხოვრებოთავის მნებუღია გავიგოთ თუ რა არხებებს, რახ ხურღ ჩვენს ხაღბს ხაქართვეღობს პოლიტიკური,ეკონომიკური, კულფურული,სოციალური "გარღექმნა-ხაჯარობა-ღემოკრავღმინიხის" პრეღხებში.. ამით იბის თქმა მხურღ, რამ მთავარი არა მარეღ ის, რის უღღებახ მღღენ გვი-წყალობებს მიხკვიღი, არამედ ახევე მთავარი იხიღ, თუ როგორ შეუღღებთ ჩვენ ამ "მიღებუღი" უფღების("ქარის მოფინიღხ, ქარი ხომ არ წაიღღებხ?..") პრექ-ფიკულ გამოყენებას ღა ჩვენი ერის ღხოვრებაში ღანერგახს. ღა პოლიტიკური პარფიღების ხფერიში რიმ ღაღრეღო, ამ-მხრივ არავითარ პოღროღიღმზე ღანპარახს, კიღვე მეფი, მიოთობახახ კი ვერ ვხებობი ხაბჭოთა ხაქართვეღობს პრეხამი. არე ემიგრანტ ფურღხფოთი ღა თუ ხაბჭოთა ხაქართვეღლღან მისულ ფურღხფოთი მიერ გვხმენი რაიმე ამ მიმართუღობითი ქართვეღ ღიხიღენფოთი მირის კი - თუ იმ თეოგამოღვემობი მახალბებს ღაღვეყრღობითი, რიმღემიღ ჩვენამღღე აღწევს - აქამიქ ღანპარახია "ახალი პარფიღის" თუ "ორგანიზაციის" დაარხების შეხახებ.

V.

1984 წლის 15 თემერვადღ, მავაღოთად, თბიღისში რაფარებულა ხახამართლი პრო-ღეხი გურამ კოგანიძის ხაქმზე, ღა ხახამართლის მიხთვის მიუხჯია ოთხი წლის პაფიღობა. ზრადღება: გურამ კოგანიძე, მაქარია ღამქარახუღიღი ღა ფარიღღე-ღიღინამღვიღი ყოფიღან "ხაქართვეღობის ეროღული განთავიხსუღღების პარფიღის" რ-განიზაციურგბი("გუშავი", მარფი,1988 წელი, გვ.12). თუთოი, ხაქართვეღობი აღღვი ექნებღდა ანაღოგორე შემთხვევეებს, ე.ი. პოლიტიკური პარფიღის დაარხე-ბის ღღებხ, ვინაიღან პოლიტიკური პარფიღების "ხამავიერი" ან "შემღვეღი" ვერახიღღეხ ვერ გახღება "ხამოგაღღებრივი რგანიზაციემი" თუ "ხამოგაღღებრივი გაერთიანებემი", ვინაიღან ეს უკანახკენული ქვეყნის პოლიტიკური მავღუღეღ-ბის ხელში რაღღებინახვენ არ მიიხწრაფიან.

VI.

ღა ის ფაქტი, რიმ პოლიტიკური, ღემოკრავღიღი პარფიღები არხად არ ხჩანს ხაბ-ჭოთა ხაქართვეღობს პირმონფე, არ განაპირობებს იმ შეღღებებს, რიმ - თუ ჩვე-ნამღღე მიღწეულ "თეოგამოღვემობი" მახალბებს ღაღვეყრღობითი - თითქოს "ქართვეღ პარფიღოფ მიღღანენა მიმართ ფერიღს მიმართავღენ სოციალ-ღემოკრავღებში, რი-მენღენი წინამღღღეღი იყვენს ხაქართვეღობს ეროღული ღამოუკიღღებობის ღღე-რახ...("გუშავი",ივღიბი, 1988 წ.,ნომ.16,გვ.47); ღა უმღღურემა ის არის, რიმ ამვეღარი ზრეყვეღი აზრის გამოქმამში ზრადღენ ვერ ღაღღღემი ამვეღარი"ქართ-

ლი თვითგამოცემის" ავტორებს, კინალიან იხინი ან არ იხილენ საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის("მუხამე დახი") პროგრამას, ანდა - თუ იხილენ - "უკომპასიო ნების" მდგომარეობაში არიან, კინალიან მოქმედებენ არა რომელიმე დემოკრატიული პარტიის ფარგლებში, არამედ "რაც თავში მოუვია" - ხიბართლეთა იგი თუ არა - ყველაფერს დაპარაკობენ!..

კიდევ: დაჯიქორი, რომ ქართული თვითგამოცემის" შიგვირს ავტორს არ ეხმობს თუ რა შინაი შიძობდა მთავრის ჩვენს ეროვნულ საქმეს "ურა-პატივროგობა" თუ "ურა-ინფორმაციონალიზმმა?.." და ამის მაგალითებს ხაქმარისად არ იძლევა კავკასიის ერებშია და ეროვნებების უახლოესი იხვროია?!

VII.

აი, ახე დაჩანანავებუ-
ლია საქართველოს (არა მარტო) პოლიტიკური ცხოვრება, უცხო მაცხოვრის შედეგად უმთავრესად; მაგრამ, ამავე დროს, ჩვენი "წყალობითაგ" შიგვირის ჩვენი ეროვნული დემოკრატიული ძალები იხე მოქმედებენ, რომ თითქმის საქართველო აფრიკის რომელიმე განვითარებადი ქვეყანა იყოს, რომელმაც დემოკრატიული პოლიტიკური პარტიების იხვროია კი არა იხვროია ხაერთოდ არ გააჩნია . აღნიშნული აზრის, უფრო ხროად, უაჭრობის დამწერმა არ უნდა იცოდეს, რომ საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია("მუხამე დახი") თვითმყოფელი პარტია იყო და დარჩა, რომელიც ხუთი წელი უფრო ადრე დაარსდა, ვიდრე რუსეთის სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია?.. და მისი ხამოქმედო პროგრამის ძირითადი დებულება არ იყო და დარჩა "ნივთიერი კუთვლდობა როგორც დედა-მომი აღამიანის ცხოვრებისა. თავიხუფდება მთელი ერისა და თვითოველი აღამიანისა", რაც მიიღებული და დამტკიცებულ იქნა "მუხამე დახის" დაარსებისას, თბილისში, 1893 წლის 7 თებერვას?..

ქვერმეთ: ნუთუ თვითგამოცემის" ამ დეკლარაციის ავტორებმა არ იციან რა განხიხვევება პოლიტიკური პარტიის ხედავდობისა და ფაქტობრივად შირის?.. და იხივ არ იციან, რომ საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ძირითადი პროგრამისა და "მუხამე დახის" არ ახებობდა, და რომ ქართველი მოღვაწეები ვ. დენისინს "მუხამე კოლინა" იყო და დარჩა საქართველოში, "მუხამე კოლინა", რომელმაც ხამტოთა რუსეთის ხარებს შემოუღდა საქართველოში და ამით საქართველო იხევა გახდა ახალი, ხამტოთა იმპერიის თავიხებური კოლინა?.. ეთომ უკუნურება შეიძლება უფრო შირს წავიღეს, ვიდრე ვდამომერ დენისი და ნიე ყრდანია ერთდროივე ხამოთი გაიშობის?..

VIII.

ამდენი უმეცრების შემდეგ, ვეჭობ, ხატროა გარკვევა იძისა თუ რაფომ არის შეუძლებელი ქვეყნის პოლიტიკური დემოკრატიული ხელმძღვანელობა პარტიების, დე კ მ ვ რ ა მ ე უ დ ი პარტიების გარეშე:

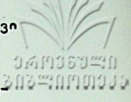
როგორც ცნობილია, პარტიები არიან გაერთიანებანი მოქალაქეებისა, რომლებიც განუწყვეტლივ და დროის დიდ მონაკვეთში პოლიტიკური ნება-ხურვილის გამოვლინება-შექმნაზე განხამდურულ ზეგავლენას ახდენენ და ხალებს, ერს პარლამენტში თუ ადგილობრივ მმართველობაში წარმოადგენენ. პარტიებს კი მათი პოლიტიკური მიზნები და ირგანიზაციული წეს-რიგი ჩამოყალიბებული აქვთ პროგრამებსა და წესდებებში.

X.

ამგვარად, პოლიტიკური პარტიები არიან კონსტიტუციური უფლებით(ძირითადი კანონით) დაკანონებული ხატრო შემაღდებული წამდელი თვითხუფელი დემოკრატიული წეს-რიგისა. პარტიები, მათი თავიხებობა, განუწყვეტელი ზეგავლენით, ძირითადი კანონით აღიარებული და მისგან განხამდურულ ხამოგალოებრივ ამოცანას ახრულებენ პოლიტიკური ნება-ხურვილის შექმნაში. ამით პარტიები მოქმედებენ ხალების, ერის პოლიტიკური ნება-ხურვილის გამომყადენება-შექმნისათვის ხამოგალოებრივ-ხახელმწიფოებრივი ცხოვრების ყველა ხეერთში.

XI.

ამის შედეგად, პარტიები, ქვეყნის პოლიტიკურ-ეკონომიკურ-კულტურულ-სოციალურ ყოველდღიურ ცხოვრებაში, - განუწყვეტლივ
1. ზეგავლენას ახდენენ ხამოგალოებრივი აზრის შექმნაზე,
2. ხელს უწყობენ პოლიტიკური განათლების ხაქმეს,
3. ხელს უწყობენ მოქალაქეების პოლიტიკურ ცხოვრებაში მინაწილეობის განხორციელებას,
4. მინაწილეობას დებულობენ პარლამენტის და ადგილობრივი მმართველობის დე-პუტატთა კანდიდატების წამოყენებაში არჩენების დროს,

5. ხელს უწყობენ უნარიანი მოქალაქეების აღზრდას, რომ მათ სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი პასუხისმგებლობა გაღვივდნენ;
 6. შევადგინებ ახლებზე პარლამენტისა და მთავრობის მოვალეობაზე;
 7. მათ მიერ შემუშავებულ მიზნებს აქხივან სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი ნება-ხურვილის შექმნის პროცესში და ამით გ ა ნ უ წ ყ ვ ვ უ ჯ ე ლ და მ ხ ი ვ ე ლ კ ა ვ მ ი რ ს ა მ ყ ა რ ე ბ ე ნ ხ ა ლ ხ ა ლ ა ბ ა ს ე ლ მ წ ი გ ო ს მ ო რ ი ს .

XII.

ამდენად, პოლიტიკური პარტიების არსებობა ლემოკრატიზაციის, ლემოკრატიის წინაპირობაა, თუ ჩვენ ლემოკრატიის ჭეშმარიტ გაგებას დავუყრდნობით, რომელიც პიზიგია-იპიზიგობის არა ლესურქველური, არამედ კონსტრუქციული შეჯახება-შემოჯახებაა, რომლის პროცესში შეხამდებელია სახელმწიფოებრივი პალაუფდების ბორცვად გამოყენების ხრულიად აღკვეთა თუ არა, ხუდ ცოცა, მისი მინიმუმამდე დაყვანა. აქედან გამომდინარე, ვინც ხედავსხვა, ხუდ ცოცა, ორი პოლიტიკური პარტიების არსებობას უარსყვებს; თუ გნებავთ, რადგან "შე-პარტიული" მიზნდასახელობის განსაზოცილელებად, - ამგვარი აზრი(თუ უაზრობა) სხვა არაფერია თუ არა ცოცხალიფარობის, "ეროვკარ-აზროვნობის" თუ "ეროპარტიული-ბიხაქენ" მიხრწახება, რასაც, სამართლიანად, ლოლს აღარებენ, რომელშიც მხოლოდ ერთი ცხენი მინაწილეობას!..

XIII.

და თუ ყველა აღნიშნულ აზრებს შევაჯამებთ, ვითომ ლეხს, საქართველოში, იხე გაპქრა, აღივავა პირისხავან მიწისა საქართველოს ლემოკრატიული პარტიები - საქართველოს ხოციადლემოკრატიული პარტია("შეხამე ლახი"), საქართველოს ეროვლდელოკრატიული პარტია თუ საქართველოს ხოციადიხ-ფლედელოხსტა პარტია, რომ მათი ნიშანწყალიც ვი აღარ არსებობენ, და ამიტომ ჩვენს ახალ თაობას ახალი პარტიების შექმნის "ქმნა" ხტირდებათ?..

XIV.

და აქვე, ვფიქრობ, სამართლიანი კითხვაა: შეკითხვა: რას აკეთებენ აღნიშნული პარტიები აქ, პოლიტიკურ ფლოტილობაში?.. ლეხს, ე.წ-ლი "გარდაქმნა-ხაჯარობა-ლემოკრატიზაციის" პროცესში, რიგა ოღნავალ მაინც შეიცვლია გუ-მინდედ "ყამუ-ხაკობებისადმი" მიღვება, - ჩვენ აქ, პოლიტიკურ ფლოტილობაში იმის მაგივრად, რომ - პარტიების ხვეროში რომ ღავრჩეთ - "ახალი ხული" მთავებოთ საქართველოს ლემოკრატიული პარტიებს, რომელშიც არიან"26 მ ა ი ი ი ხ" შექმნენღნი, უნდა დავუმაყოფილოთ იმით, რომ მოქმედების გენერში მოვაქციოთ არა ეს ღილი და შეჯად ხაკირი ხაქმე, არამედ ამი-თუ-იმი პირის პირიველი გაპრიაბრეება?..

XV.

ნუთუ ჩვენ, ემიგრაციიში არსებული პოლიტიკური პარტიების მეხვეურებმა, - რიგირი შეხტყებუღივ არ უნდა ვიყოთ ჩვენს, - არ უნდა წარემართოთ ჩვენი მოქმედება იქითკენ, რომ ხელი შევეწყოთ მ რ ა ვ ა ლ ვ ა რ ყ ი უ ლ ი პოლიტიკური, ცხოვრების გამოღვივებას საქართველოში, რგორც ეს იყო საქართველოს დამოუკიდებლობის ღრის 1918-1921 წლებში, ვინაიდან ვიციოთ, რომ შეუძლებელია ლემოკრატიზაცია ეროპატიული ხისყემის პირობებში?!

XVI.

და ხაბტოთა კავშირის კომპარტიის ექვას ივლისის(1988) პენუმებზე რომ არ იქნა წამოყენებული ხაკობი მრავალპარტიული ხისყემის შემოღების შეხახებ, თუმცა შეიქმნა კომისია, მიხეილ გორბაროვის თავჯღმარეობით, რომელმაც მიმდინარე წლის ოქტომბრამდე უნდა გამოიმუშაოს "პოლიტიკური ხისყემის რეფორმის" წინადაღებანი?..

კარლი ინხარიძე
 მიუნხენი, 1988 წლის აგვისოცი

INDEPENDENT GEORGIA

-იანის ღირსებას უკვდავყოფა, როგორც უმთავრესი იმედი და გარანტია მისი პიროვნების ხელუხლებლობისა, მისი სოციალური ადამიანობისათვის, როგორც ხა-
-ვეუძველი ერის მდიდარობისათვის და კეთილდღეობისათვის.

სამჭიოთა კავშირში ამჟამად მნ ს. გარბაჩოვის მეტაფორით წარმო-
-ყვებულ საზოგადოებრივი აზრის მიმართის ახალი პერიოდული ქვეყნი, მი-
-მევიკური კომუნიზმის იდეოლოგიური კულცის სიხვედრისა და მისი თვისობრ-
-იერობათა უმძობრობის პერიოდის ვადახაზის შემოსავის, თავის ვარკვენულობი-
-ერგვარ რეოლოგიური ხახიათის მოვლენად წარგვა, შემოზღვე და უხვი-
-ერთა თვალსაზრისიანობის აღნავლობაში, რომელი მოიხილვა მათგან, საკუ-
-თარი თვალსაზრისით ვაზომას, ვინმეზღვე შევანებას, თუ რადუნად მღერია
სამჭიოთა ერემში ამ მოვლენების პიუნციური მიხრანგება სინამდვილის ამხახ-
-ველობისათვის; ახუი შემთხვევაში გრანგის ერს ამ საუკუნის უახლოესი სხე-
-რობული ურთირობა რუხებთან, როგორც მეფის იხუი ღვინის ბილქევიკურ
იმპერიასთან უპირაყუხობას ანიკუებს სხვა ევროპის სახელმწიფოთთან შედარ-
-ბით, რახავ თან ერთობა გრანგული პოლიტიკის ღემოკრანგობების კულტურული
მღერებების ადამილობა, რომელიც ვამოვლინდა მათ უკანახუნელ სამკრთელეწი
არჩველბში, რომელიც წარიმართა, როგორც ყველთვის, ყოველგვარი გომიკური
შეჯახებათა ვარქეშე, ერთუნული ღემოკრანგის ენგუშობაშის ვარქემოვებე; გრ-
-ნვის ხალხმა, თავიანთი კომუნისტების პოლიტიკური იგნებანი და ხაბობის მე-
-ხამდებლობა სახელმწიფოს მინიმუმის ქვეშით ანარაობამდის ღაიყვანენ და
ამახთანავე ხრულიად ვაქარქყუნენ ნაგისჭური ხახის მიმართის პოლიტიკური
ჩინხვლის იმედში, რომელხავ საგრანგეთის ღემოკრანგის სრული შეგნებელი შე-

-ხადმებლობი გვა ვალეკრა ერის საკარობის გრინისხავენ.
წარხული წლის იქმობმური ხავრანგეთის ერის ღელევაგის, წრულული
ინგიათვიც---გუ, შემგვარი: პოლიტიკური პარტიათა მრავლხაბაიანობის ვამ-
-მხახველი, რელიგიის ხხვალხხვა გვარკონობის წარმომადგენელი და თოქქმის
ერის ყველა სოციალურ დაჯგუფებათა ინგულიქეუღერი მოჩინხვენი ეწერი მის-
-კოვხ; რამდენიმე ღელ დაღღენენ შევებულბაში მყოფ მახპინძელს, შევებულბ-
-იღან დაბრუნებულმა გენერალურმა მღივანმა მათ ვაუმართა აუღიენ ჭია, რომლის
შხველობის ღროს ღელევაგობის დაჯგუფებანი გლიობდენენ, თავიანთი
პოლიტიკურ და სოციალური თვალსაზრისიანობით: ს შეხახყვისიანობა მოქეიანი
ხავმარი, მავრამ სინამდვილში მდიდანი ხურვილ-აზროვნების ვამომხახველი რრლ-
-ში აღმოჩნა , გნიობილი გრავი სოციალისტო, ყოფილი პრემიერ მინისტრი პ.
-მარუა, ქალაქ ღილის მური, ამჟამად ამახთანავე მთავარ იმღივანი სოცია-
-ლისტური პარტიათა.

მნ პ. მარუამ ხავმრის დახაწყისში წარმომქმულ თავის ვრცელ სიყვავაში
აღვირობული თვალსაზრისით მოხაზა , ხავრანგეო-რუხეთის ურთიერთობის სოციალური
პერიოდების-პოლიტიკური არხი ყ. კორხ-მ. ღელეღიდან თვიო თავის პრემიერ მინ-
-ისტრამდამდის; მისი მღელეობა მიმართული იყო: ინგრობული საბუთების და
ღელევანღელი სინამდვილის იგუჯ ჭმის ქეხპერიმენგულურ დახახუთების შეხადე-
-ბლობის მიმართ; რომ ვარკ კულდ გორქმში ვანხაზრულიყო: სახელმწიფოთა მი-
-რის დაღებული ღილობაყოფური ხელმეკრულება და მათგე ხელის მიმქრეობა მწე-
-რობის გუხველობის გრადიოგული ვამომხახველბა, როგორც ერის კეთილხინისი-
-ერქობა საქომორობისი ახპარქმგე.

ყოველდღე ეს წარმომადგენს ღემოკრანგული სინამდვილეთა ქემმარიგვების
უღავი ნაყოხხ; ეს იხ ღემოკრანგული ქემმარიგვება, ურობობილღავ სამჭიოთა ხელი-
-ხუღებმა და ბოღმევიკური სოციალიზმი მუღმეო მწეობრეო უნღობიღვობის დაე-
-რობიღებამი ვანხივენებს მვილი ათული წლის ვანმავღებამი და ღელხ, რღ-
-ტხახ ვარღაქმნის და ხაკარობის ხანა დაიწყი თვიო დაწყობილი ერები, წყ-
-აღწაღებულიღვიო ჩავმღაქვენ ამმოვლენებს, მავრამ ამ მოვლენების უყარათ-
-ობის მქემქელი თვიო ღელევანღელი ხამჭიოთა ეკონომიკის პრინციხის ვანვიოთარქმა
მისი არამოგვრეუღობის წყაღობით!

მნ პ. მარუას თავის კოლექციონთან ის უპირაყუხობა მოკოვებე, რომ
მათ სოციალისტური პარტიათის არქივში ღროთა ვიოარქების ვანმავღებამი, ადმალ
კი არად, ნამდვილად შემინახულიაის სოცრობის უნიკალური ღემოკრანგული და
მათ მორის უმრავლესობისათვის თავთავის ღროჭე წარღგენილი ღემოკრანგულე საქარ-
-ველის ერეკული მთავრობის ხელმწიფობით, რომელიც ერთიანი მუქყყ ეღვიოთ ახ-
-მუოებენ, იმ " უკვღავი მეღღის", რომლის გოგორგაფული ვამომხახველბაიოფი-
-გობს, ანათე მარფ ყრილობის ღა ღ დარბაში გრინის თავშე, არამდელ ყველგან
ქეჩემში, ღიხხულ დაქემქურებულ აღვიღებშე, რომლისთვისხავ ყოველგვარი ღიპო-
-მაყოფური პოლიტიკური ხელმეკრულობის საბუთი წარმომადგენლად სოციალთანა ქალღ-
-ღისნავღელხ და მეფხ არაგერხ!

რღელხავ. მარუამხარქმუნელი ივრმნი, რომ იხ, სამჭიოთა სოციალიზმის და
ბოღმევიკური კომუნისმის ურთიერობორხის ხაწინამადღევი ნამკრღებშია ვაჩიხ-

...რდი, მაშინ ის ამბობს, თავის სიწყვიტს დახრებინებს, სიღიღინში და კომ-
უნისტში აქ განვიითარდნენ ღიაღიღინით, რომელიც აუღიღინებდა პირიბადა ი
თავისუფლება და თანაბრობა, რომელსაც ... პირველად ინვერსიონიზაცია ი
იმ ქალაქში უმღერენ, რომლის სახელიც მე ვაპირებ, რომელიც მე ი
ამ შემთხვევაში მს. 3. მირიან სულიერი განხვდა არის ფრანგი ერის სულიერი

განხვდა და გულის წუხილი; მის სიწყვიტებზედ რომელიც გამოსახულია, ფრანგული
ერაზმული პოლიტიკის მრავალხანობა, რომელიც აუღიღინებდა სულიერად მის-
-კოვის აუღიღინებდა მყოფ "ინფორმაცია-მე"-ს უკუხვს შემადგენლობას, ამის ყო-
-ვემხრისი დამატებული ხაზითა, გამოსვლა აუღიღინებდა ფრანგულად ღიაღიღინა მს
3. პინისი, არა სიღიღინისა, ქ. მირიან სულიერი მთავრად, რომელიც თავის სიწყ-
-ვიტს დახანგრძობს განხვდა: "თქვენი ქვეყანა აპირებ მს ხელი მთავრისი შე-
-ანხვების ხელშეწყობაზე შეერთებულ მთავრობას, ეს საფრანგეთს არ უნება,
მაგრამ უნდა გვახსოვდეს, განიარაღების საქმე, ჩვენ სურვილებს შეუხანგრძობა.
ჩვენ ერთ კონკრეტულ ვხსოვრობთ და მომადილებ უნდა ვიხსოვროთ" ... რასაც
-იკრულია, სურვილისათვის მასპინძლის წინაშე, სხვაროდ უწინააღმდეგებელად გუდად-
-ილი სიწყვიტის აღიარება, ხაზით მრდილობა უწინააღმდეგებელად, განსაკუთრ-
-რებით ფრანგულს, რომელიც არის კლასიკური მრდილობის საფუძველი.
თუნდა 3. პინისი არ აპირებ სიწყვიტს ფრანგულად ამოცხნისი, ის გვე-
-უბნება: ჩვენ ხაზით კონკრეტულად მხსოვრობით ერთ უნდა იყოს, საუთნარი
თავის, მოქალაქის და სამშობლოს სრულუფლებიანი პასუხისმგებელი, რომელიც არის
აუღიღინებელი გარანტია დემოკრატიული ხელშეწყობისათვის, რომ ისინი არ ვა-
-დნენ მხსოვრობის იღონა წლების ბოლშევიკური ირგინალური ფრანგული მისი-
-მისია.

ქ. მირიან ყოფილი მირის, მს მარკუს, რომელიც იყო ქართველი ერის დიდი
მეგობარი, პირადი არქივი ამაღელ ამჟამად ქ. მირიან სხვაროდ მუშაუების ერ-
-იკრულ საგანმარსოვლოდ წარმოადგენს, რომლის მოთავსი კომპლექსი, გხალია, აუღი-
-ღებელი შეადგენს, დამოუკიდებელი საქართველოს ერთგული მოაზრობის მირი-
-ღებლობითად, ყველა ის საპროცესული დეკლარაციები, რომელიც უგზავნებოდა,
ყველა მიზნით კულტურულ ქვეყნების გნობილ პოლიტიკურ და საზოგადო მოღვა-
-წეობებს, ჩვენი ერთგული მოაზრობის ხელისმძღველი იმის შეხანგრძობა, თუ როგორ
გმოკრული უნდა იყოს დარღვიო "უკუხვდა 1921-წელს, დამოუკიდებელ
საქართველოს რესპუბლიკისთან დაღებელი თავდაუხანგრძობის ხელშეწყობა და
მისხილი იმის შეღებოთ, ქართველი ერის დამინება რუსული წითელი იმპერიის
მიერ; გხალია, ყოველიც ეს მს 3. პინისი ხხვა მრავალ დამხანგრძობა უნდა ვა-
-რგად მოეხანგრძობა, და თავის სიწყვიტს წარმოქმნის ინფორმაციულად გრძობა,
რომ მომდევნო კავშირისთვის მთავრობისათვის ამ უკუხვდა მრდი, დამოუკიდებელ
მნიშვნელოვანი ფრონტი იქნება, ვიღრე ის იყო მათწინაპრებისათვის! მაგრამ სიწყ-
-იკრია იმხანგრძობა შეხანგრძობა მთა, ხაღვ 3. პინისი ამ ამოკრული მისი სამშობლოზე
შეხანგრძობდა აუღიღინებდა ბოლშევიკების ხანგრძობა, ხაღვ ყოველიც იყო
მევიანი და მშვიობიანი და არის ფაქტობრივი ხანგრძობა და არა მისწრაფება-მისწრაფი
სამარაღისი თავისა.

- II -

მედლეობა, გარდაქმნის და ხ აჯაროების იღივის სრული დემოკრატიკში,
რომ თავის მინივან დიკოვას დაემორჩილოს და წარხული მოღებობიდან გამომდ-
-ნარე შეღებობი მისივე პოლიტიკურად მასაზრდელებზე შემოქმედის სიღიღინური
პასუხისმგებლობით განისაზღვროს, ყველგნის საქართველოს კომპარტიის პირველ
მედიანს, რომელიც იმ აუღიღინებდა წინაშე განხვდა, რომელიც შეიკრება ვა-
-რდაქმნის და ხაჯაროების დავანიშნებისათვის და წარმართა ბოლშევიკური არქ-
-აული დევიოთი "ღიღინური" ფრანგული სულისკვეთითა; რომელიც ხა-
-ჯარო ხაღვდა, მყარობდა და დაყრობიდა ვარგათ იღიან, საუთნარ მისიღიურ
კერამი, თავის საუთნარ მწვეთ განიღვდა, ამგან ვაქრეველი შემხანგრძობა წყა-
-ღობით ხანგრძობა ჩამოღვარული გრემლის "ნაკადლები" დღესაც არ შემოიბო
ღარე-მაგებო!

ეს არქაული დევიოთი დღეს, ხაღვთა ადამიანების ინფორმაციულად შეგნებამი
წარმოიბო, ერთგვარ გაურკვეველობით ანარაობას; უხსოვლოა ვაგებამი კი
სავიკრეველია გარდაიქმნება დაუკრებელი უვიციობის სიძველემი!

მს 2. პასუხიანი დღევანდელი და დამწერბული გამომეყველებით,
(განხანგრძობა ვიწრო-ხუროთის მიეღვო.) აღიარებს ხაჯაროებს:

ხაღვ არის ამის ხაღვმედლეობა ხაღვ არის ამის მიმწველი როგორ მისხა.

-ვის ღირსეული შვილები თავდადებული ეროვნული მოღვაწეობით და ხაეროდ ყველა ქართველი ადგაროვნებული პაწროფული საქმიანობით იძლეოდა შეხამდებლობას, რომ ქართველი ერი მიწინავეთა ხახეღმწიფეობისმძირის წამჭაროყუ. ახუი ერის-

-ნული ხილიაღისათვის განვლის მრძლის ღრის, მას თავში ურწყამედნ და გლიღ-
-დენნ მიწახთან გახწრობინდა, "პირალი ხელისუფლების ხუჩვილით გამჭკებუნდა"
თავიან ექსტრემისფულ მოღვაწეობას განავრგობდენ ქართველი ხალხის
ეროვნული წინხვლის და მის აღმავლობის ღეზრგანობაგვის ხახთ, ყვედეგვარი
მანფაყის და ღეზობის პრავაყიფული მოქმედებით; ახუი პოლიფიკური მანფ-

-აყის განჭრახუღობით საქმიანობდენენ: გ. მახარამის, მ. მელიანის, მ. არახუი-
-დამვიღის და ხ. ქავთარამის ხელმძღვანელობით ექსტრემისფული ჯგუფი ზიდ-
-მეუკეობას, როღმეი იყოფეობდენ უშავღელ მორჩიღება- განავრგულდნით,
სამჭოთა რუხეთის იმპერიის დიღობაფიური წარმომადგენლობის ხელმძღვანეღთან
ხ. კოროღან, რომელიღ იმავე ღრის და უპირვეღეს ყოღიხა იყო, საქართვე-
-ობი ღენინის აგენფი და მჭეწკი.
გხაღია, საქართვეღის რესპუბლიკის მიმარო, მათი პოლიფიკური დემო-
-ორგმა და მანფაყი განისხადრგებღა მა სყოღად გამოგმავინიღი ღრეჭვიკე-
-ბის მოხეღეოი, როღმეიღ წარმომადგენღენღენინინი ინსტრუქციის პუნქტადღ-
-ურობის მუხამამისობას; პირვეღ რიგში, მათი მოქმედების ხახგან წარმომ-

-ადგენღა, ფოგხად-მოქმედ ჰაწროფოთა შემადგენღობის ფიზიკური განადგურ-
-ებამ, რახაპირვეღიხა ხხვისი, უფოღდა უგნური ხელი ! ამახსანავავე ერის
ყოღეღეოი ღირსმუხანინობისმძირის წარყენა, ზღღმეუკეური რიფორიკული პრფავა-
-აგვის მღღევაა! ეთოთმე ყოღეღეოი ეხ ინსტრანაგორინადღერი ხილიაღის ხიღეღ-
-მყოღღობისათვის ! თუ, როგორ კრიმინადღერი ფრმემში იქნეზღად გამობახული,
ამას მნიშვნეღობა არ ჰქინღდა, მხოღღი ხისრულეში მოყუვანათ, რომ ქართულ
წრავღეღობი დემოკრეღიღი ღრეჭვიკეობის მოხეღეოი, ზღღმეუკეური ღეოთი გამარ-

-თულიყო ! ექსტრემისფ ზღღმეუკეობის ყოღეღავარი გლით, ქართვეღ ხალხს უგვირ-
-მინიღი და ვარუთ, ქრეღმში და ყვეღგან: ვაუშარუღის ღენინის უმანკო გენიის
ნაყოფს მრახე-ღიფოგხვის მახე, ეხიგი რუხეთის ახადღი ვეხადგმულ სამჭოთა
იმპერიის არხეობის სახიფოგხელი ინსტრუქციისათვის, ჩვენი მუღი ფერიფორია
რომღის მოპოვეობისათვის გუმინ ვვღავე შეუწერიხა რაღღენობამში ვანუხადღეღი
ქართული ხისხელი და ხიფოგხეღ ! ერახეღ და უკანხუნეღად მირს უნდა იქმენ
დანხეღელი ქართულიმოვიზიზმში, მხოღღი მშრომეღთა ხამშობღის რუხეთის ინ-
-ფერესებობისათვის ! აი როგორ უწუხდა გული საქართვეღის ხალხი აათვის და
მისი თავისუფღობისათვის ! ცხინეღულ იღრის !

ახუი ზღღმეუკეური პრფავაყეობის მუიომობის შემამკობელი ფაქტები
და ხამუთები მრავღად ვანისუენემენ ჩვენ ისფორიამი, რომელიღი ეღღეღება
ათვის პიროფენღი ისფორიკეობენს და იმ ღრის, როღესაღ ზღღმეუკეური დი-
-ფაფურის მახციონი, რომელიღი დღეს ვორმადღურად მუიომღღეღელია ხაჯარიობის
ზღღმეუკეური პრინციპებით, რომ უფრი ნიაღავაი ვაუშარუღის და მუხამდებელი

გახალის ეროპიროვნული პარფიის ხელისუფღოთა ძიღეღება დავარგამი; იროღღი
შემოხვევის ვახხუნეღა, მფორული მოოხრობის სახით ინფერეს მოკღღეღი არ იქ-
-ნება, რომღის ფოგხალი მიწმეუბი და მინახხიერენი, ხანღამღული თანამემამულე-
-ოთა მირის ხამშობღობი აღღად კიღვე ხაკმაღი მოიპოვებინან და აგრეთვე აქ
უგხოთემი, ხხვადღ სხვა მხარეს ღღღეღოთა მარის.
ზღღმეუკი ექსტრემისფოთა პრექტიკულად ვანხადღრულ საქმიანობას, ყოღეღ-
-თვის წინ უძღღდა, როგორღ ჩვეღღება მათი, პრინციპინული ხიფყუათა კორინან-
-ფული ზღღმეუკეური სინძმენეოთა არარაობ. ხ ფავიღოღია, რომელიღი ეროვნული დი-
-რეღობა გამახადღეღი მწიფობრეღ წრადიღეოთს აღირგება, აღამინის ხამჭოღი-
-ღემკრივი ვანუთარეღობის ხელღემეუთავ ქაობდა.
როღესაღ ხამშობღობი მათი "კეთილი ეროვნული საქმიანობის"
- მინახხიერენი წაიკოხხავღენენ ვამუთ "კომუნისფიში", /2-IV-88-წ., ნომ. -77/
ხფაფიასაღ მ. არხეღადამვიღის და მის იუჯახობის მუხახეღ, ზღღმეუკეური პრინციპინ-
-დური პათოხით ვამერიღს, თავრქინღღრული წაიბურყყუნემენ: -ღემროთ, მენ უწყი,
როღესაღ ეღღეღიანთ, თვიზივე ეღღეღეოთა ვანიკოხხავ ! თან პი: ჩუვარს ვაღისხახა-
-ენ; დღეს, მწელი და არა ხახიამინოთა ახუთობის ვახხუნეღა, მავრამ იმ წღღეღში
ხელღენერად შექმნილი პრფავაყეობის მღღეღად, წარმომობიღი ეროვნული
კავახწროფობის მიჩქმადღა ჩვენ ყოფამი და მის ისფორიამი, მღღეღი უხერხული-
-ღა ! ყოღეღეოი ამის ფოგხალი დამადახწურეღელია იხ, როღესაღ მენ ჯ. პაფიღა-
-მვიღი პარფიული ყრიღობის ხაკავშირი წრიღმუნინდან აფხადღეს კავიზობის გან-

-**ქვემო** ირითვე წინადადება; **ბნ** ს. გორბაროვს ხაფანგების დემონსტრაციის უძლი-
 -ბელი მისხანებად ვარგათ ახსივს, უხვე მის თვალწინ მიმხდარი იხსურული
 ქრინიკა; ხაფანგების სწდარი და ურთივლი გირი **2. დე-გოლი**, რევერენდების
 სამილილი სიყვიის ხაფანგებში, პირად ხიამაყის და თავმოყვარეობას და უპირდა
 -პირებს ხაფანგების დემონსტრაციის ურთივლი იხსურებებს და მისხმის ბიკრებებს
 რომ ხაფანგების ურთივლი გული არ გაიმზაროს! ის იმ ხალამსვე უპანახსენდა
 და ხამულამით უმშვიდობება ელისიის ხახახეხს. . ურთივლმა გირამა არჩია, რომ
 მისი გული გამზარულიყო ხამულამით, ვიდრე დროებით მშობელი ერის გული,
 რომელიდაც მან ხაუკუნოდ დაიდვა ღიღება და ხსოვნა.

უკრძალუ-**აქვე** კული დემონსტრაციის ხახიობა, კონფესია, როგორც დავი-
 -ნახეთ, ხაჯაროების ავგორს ხელს არ აძლევს; დემონსტრაციის ამ ირთვს ხახ-
 -ეობის მთავარი ხაზგადგობრივობის გამომხახველი არის ხადი, თავის ნე-
 -და - ხაჯრილი, უხეიკი, მთავარი მემომქმელი ძალა- ხადი; თქვენ აღბათ,
 უფხარე მემომქმახემ, როგორ თუ ახეთ! მარქისხველი მხედმხედველები, ხომ
 იმას ქადებდა და ქადავობს, იხსრობის მთავარი მამომქმადელი ძალა არის
 ხადი და არა პირივება, როგორი გენიით არ უნდა იყოს წამომდგარი იხსრ-
 -ილე მუღღებში; თქვენი მენიშვნა ხახვებით ანგარიმგახაწეუთა, მხილდ
 ერთი ბენიშენი, თქვენ მორღებით ხინამღვიღეს, ერთი რამებს გაუგებრობით,
 როღებხ მქქანიკური მთავრენების მუღღვით ვქრჩობთ, რომ ბილმევიში არის
 უნთავდერი მოღღება, როგორც პილიგოკური პარყია მარქისხველი მხედმხედვე-
 -ღობისა; როღებხ წარხული და ჩვენი ხაკუნის მიჯნაზე, მარქისხველი მონ-
 -ვდმხედველების ახპარეშზე მოუროთე დენინს აღრავინ ეხიღებოდა, მან ეს
 მხედმხედველებმა გამოიყენა და ხარჩულად დაული რგინაღური ათვისებით
 თავის პილიგოკურ უზურაჰგრომას.
 როგორც დავინახეთ, ხამჭოთა ხაჯაროების დიდრინახთვის მიუღებელია ეკრამა-
 -ამერიკის დემონსტრაციული კონფესიები, ის უპირატეხობას ანიჭებს, ხვედინურ
 ქვემოტრახიხარომღიღად უმრავლებსობის პრინციპი, ვარიღდ მოღღანზე, წარ-
 -მოღღანელია ბილმევიკური ღიქვაყურის მუადღებლობით ყოველთვის **99/4 96-00**
 დემონსტრაციული კონფესია, რომელიც ხვადინმა აღმოამენა დენინის პილიგოკურ
 უზურაჰგრომის გინიკურ ვერავობაზე.

დენინურ ვარემიგვამი თავ მუფარება და იქ ღაფუნება, მიოხივს, ხე-
 -ღინის განხვავებებას პირადი კულის ბორგოშისხვან და მის მუღღებობისხვან,
 ეს ყოველივე ვარგათ გაუგებოდა **ბნ** ს. გორბაროვს და ის თავის სიყვიამი აგ-
 -ბობს: "პირადი კული იყო ხამჭოთა ხაზგადგობის დემონსტრაციული დონის განხ-
 -ვითარებლობის მუღღი"; ახდა ამის უემარი წამადი ხელთავაქებს, ხაჯარობა
 და მან უნდა დაუუფდოდ, უნდა ვერიღოთ ზემუჟ ყბიღობას!

ხვადინის დავობა და გაკვირება გამიწვევს, ჩვენ ხამჭოთა 70-წლიან
 იხსრობის პანინომიტირების რღვევას; "პერესხროკის" მახარობელისათვის, ხვა-
 -ღინის პილიგოკური ხამჭიანობა, რომელმაც ჩვენ შიგვანიტა დღევანდელი სიგიღ-
 -ეკონომიური ზღნიერება დენინური იღიერების ხაფანგებში, მისი დირხული
 გენია უფრ უღვავილისა ხამჭოთა ხაზგადგობრივობისათვის, ვიდრე მისი დესპ-
 -ყური ბორგოშით გამიწვეული მწუხარება!

როღებხ ს. გორბაროვი დღეს, დენინიშმა.ო წინხვლას აღიარებს,
 ახეთია მისი უღიღებულებობის მხედობის დოგაჰა!

-IV-

ხვადინის ფენიშენი, როგორც აღამიანის ბილგოკური აჩქრუღებრივი
 გამოვიღებმა, თავისი მრავლხარი თვისობრივობით განხხაღერება; დესპო-
 -ნიში, როგორც მისი ფენიშენის ხადისხური ხურვიღების აღბევის ხამულაღება.
 რახაკვირულია, კავიბრომობს არ უწყის, ხად რომღ ქვეყანაში დიამ-
 -ადება დესპოტი, ან ამქვეყნიერად კეთილმობიღების მამუყამელი!

ის ერთი, კავიბრომობის წინამღე მორადურ პახუხისმგებლობას ვერ გაქვეყნა
 ვერახიღებს, რომელი ერის შინაგანი ხაზგადგობრივი გხიერების სიგიღა-პილიგ-
 -კური და იხსრობული კულურა-ფრადიგია ნყოიერ ნიღღვით აღმორღება დესპ-
 -ოტის მოქმედების მუხამღებლობისათვის.

როღებხ წარხული ხაკუნის 90-წლებში, ხვადინის ფენიშენმა დესპო-
 -ბობის ნიშნების წარმორჩინება იწყენ, მუემჩნეველი არ დაჩინიდა, იმდროინ-
 -დელ ხაქართავლის პილიგოკურ და ხაზგადგობრივ მიღღანეთ, რომელმაც ის
 აიძულენ დემოკრეტიან ხამშიღი, განმორგობდა ხაქართავლის./მხურველი მიუ-
 -თიღობ, ნ. ურდანიას ურველ ხვაიგაზე, ხათური "ხვადინი"; ყოველგ-
 -იური ირგანი ხაქართავლის ხი ჟ-ღემ. პარყიის-"მძობის ხამა", 1936წ.,
 იქვიშბერი, ნომ.-65./

ხვადინმა მიაშურა რუხობს, ხადღ მან დენინის პილიგოკურ დემოკრეტი-
 -ანი ხაკუველები ნყოიერი იხსრობული ნიღღავი შივა და ნიღღავი მიიღი ბიღა-

-ღიხივან, ხვედინის სახელწოდებით, ასე ამგვარად რეზუმი მიწა-წყალზე გაშალა
 თავის ფუნდამენტის ღრუბლივით მღვებამხილვება, რიგის წინაშე ღრუბ ქუდს
 იხრის ხაჯაროობის წინახამერყევი და აღიარებს მას ღმერთის უმბლუმათ
 რახსაკვირველია, კაფობრიობის ხაზგაღებრივ ცხოვრების განყოფილებამ
 ხშირად ხდება ხაკვირველებანი! მაგრამ იხყროის ეს უერ ანგვიტრებს, ვი-
 -ნადიან მას თავის უხაწყიხი და მუღვივ დაუმთავრებელ გზაზე მრავალი ახ-
 -ბივის მნ ხ. გირმაროვის ვარდა, ღრუბლივით და ფირანების თანამგვარნი.

თქვენი გამგზავრების ღრვი მოვიდა და ჩვენი ხაუბაროვ დახრულდა
 იგოღე აქჩვენ განშრახული მიზნით მოველით, აი ამ აღვიღას, ხადავ ხელს ვა-
 -მღვეთ ურთიმურივს გამომვიღობებისა მინაური ვარეწარის მგინავლი ხელი
 დაიღვარა ქარაული ღმერთის სიხხელი და გვინი.

კეთილი და მღენიერი იყოს მგზავრება შენი.

1988-წ. აგვისტო

ქ. პარიზი

ვ. ჩილაბურიძე

ეროვნული ჰიმნი

ღამოვიღებელი ხაქაროვლის ეროვნული
 ჰიმნი 1918-21 წლებში

ღ • ღ • ე • ბ • ა •

ღიღება ზეციო ძურახბელს
 ღიღება ქვეწარს სემოხებს
 ტურტა ივერსა

ღიღება ძროხა-ერაობას,
 ღიღება თაიისუღლებას,
 ღიღება საშარადისოღ
 ქარაველ მხნე ერსა

ღიღება ჩვენსა სამშობლოს,
 ღიღება ჩვენი სოციხლის
 შიზანს ღიადსა

ვაშა ტრფობასა-სიევიტულს,
 ვაშა შევბასა-სიხარულს,
 საღამო ქვეშარბების
 შექ-ვანთიადსა

მუსიკა: კოტე ფოცხვერაშვილი

"გარდაქმნა-საჯაროობა-ლემოკრატიზაცია" და ჩვენ
(წერილი პირველი)
"ნ ი ხ ლ ი გ ა ლ ი ნ ი მ ი ნ დ ა ? . ."

აკაკი ხურგულაძე: "ნახილი გადარწმუნდა. საქართველოს უახლოესი
ინტერესები პრობლემატიკა გარდაქმნის შექმნა"; კომუნისტი; 24.4.1988 წ.

I.

"გარდაქმნა-საჯაროობა-ლემოკრატიზაცია" - სამჭიოთა ფერმინი რომ ვიხმაროთ -
"კამპანია" გარდაქმნულია მთელს სამჭიოთა კავშირსა და ამით საქართველოშიც,
თუმცა ჩვენამდე უკვე მხოლოდ, თორიული ხახიოთის, ხამწუხაროთ,
ვერ აღწევს - "გარდაქმნის" პრაქტიკულ შედეგებზე რომ ხაერთოდ არ ვიღაპარა-
კოთ. მაგრამ, ნორმალურია, მათინ გვხურს ჩვენი აზრი გამოთქვათ იმ მახა-
ლუმზე, რომელშიც ქვეყნდება გამეო "კომუნისტი" ფურცლებზე, რომელთაგან
ჩვენი ყურადღება მიიპყრო მაცონი აკაკი ხურგულაძის ("ნახილი გადარწმუნდა",
"საქართველოს უახლოესი ინტერესები პრობლემატიკა გარდაქმნის შექმნა" - "კომუნის-
ტი", 24.4.1988), მაცონ უმანვი ხიღამინიძის ("ოქტომბრის პირში" - "გარდაქმნე-
ოთ ღამრუნებული", 1918 წლის 26 მაიხი ქართული ეროვნული ხახელმწიფოებრიო-
მის ადგენის დეო" - "კომუნისტი", 25.5.1988) თუ ელდარ მენგელაიას ("კომუ-
ნისტი", 19.6.1988) "ყუიღნარევი სიმართლე ყუიღზე უარეხია".

II.

შემჩრდეთ, ამ-ჯარად, საქართველის მეწნიერებათა აკალეშიის წერ-პირეხმონ-
ღენის მაცონი აკაკი ხურგულაძის ხეფიაზე - "ნახილი გადარწმუნდა", "საქართვე-
ლოს უახლოესი ინტერესები პრობლემატიკა გარდაქმნის შექმნა" - რომელშიც გამოთქ-
მულია, როგორც იქვე ვითხულებოთ, მიხი "თვალხაზრისი" უახლოეს ინტერული მო-
ღენებზე საქართველოში.

III.

ღა აქ მაგონდება ეხმანული ინტერესის ხაღვალდრ ღე მადარიაგახ (1886-1973)
სიყუყუბი: "ინტერესები უღვალღვარულ ხახელმწიფოში უფრო მღიერნი არიან,
ვიღრ მაამადღერთი: მათ მუეძღიათ წარხულის მეღვლაჰ კი".

IV.

ღა გორბარევიკებმა "გარდაქმნა-საჯაროობა-ლემოკრატიზაცია" პოლიტიკამ
ვიოთ უკუავღო ხაღვალდრ ღე მადარიაგახ აღნიშნული აზრი, ვიქვათ, რუხე-
საქართველოს ურთიეროთის ინტერული ფაქტების აღწერა-ინტერპრეფაციამი?..
ვიღაპარაკოთ ფაქტები:

V.

პირველყოლიხა, როგორც ხიანს, სამჭიოთა საქართველოს ინტერეფრაციას ეხა-
ჭირებმა უკვე მიხი გამომუხავემა ღა ღადგენა. მაგალითოდ, რას
უნღა ნომნავებს მაცონ აკაკი ხურგულაძის აზრიოთ, საქართველოს "მენშევიკ-
ური მთავრობა", თუ "მენშევიკური საქართველო"?.. მე ვფიქრობ, "მენშევიკიში"
"მოღვევიში" წმინდა ხისხლის რუხული მოღვენაა, რასხე საქართველოში არა-
ხიღეს, ვიმეირებ, არახხიღეს ხაფუძეული არ ჰქონია, ღა, ამის მუეჯად, არც
არხებობღა. "მენშევიკებს", როგორც ხიანს, მაცონი აკაკი ხურგულაძე უწიღებს
"მესამედხელებს", საქართველოს ხიღიადღემოკრატიული პარტიის წერებებს, "მენ-
შევიკურ მთავრობას" - საქართველოს ღემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობანს,
ხიღ "მენშევიკურ საქართველოს" - საქართველოს ღემოკრატიული რესპუბლიკას;
ღა ამით უხუღებულჰყუფხ იმ ინტერული ფარეფებს, რომ -
- "მესამე დახი", ე.ი. საქართველოს ხიღიადღემოკრატიული პარტიოა დაარხდა 1893
წელს, ე.ი. ხუთი წლით აღრ რუხეთის ხიღიადღემოკრატიული მუხათა. პარტიის დაარ-
ხემადღე;
- "მენშევიკიში" ღა "მოღვევიში" წარმოიღვა რუხეთის ხიღიადღემოკრატიული
პარტიის რიგებში ღა არავითარი კავშირი არ ჰქონია საქართველოსან, ხა-
ნამ ღუნინმა არ მემოგზავნა თავიხი თითოთროღა ქართველი მოღვევიკებში საქარ-
თველოში, რომღებსხე - ეხეც უნღა აღნიშნის მიუღგომღეთო ინტერესებიან - არა-
ვიოთარი ვაღვენა არ ჰქონიათ საქართველოში, ქართველ ერში, რის ყვეღამე უფრო
ნათული ფაქტიოა ის, რომ თვით ხეღინინც კი იძულებული გახღა ღაეფუფიანო ხა-
ქართველი ღა თავიხი მოღვაწეობა მოღვევიკების ქვეყანამი, ე.ი. რუხეთში ვაე-
გმღელეგია;
- ღა-მიღის, 1918 წლის 26 მაიხიღან 1921 წლის 17 მარეფამღე, რიღა ღამი-
უიღებელი საქართველოს ფერიფორია დაეფადა საქართველოს კანინიერამ მთავრობამ

ნოე ყრღანიას მეთაურობით, არსებობდა არა "მენშევიკური საქართველო", არამედ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა, დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო, რომელიც გამოსული იყო ხაერთაშორისი ახსარეშზე, იურიდიულად ცნობილ მხიდლის იგზე-მეფი სახელმწიფოების მიერ, ზვიმ სამჭოთა რუხეთის, ე.ი. დენინის მთავრობის ჩათვლით - 1920 წლის 7 მაისის სამჭოთა რუხეთი-საქართველის ხაშავი ხელშეკრულების ძალით.

VI.

ვქვიათ, "სყუილ-ნარევიან" უნდა მივიჩნიოთ ის ფაქცი, რომ მაცონი ავაი ხურგულაძე ვაშე "კომუნისტის" ფრფელზე აღიარებს, რომ - "1918 წლის 26 მაისის აქცი ქართველი იხყირიკების წამრობეში წარმოდგენილი მხოლოდ ნეგაფიური შეფახეშით. ცნობილია, რომ ამ აქციო საქართველო გამონხადა დამოუკიდებელი დემოკრაფიული რესპუბლიკად. ეს აქცი, პირველ რიგში, პირმში იყო დიდი იქციმმრის რეპოლეციისა, რომელმაც ყფიდი რუხეთის იმვერის ხაზლებს თანახროფულდინანობა მიანოჭა და აღჭურვა ეროვნული ზვიგამორკვევის უფლებით". "რა იქმა უნდა, 1918 წლის აქვხ არ მოპყლია გამათავისუფლებელი ჰმოდის ხაზილილ დამთავრება. მენშევიკურმა მთავრობამ თავისი ხაზინათუ ხაჯარეო პოლიციოთ ვერ შეხბო შეენარჩუნებია დამოუკიდებლობისა და დემოკრაფიულობის ხიკეო. საქართველო ჯერ თურქი და გერმანელი, შემდეგ ინგლისელი დამპყრობლების მაცონობის ახსარეში ვახდა".

VII.

აქვე იხყირიული ხინამდვილე და ხიყალბე იხეა ერომანეთში არული, რომ დიდი განხხვავება არ არის იხყირიის ხამჭორ "ძველ" და "ახალ" განჭურვამში: როგორ შეუძლია იხყირიკის გერმანელებს, თურქებისა და ინგლისელებს მამინდელი პოლიციოთ საქართველოში ერომანოი ხამოშით გამომხსნა? - გერმანელებმა საქართველოს ახალშექმნილ აშოიის ნაწილებთან ერთად, მისი მოკავშირე, თურქოთის წინააღმდეგ ჩაება შრომლებში, და ამით საქართველოს დამოუკიდებლობის განმყოფებამი დიდი როლი ითამაშა, რაც ქართველმა ხაზხმა დიდად ადაფახა, როგა პირველ მხედლი იმში დამარხებულეი გერმანიის ხამხედრო ნაწილები საქართველოში დიღის პაფივისცემით ვაფილა საქართველოდან. ინგლისმა კი, როგორც პირველ მხედლი იმში გამარჯვებულმა, არაერხედ შეეცადა საქართველოს დემოკრაფიული რესპუბლიკის ხახელმწიფოებრივი მეღმის შეღახვას, რომლის ხამარხეხინი აქციო ხომხეების თვღახხმა საქართველოზე, რომლის უკან ინგლისი იღვა; მავრამ ვანა ამ სყფიის ავფორმა არ იღის, რომ ინგლისმა, ხამოლიო ჯამში, საქართველის ფერიფორია დაფივა და საქართველოს დემოკრაფიული რესპუბლიკის ფერიფორია თიქმის საქართველოს მიუღხ იხყირიული ფერიფორიის ხეზადეა?..

VIII.

და რა როღხ თამამობდა ამ დროს დენინი მისი მოხიკოველი და ქართველი მოღმევიკები?.. - საქართველოში, არაქართულ მიხახლეობამი, დილიმდენე აჯანყებების მიწყობას საქართველოს დემოკრაფიული რესპუბლიკის წინააღმდეგ ე.წ. "სამჭოთა ხელისუფლების", ე.ი. რუხეთის მაცონობის დამყარების მიზნით.

და თურმე, როგორც ავფორი წერხ, საქართველოში იმიჯომ იხწრავფილა მშრომელი ხაზის ხამჭოთა ხელისუფლებისაენ, რომ მისიხახიკეოთ შეღეგებში ნათლად ჩანდა რუხეთში". და აქ იხეე უნდა ვავიბერიოთ ამ სყფიის ავფორის ერთი უხნაური აშრი: "1918 წლის 26 მაისის აქცი... პირმში იყო დიდი იქციმმრის ხიგიადიხეური რეპოლეციისა..." ამახთან დავეშორებოთ, შეიძლება, უაღვილია, მავრამ მაინც ავღნიშნავ: ვითომ შეიძლება ნავიშმის ანფისემიფური პოლიციის შეღეგად, "პირმშიო" ჩავთვალოთ იხრადიხის ხახელმწიფოს შექმნა მერე მხედლი იმის შემდეგ?.. როგორც შეეძო იქციმმრის ვაღაფრიადებახ, უხახიკეხი დიქფაფრული, მოღმევიკური რეყიმის დამყარებახ რუხეთში ეშვა, იხიგ "პირმში" შეიღად, უფლებრივი, დემოკრაფიული ხახელმწიფოს შექმნა საქართველოში?.. ამგვარ აშრში არ იმაღება "გარდაქმნის"-წინააღმდეგეი "ძველი სყერეფიკი"?..

IX.

1918 წლის 26 მაისის აქვის მხოლოდ "ნეგაფიური შეფახებამზე" ხელის აღების გვერდით, მიხახაღმებელია, როგა ავფორი წერხ, რომ - "ხამარტლის" მხრივ ვარკვეულად ხელოავხ 1921 წლის თებერვლის მოღვენების აღჩინდელი ვაშეკებახ. ვითარება იხეა დახაფული თოქმის ხამჭოთა ხელისუფლება საქართველოში დამყარდა ხახადიხ აჯანყების დამარჯვების გით და წითელი აშოიის ხამარტლებმა მხოლოდ დახმარების როლი შეახრულეს. ხინამდვილეში არავითარი აჯან-

ყვაბ არ მიმხდარა და ქვეყნის შიგნითა ძაღვებო მისი წამიწყება იმ მიმდევში
 შეუძღვებულე იყო. მენშევიკური მთავრობა დაბნობილ იქნა წითელი არმიის მიერ,
 რომლის მიწვევა განხორციელდა ი. ხვადინის, ხ. ი. ჩუჩინიკოვის ინიგიავიტო.
 ვ. ი. ლენინი პირველ ხანებში წინააღმდეგი იყო გარეგანი ძაღვების ჩარევისა
 და ფელიობდა კიდევ ხაერო ენის გამინახვას მენშევიკურ მთავრობასთან, მაგ-
 რამ ეს ვერ მოხერხდა მენშევიკური მთავრობის მიმეშით".

X.

აქვე ხვადიის ავტორი ვ. ლენინის "გათორებახ" ფილიობს დამოუკიდებელი ხა-
 ქართველის დავყრობის ხაქმეში, რიცხა ხაბჭოთა რუხეო-ხაქართველის 1921 წლის
 თებერვალ-მარცხის იმში, დიახ, ი მ მ ი, ხაბჭოთა რუხეოთ, იმის გამეყვხა-
 ლეზად, ხუთი მხრიდან თავს დაეხს "დამოუკიდებელ ხაქართველის და თითქმის
 თვე-ნახევარი განარ მძიმდების შემდეგ, რომლის დროს არაერთი მარცხი განი-
 ფადა ხაბჭოთა რუხეოთის წითელმა არმიამ, განხაკურებოთ ფაბახმელაშე. თბი-
 ლისის მისადგომებთან, - დიამყო დამოუკიდებელი ხაქართველი. რაც შეეხება
 ვ. ლენინის მიერ ე. წ. "ხაერთი ენის გამინახვას მენშევიკურ მთავრობასთან",
 განა ხაერთი ენა ხაბჭოთა რუხეოსა და ხაქართველის ლემოკრაცულ რესპუბლიკას
 შორის "გამინახული" და განხაზღვრული არ იყო რუხეო-ხაქართველის 1920 წლის
 7 მაისის ხაბავი ხელშეკრულებით?.. მაგრამ, ვიშეორებო, მაინც ვარცია, რომ
 ხაბჭოთა იხყროკიხეში ახლა აღიარებენ, რომ 1921 წლის თებერვალ-მარცხი ხა-
 ქართველის ლემოკრაცულ რესპუბლიკაში არავითარ აჯანყებას არ ქვეროს ადგილი
 და რომ დამოუკიდებელი ხაქართველი, იარაღის ძალით, დიამყო ხაბჭოთა რუხე-
 თის წითელი არმიის ნაწილებმა.

XI.

და 1924 წლის 28-29 აგვიტხის აჯანყება ხაქართველიში?.. - "ახლებურად",
 "მუფოგორული" გამოხელა არ ყოფილა, და რომ "ამ აჯანყებას ქვეროს თავისი
 დრმა შინაგანი მიმეშეობი". მაგრამ აქვე არახიშეხევა: ეს აჯანყება თითქმის
 გამიწვეული იყო, უმთავრესად, "ხაქართველის კომარცხიის შეფილიმეში"!.. "ამით
 კი ავტორი ფილიობს მისკივის წითელი იმპერიული პილიციკის "ვარლის ფერეში"
 ახახანს, რადგან ეგულელებუყოფს იმ იხყროკულ ფაქტს, რომ ვ. ლენინი დადგა
 მეფის რუხეოთის იმპერიული პილიციკის გზას, რომლის პირველი მხვეკრული ხერილ
 ხაქართველი, ხაქართველის ლემოკრაცული რესპუბლიკა ვახდა. ამ ხაქმეში რომ
 ერთეული მისამახარის როლი ითამაშეს ქართველმა მღლევიკებმა, ამის უარყო-
 ფა შეუძლებელია, მაგრამ არხეობი იხ იყო, რომ ვ. ლენინი - თეორიულად, ძა-
 ლაუფლების ხელში ჩაგდებაშე, - ბერს ღაპარაკობდა "ღარაგული ერების გან-
 თავისუფლებაშე", ხახედწიფობრივ თეოგამიყოფამდე კი, მაგრამ - მიქეცა რა
 ხელისუფლების ხაბავეში ხახელმწიფო ვალაყრიაღების გზით - ხელი მიჰყო რუხე-
 თის იმპერიის. იხვე შექმნას, ამ-ჯერად, მარქსიზმ-ღენინიზმის იდეოლოგიული
 ხარჩულით.

XII.

"აქამდე - წერს შემდეგ აკაკი ხურგულაძე - ხხენეზს არ შეიძლებოდა 1956
 წლის 9 მარცხის დრამეფიზმისა... ეს იყო ეწ. ხახაშინი პაყროფიშშით დამანველი
 ახალგაზრდობის ფრიქოლოგიური ხინდრომი, რომელსაც ხამშობლის ცნება ერთ პი-
 როცენებში ქვეროსა ვაბრებული და გულწრფელად ხეჯრილა... რომ ხვადინის ხაქ-
 მინობის ახლებური მფახება, პარცხიის XX ყროლობაშე რომ იქნა მიფემული,
 უკრობისპირდებოდა ხოლოლოგის მინაპივარს, ამახთან მურაფიყოფდა მის ერთვ-
 ნულ ხიამაყეს... მხვეკრული ხომ მხვეკრულია! ხრუშჩიკის რევიმმა ეხვე არ აკ-
 მარა ქართველ ხალხს და მას ბრალი დახლო ნაფიონადიშმა, ერთვულ ყყორობასა
 და განეკრძობულობისხკენ ავადყოფურ მისწრაფებამი."

XIII.

1956 წლის თბილისის ახალგაზრდა მუშეობისა და ხელუენეების ლემონხყრაციკი,
 არა მარცხი ჩვენს, არამედ მრავალი მეოვალყრობის აბრიოფ, - არ ყოფილა მხედდ
 "ხახაშინი პაყროფიშშით დამანველი ახალგაზრდობის ფხიქოლოგიური ხინდრომი".
 მახ შევით, 1956 წლის ახალგაზრდობის ლემონხყრაციკი იყო ვ ი რ ვ ე ლ ი
 დეა იმისა, რომ შეხამებელია მისკივის ვანუკიხავი მაცონობის წინააღმდეგ
 ხმის ამიღება, რომლის დროს - რიგორც დახავეთული კირეხინდენეფიბი იწყებო-
 ლენ მაიმინ თბილისიდან - ერთვული ლომუნევიბი იქნა ვალმხარელი და ამიღმ
 არ ვახხნეს ციფხილ მშვილდობან ლემონხყრაციკებშე, რომლის დროს ახლობი ახალ-
 გაზრდა მიკლეს თუ დაქრეს?.. და ვითომ არ დადგა დრი. 1956 წლის მარცხის ამ ყრ-
 გელობს ლემუმენეფიციხისა?.. დღეს ხომ ციფხალი არაინ ამ ლემონხყრაციკის მინა-
 წილდეები?!.. აქ ჩვენ, ქართველებს, ხაქართველის "ხაბილიოლა" ფაქტს მისკივის

ამა-თუ-იმ ხელმძღვანელებს წინაშე?.. განა ჩვენ, ყოველმა ჩვენგანმა, ხალხს არ უნდა ვცხოვრობდეთ ჩვენ, ღიათ არ უნდა ვთქვათ, რომ - ღიას, ქართველ ერს, საქართველოს ხურდა და ხურს იყო დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო. **საქართველოს ხურდა და ხურს იყო დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო.** და თავიხი სახით გამოვიღებ საერთაშორისო არენაზე, როგორც საერთაშორისო. **საერთაშორისო ხელშეწყობა?.. როგორ დავიჯერო, რომ ამ აზრს, ამგვარ პოლიტიკას არ იზიარებს ამ სფეროში ავტორიტეტი?..** და თუ ეს ახლა, მაშინც არ საჭიროა მის-კოვის წინაშე ამგვარი "ეროვნული" განუწყვეტელი ფიგურა?.. კითხვით დამოუკიდებელი და სუვერენული საქართველოს სახელმწიფოს არსებობა ეწინააღმდეგება რუსეთში ინტერესებს, რე რუსებს არ ხურს მეფის რუსეთში-ღირსივლი, აწ ღირსი-ჭმელი; იპირიული პოლიტიკის განგრძობა?.. და ყველაფერი ეს არ შეიძლება ღლებ - "გარდაქმნა-საქართველო-ღმრთაყვამისი" პირობებში ღიათ ითქვას?..

XIV.

შედეგად: აკაკი ხურგულაძე ღმარაკობს "სყალიბის როლს, წინააღმდეგობრივ პირობებში" შეხახებ, რომლის ღრის იგონებს ღივერ კრიტიკებს, რომელიც იყო "ინგლისის შურუბაშვილი რევოლუციის მეხუერი" და "ერო პიროვნებაში რი-ბესპიკის და ნაპოლეონს აერთიანებდა" (ფ.ენგელსი); იგონებს აგრეთვე ნაპოლეონს "თორც გენერლ ამხელრემულ ამხოლუქურ ხურს", და აღნიშნავს: "ახლა სყალი-ნის ფენომენი, რომელიც ერომანეთთან შეხამებულია ღლი დამსახურება და ღლი დანაშაულებანი". აქ კი, ჩვენის აზრით, სყალიბის დამსახურებაში ავ-ფირი უნდა გულისხმობდეს საბჭოთა კავშირის მხიფილის მეორე უძლიერეს ინტელ-ფურილ სახელმწიფოს ვალქევეს "ჩახ არ უნდა დაჯღებ" ინტელფირიღმავიისა და კოლქევიღმავიის გზით. ამგვარად, რუსი ინფირიკიხებზისა და თვით მიხილ გრმარჩივის მხავახალ, აკაკი ხურგულაძემ არ აღიარებს იმ ფაქტს, რომ ხურ-რელ ამ "ჩახ არ უნდა დაჯღებ" ინტელფირიღმავი-კოლქევიღმავიისა, ე.ი. საბჭოთა კავშირის იმპერიული ეკონომიკური ზამის შექმნამ გამოიწვია სყალი-ნური ფირი, ე.ი. სყალინური ფირი, არსებობად, იყო სყალინობის შედეგი და არა მიღწეა.

XV.

და თუ ჩვენ საქართველოს ვარგულში დავჩემოთ, სყალინობი, სყალინური ფი-რირი ქართული მოვლენა" კი არ არის, არამედ იგი საქართველოში "შემოღა-ნის" და "ცხელი უთო გაჯღებს" (სყალინი) ქართველი ხალხის ხხუელზე, ჩახავ ემხხვერპლა ათიათახობით ქართველი. და იმ ინფირიულ ფაქტზე, რომ მოღმევი-კური რეკომი საქართველოში საბჭოთა რუსეთმა და ამით ღენინ-სყალინმა დანე-რგეს "გეგმვლითა და მახვილით", და რომ ეს რეკომი წმინდა წყლის რუსული მოვ-ლენაა, რომლის ფეხვეში ივანე მრისხანის თუ ქეჭრე ღლიც ეთქმებოდა ვე-ძიით, - ამ მიმართულებით ვერც ერთი ინფირიკიხი ენახ ვერ იღებს, ჩახ იმას დახსურებებს, რომ "გარდაქმნა-საქართველო-ღმრთაყვამისი" პიროვნებში განსა-ზღვრული, "შემოღან" ნაბრძანებში, მარირებია, რომლის ვარღობაზეც არავის არ შეუძლია, რომლის ღრის ღენინი თავიხმური "მოღმევიკური ქრისყვის" როლში, ხოლო სყალინი თავიხმური "ემშაკის" როლში გამოყვანილი, თითქმის ინფირია; ამ შემთხვევაში, საბჭოთა კავშირის ინფირია ერთი დამიანის ნაშთქმელარი იყოს, რომელიც არსამიღირიან სახელმწიფოს მარირნეფების ჩურღებხავით ათა-მამებდა. ენა ინფირია?.. ეს არის ინფირიის მარქსისტული ვაგება?..

XVI.

უთუთ, დაღმით მოვლენად უნდა მივიჩნიოთ, რომ ვაგეთი "კომუნისტი", თითქმის ხამიღარვა წლის განმავლობაში, - შეურავყოფთა საქართველოს ინფი-რისიხი ხელი მარირებს, როგორცაა 1918 წლის 26 მაისი, თუ 1924 წლის 28-29 ავგისტი, და ღლებ ამბობს, რომ 26 მაისის "...აქყო საქართველი ვამოგხა-ღლა დამოუკიდებელ რესპუბლიკად", ხოლო 1924 წლის ავგისტის აჯანყება "მუ-ფაფორული" ვამოხვია კი არ იყო, არამედ მას ჰქონდა თავიხი ღრმა მინგა-ნი მიღმეობი", ე.ი. მიხი მიმანი იყო, დაჯმენა ჩვენს, 26 მაისის ღიღი იღ-ების, - საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის იხეე აღღვენა, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში.

XVII.

მგვარად ამგვარი "ნაწილობრივი" აღიარება ინფირიული ხინამღლიხა, ვამომო, ხაკმარისი არ არის. ხაკირთა საქართველოში ყოველწლიურად იხეე აღნიმნულ იქნახ იფიგიულურად 26 მაისი, ჩვენი ეროვნული თავიხმეფების ღლე; მით ვემ-ფებს, რომ - როგორც თვით აკაკი ხურგულაძემ აღნიშნავს, - 26 მაისი საბჭოთა საქართველოში 1926 წლამდე აღინიშნებოდა. რა თქმა უნდა, ჩვენ 26 მაისის მხოლოდ აღნიშვნა არ გვაკმაყოფილებს. 26 მაისის იღევი ფაქტიურად

უნდა იქნება განხორციელებული საქართველოში, ე.ი. საქართველო იხვე უნდა ვახ-
ლებს დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო, რომელიც საბჭოთა რუსეთთან
განაახლებდა ურთიერთობა საბჭოთა რუსეთ-საქართველოს 1920 წლის 7 მაისის
ხაზით ხელშეკრულების ხავედრებზე. მაგრამ სანამ ეს ხანუკვარი დღე დადგე-
ბას, შევედით საქართველოს უახლოესი იმერიის არა მარტო იმპერატორ გამუქ-
ბას საბჭოთა საქართველოს პრესამაც, არამედ იფიციალურად იხვე ავღნიშნით
1918 წლის 26 მაისი, როგა საქართველო - 1917 წლის უცხო მაცხოვრების შემდეგ -
იხვე გახდა დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო.

XVIII.

ვითომ 26 მაისი, საქართველოს, ქართველი ერის ეროვნული დღესასწაულის აღ-
ნიშვნის მოთხოვნის წამოყენება შეხამებული არ არის "აქვე და ახლაც"
"გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის". პრეცედენტი?..

XIX.

ჩვენ, რა თქმა უნდა, კარგად გვცხმის ქართველი არა მარტო იმერიისთვის
სიფრთხილე, როგა საქმე ეხება "გარდაქმნამდე" აკრძალული იმერიული ფაქტე-
ბის იმპერატორად ახახვა და ინფერპრეფაციას. იხვე კარგად გვცხმის, რომ
საქართველოს პარტიული და სახელმწიფო ხელმძღვანელები, უცხოელები, ხელმან,
როგა საქმე ეხება იხეთი ხაკობების წამოჭრას, როგორცაა "26 მაისი", "25
თებერვალი" თუ 1924 წლის აგვისტოს აჯანყება. ვინ იგის, შეიძლება, ვიქრ-
ბენ, რომ "ქარის მფანის, ქარი წაიღებს", ე.ი. "შემოდან" ბიძებუღი
"გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაცია" - ერთი ხელის მისმია - შეიძლება,
"შემოდანვე" იქნას გაუქმებული!.. მაგრამ უკან დახახვი გზა უკვე მოჭრიღი
არ არის?.. და თუ ეს ახვა, "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" პრე-
ცედენტი თავი არ უნდა დავანეშო იმერიული ფაქტების მხიღრღინებოღი "დე-
ნინის თვალსაზრისით" განხიღვა-ინფერპრეფაციას?.. რომელ ვინეღი და მიუღგი-
მელ იმერიის მუღვიღი დენინისა და ხვადინის, ვთქვათ, ეროვნული პიღვიღ-
კის ერომანეთისაგან "ქირურგიული გაჭრა"?.. ერთიღი და მეორეღი რუსეთის წი-
თელი იმპერიის პირმში შეიღვიღი არ არიან?.. ვითომ არ უნდა "ვიქჩართო"?..

XX.

ნუ ვქჩართო!.. "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" ამ უღვაშე იხვი
დღი ნაბიღია წინ, რომ უკვე გაბეღი "კომუნისტის" ფრღვლებეღი დანარაკია
"26 მაისი", "25 თებერვალზე" თუ 1924 წლის აგვისტოს აჯანყებამე. ამ მი-
მეღვიღი, შეიძლება, "სიფრთხილე" ხაკირია.

კარგი ინახარიბე
პარიბე, 1988 წლის იღვიღი

"ყველა ფერის დინებაში"
გაკოფრდა დენინიბში?!

I.

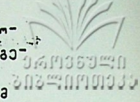
გაკოფრდა დენინიბში?!. ვაყენებთ კობხახ, ვინიღან ხვადინი, ხრუღვიღი,
ბრუენევი, ანდროპოვი, ჩერენევი და ახვა გორბაჩოვი - ყვეღა ეროგულებახ
ეფიციღლენ დენინის იღვიღს, რავ ახვა გორბაჩოვმა თავის წიგნიბში- "გარდაქმნა"-
რომელიღი, ხხვათა შორის, არაკომუნისტურ ქვეყნებშია ე.წ.ღი "შეხვ-სხელიღია",
ე.ი. "პირვეღი აღვიღება" გაყიღვის რაღვიღნიბოღი, - ახე განხაღვიღია:

II.

"დახვეღეთი დენინი ხშირად გამოყვათ აფორიფარული მმართვის მეღვიღის
მიბხრეღი. აგვარი შეხვეღულება ნიბანია დენინური იღვიღის ხრულიად უღვიღინა-
რონიბა და არღ იხე იმეღიათღ მათი გაყადებინახი".

III.

ამავე დროს, გორბაჩოვი ხვადინის მმართველობის პერიოღს უწიღებს "პირღვიღის
კულღის" გამეღვებას, რავ დახავმიბია; ხრუღვიღის მმართველობის პერიოღს -
"ვოღვიღარღვიღს" ბრუენევისახ კი - ერთ წიგნიღზე გაყინებას, ყვეღაფერ ამახ
გმიბს; და რა განხაკირია, რომ ამის შემღვა აყენებხ კობხახ:
- "ჩვენი ცხოვრების მთელი 70 წელი, ჩვენი შრომა, მისწრაფება უღა შრო-
ღა, მიღვიღ შეღვიღა იყი?"
მიხი პახეხია, რა თქმა უნდა, "არა". მაგრამ აქვე იხმეღა კობხვა: თუ

ხვადინ-ხრუმოვ-ბრეცენის პერიოდი, ე.ი. ხაბჭოთა კავშირის მთელი არსებობის პერიოდი "მეცლიმა" იყო, რაც, ამასთანავე, იხსირობს მარქსისტული გაცემის უგადასრულებლობას, - მაშინ დარჩა მხოლოდ ლენინის პერიოდი, ხუთ რადიკალური წელიწადი, რომლის დროს ლენინი ხანახანურად ავადმყოფი იყო იმე, რომ ხახულებრივ ხაქმებს ხვადინი თუ ცროცვი მმართველებს ვითომღენინმა ხწირვად ამ პერიოდში არ ჩაუყარა ხაჭუძველი ხვადინიშმბ?...

IV.

ვ.ი. ლენინი, მაგალითად, - წინააღმდეგ გრძობრივულთა მშვიდობისა, რომ ლენინის პრინციპები დარღვეული იქნა - გომბა ფრატციის შექმნას, ე.ი. ბოლშევიკური პარტიის შიგნით ხხვადახხვა შეხედულების დარღვევათა შექმნას. მაშინ თვით ხვადინს არ დაურღვევია "ლენინური პრინციპები" ამ მხრივ, და - მან "ლენინიშმი შემოქმედებობად განათვითარა", როცა ოპორტიუნის წინააღმდეგ ხახუცი ჟურნალი გამოიყენა; და განა თვით ლენინი გომბა ცეროზს ხაქროლდ?...

V.

ან კიდევ: "ლენინმა ხაბჭოებში დანახა პოლიტიკური ფრმა, რომელიც ხიფათობის არხს შეესაბამებოდა"; და ახლა "ხაბჭოებს იხვე უნდა დეპრესიებს მთელი ძალადუფლება და ყველა კონკრეტული ხაკოხის ხახულებრივთა, ეკონომიკური, ხიფათური და კულტურული გზორებისა, გამოუკლებლივ; უნდა განიხილოს და განაწყვიფოს". და, მართლაც, ხაბჭოთა კავშირი არის "ხაბჭოების კავშირი". მაგრამ რა მხიდა თვით ლენინის დროს - როცა კრონშტადტი, მაგალითად, ხაბჭოები ურთადერთი გამაჭონებელი ბოლშევიკური პარტიის წინააღმდეგ ახლგადა, - ლენინმა იგი ხიხხლში ჩაახწო, ე.ი. ხახუცი ჟურნალი გამოიყენა.

VI.

გრძობრივი ამბობს აგრეთვე, რომ "ხიფათობის დეპრესიის დეპრესიის განუყრელი" ერთობა და თითქმის ეხვე ლენინიშმიდან გამომდინარეობს... ხინამდელიში კი ლენინი, 1917 წლის იქვითმის ხახულებრივთა დარღვევის წინ, - წერდა: "ყველა მოქალაქე უნდა გახლეს მიხამხახუჯ და მუშა ხახულებრივთა და ხინდოკანების, რომელიც მთელ ხალხს შეიცავს; მომღვენი მიშვინა მთელი ხახულებრივთა მუდგებობა" ხახულებრივთა კამიფალიხურ მიწიპოლური ხაწარმისა" მიხედვით იქნას რგანინიშმდელი, რომლის მაგალითად ლენინს მიყავდა გერმანიის ხახულებრივთა ფიფაფაფაფა, ე.წ. "რაიხსპიხე-ი".

VII.

მივიღო რა ხელიხუფლებში, ლენინი - "ბოლშევიკური ხაბჭოთა დემოკრატიის" პირიშმში - დახამვეთა თვლიდა მის პირიხუელ დიქვაფურახს, როცა ამბობდა: "დაკუფუმა პირებმა გამოიყენოს დიქვაფორული ხელიხუფლება", რომ შეხამდებელი გახლეს "აუცილებელი დიქვემდებარება (მახეობისა) ურთადერთის ნემახურვილში". ("მპ", 23-1988, გვ. 148).

VIII.

ვ. ლენინის ამგვარმა წინააღმდეგობითმა აზრებმა და ხაქმეებმა, გამოიწვია ის, რომ იური აფანახივება, ხხვათა შორის, განახხადა: "ლენინი არავითარ შემთხვევაში არ არის ფაშუ". "მე ვვიქრობ, - განავრძობს ის, - ჩვენმა იხსიროკანებმა დენის წინააღმდეგობითობაში ხხვა ხხხუქვეშიც უნდა დინახიხი: ხანს, უქვინი, ხანს მღდარი, და მღობ ლენინი, რომელიც პახულებშმ უქვინდა და უქვრილობდა; განხაკურებობი მიხი გზორების უქვანახხეულ წელიში".

IX.

ლენინი, რომელიც მიხი გზორების უქვანახხეულ წელიში დავადმყოფებელი იყო, ხხედადა, რომ მისი თორიები რუხეთის რეაღურმა გზორებმა უქვადელი, და თქვა: "მე ვვიქრობ, მე დანამაული რავილინე რუხეთის მუქმების წინაშე..." (იქვე). აქედან წამოიჭრა ხვადინიხათვის "ლენინიშმის შემოქმედებობით განვირბების" აუცილებლობა.

X.

ამით ახიხხება აგრეთვე ისიც, რომ ლენინი იძულებული გახდა დავადებარება რუხეთის ხიფათდემოკრატიული პარტიის (მემშევიკების) ეკონომიკური პიროგამა, რომელიც გამოიხახვა ე.წ. "ახალ ეკონომიკურ პოლიტიკაში". ხვადინის პირიხუელური დიქვაფურახისაკენ მიხწარევათა თუ მეფის რუხეთიდან დავადებარებელი მიურკრანეობის ვეკრის ავად მან კი უქვ შეხმელი. ამიფობა, რომ გრძობრივთა, ლენინის 55-ფ-ფობიან იხხულებში მიხწინს მხოლოდ მიხი "ახალი ეკონომიკური პოლიტიკა". "ნოვი მირ-ში" კი ეკონომიხეი ვახილი ხელიღენინი ამშვიდებს, რომ რუხეთის ე.წ. ურთადებელი გაყლიფა არა ხვადინმა, არამედ ლენინმა 1918

წელში ე.წ-ლი "ხამხელრი კომუნისტების" ღრის. ხერხელ ღენინი ურღებლა კულაკებს "ყველაზე უფრი მხელურ, ბრუფალურ, მყახებულერ ექსპოლიტაციონებს" და განხა ბრანებმა, რამ "აუცილებელია კულაკებისა და ექსპოლიტაციონების შევირროება", და რამაროვა მათ 50 მილიონი ჰექტარი ხახნავ-ხათვი მიწა, რამ-მელთაგან შექმნა 5.000 ხამჭოთა მეურნეობა და 6.000 კომმუნეობა, რამდებ-მელ - ღენინის თქმით - გულეები თითქოს ნებაყფილებით შევიღენ. ამგვარმა ღრაკონებმა ღრქვეცივებმა, რა თქმა უნდა, გამორწვა ხუნახა-ხანოვაგის ხვე-კულაგისა, რახან ღენინმა უხახხუხა ღრაკონული ღრქვეცივებით: "ყოველი ხვეკუ-ლიანყი უნდა იქნეს დახვერყული მიხი ბრინყმქმელემის აღლიღელი", - ღახმქნხხ ეკონომისყი ვახილი ხელიუნინი.

XI.

"გარღაქმნის" იღელიოგიური ღემუღებანი, ვქვეათ, "ხოგიღახსური პლიურალიზმი", - ხრულიღახ არ გამომღინარეობხ ღენინის მიერ რამოყალიბებულ ღემუღებოღან, რამ ხამჭოთა ხამოგაღებამი აღელი აქვხ "განუწყვეტულ პარტიონულ" წინხხღახ. პირქქით, გრმარეგი ღაპარაკობხ ხამჭოთა ხამოგაღელიხ "ხხვღახხხვა ღენინ-მა და ჯღუღების მრავალღეროვან ინყურახებზე". აქღღან გამომღინარე, პარტიის იღელიოგული ვპარტელან ხხღ ღომუნგხ: ხამჭოთა ხამოგაღელია იღყებმა "გან-ვიოარებული ხოგიღალიზმის ხანგრძლივი უყახის ღახნაყისმი". და თუ "გარღაქმნის" ამ ღომუნგხ შევღარებში ხყღინინხღრინიღელ ღომუნგხ, რამ ხამჭოთა ხამოგაღე-ბამი მიმღინარეობხ "კომუნისტში ვაღახხელა", ან ხრემრეგიხ ღომუნგხ - მიმღი-ნარეობხ "კომუნისტის ვამღელი მქმნებღობა", მამინ ნათელი ხებმა, რამ გრმარ-ეგიხ "გარღაქმნახ" თითქმის არაღერი ხაერიო არ აქვხ ღენინის მიმღერგახხ-თან.

XII.

ხრულიღ გუემარღღებელია აგრეთვე გრმარეგის "გარღაქმნის" პოლიტიკის "რე-ვილუციოთ" გამიღახღებმა, რეგრღ ამახ - პირღაპირ თუ არაპირღაპირ - ქაღღაგებხ ხამჭოთა პრიაკანღღახ. ღღემღე, მარქს-ენგელხ-ღენინ-ხყღინზე ღაყრღინით, რევილუციო ვანახამღერული იყი რეგრღ ქრით რეაქციონული ვახის მახეონის მქვღა მეორე პრეგრესიული პარტიის მახეონით, ხაიღანაყ ღენინს გამოყვღა "პარტიულიხის პრინციპის" გამახეონების აუცილებღობა. გრმარეგი კი ქაღღ-გებხ ე.წ-ლი ბურჟუაზიული ხამოგაღებრეგი წახეობიღებხ ღღემუნგებში მემო-ღებახ, რამ შექმნიღ იქნახ "ხოგიღახსური უფლებრეგი ხახელმწიღი".

XIII.

ამგვარი იმუღებითი ნამოიხ ვაღღემიხხვენი გრმარეგხ უმიღვა ხამჭოთა კავ-შირის -ხახახლი მეურნეობის გამოუვაღმა მღგომარეობამ, რამღის ღრმზე - ბა-შარზე რევილუციონული ეკონომიკური ხიხემა, მიხი უფლებრეგი გარანყიღობითა და ხოგიღაური უმრუნველყოფი ვაციღებით უფრი უფქვეური გამიღვა, ვიღე ხამ-ჭოთა "გეგმიანი მეურნეობა". ამის მელეგაღ, ღენინური ღორრის (ღა პრაქტიკის) მიღრითი აქხითქემი - ხამჭოური ხამოგაღებრეგი ხაკურღების, გეგმი-ანობის ხიხეემის, კოღექციონიზმისა და თანახწრობის - თანღათანობით ქრე-ბა და მიღის "ახალი ეკონომიკური პოლიტიკისხვენ", რამღის ანაღოგიური ეკო-ნომიკური გეგმა. ვ.ი. ღენინამღე რუხეთის მქმნეციკებმა მრმაყენგხ, რახანგ ღენინმა "კაპოვღიზმისხვენ მემომრუნება" ურღა და ღაგამი.

XIV.

რეგრღ ვხელავთ, გრმარეგიღ ღაგახ, ხულ იფახ, ეკონომიკური ღიღემის წინამე: "თავისუფალი მარხის" ღამემა შეუღებელია ღემოქრახული წახეობიღების გა-რემე, ხოლო - მეორე მხრივ - ერთაზრეული და შეკვეთილი "გეგმიანის მეურნე-ობის" პირბებში შეუღებელი ხებმა მეორე და მენახმე ინღუნყრული რევილუციის გამარება ხამჭოთა ხახახლი მეურნეობამი. და ვითომ ეხ ვაგაღღახ იმის ხამპახ, რამ ვოქვათ "ღენინებში ვაყოყრღა?.." მე ვყოქრობ, ხაკითხის ამგვარი ღაყენე-ბა არ იქნება ხწროი. თუ რეენ ვამივალთ იმ წინაპირბიღან, რამ იხეირულ განვიოარებახ აქვხ თავისი "გარღაუვალი" კინონომიკურება - და ამახ ვახხნა-ვლის მარქსიზმიღ -, მამინ რ უ ხ ე ლ ი ხ ვ ი რ ი მ ე მ ი, რუხეთში მისღა იხ ღენინ-ხყღინ-ხრემრეგ-ბრემუნე-ანღროპო-რეგენენკოხა და ახღა ხღე-ბა გრმარეგის ღრის, -რის იმიქვეური პირბებში ანხემიღღა და ანხემიღბხ ხღე-ჭოთა რუხეთში. ვამომბ, ხ ა მ ჳ რ თ ა რ უ ხ ე ლ ი მ ი, ვინაიღან იხ, რახ მისღა ან რახ ხებმა რუხეთის მიერ ღაყერიზღ ერებხა და ქვეყნებში, რა თქმა უნდა, ხაქაროველის რთვლით, - ეხ ხხვა არაღერი თუ არა რუხელი იღელიოგისი და ბოღმევიკური ხელიხუფღების "იპარტი", მადიხმიერი იპარტი ამ ქვეყნებში.

XV.

ამის შედეგად, ღუნინიზმის არარსე ერეში ძალი დანერგვამ გამოიწვია "ორ-მაგი ჟურნალი": ეკონომიკური და ერუნული, რახან შეეწრა მიმდინომოთ აღ-მიანთა ხიფთხედ. ამგვარად, ღუნინიზმი გახდა "ხერითაშირისი მიძღერება". არა ღუნინის "ეენიაღერი" ეკონომიკური თუ ერუნული პოლიტიკის შედეგად, არა-მედ იმიტომ, რომ - მეფის რუსეთის მხგავხად - დამპყრი რა არარსე ქვეყნ-ბი და ერები - ყველა აიძულა, იარაღის ძალით, ჟურნალი - ღუნინი აღი-რემული ყოფიღიყ რიგორე "მირმევიკური ქრისხე" ("მხხეკეხევი ნეიხხე").

XVI.

მაგრამ რეალურმა ცხოვრებამ თვით რუსეთში და რუსეთის მიერ დამყროზიდ ქვე-ყნებშიც ნათელი ვახდა, რომ ღუნინის, ხუღ ნოვა, ეკონომიკური მიძღერება აყფომაფიზაფიის, კომპიუფერებისა და გენფექნიკის ეპოქაში ხრულიად გამოუხა-ღეგარია. თუ მიწინავე ინღუსერული ქვეყნების ცხოვრებას ჩეკვირღებოთ, - უფღეროვი, ღემოკრეფრული ხახღმწიფოღმრევი წესყროღღებში გარქვე, რინგ თა-ვის-უფაღია ცღვერული პირკვნება და ცღვერული ერი, - შეუღღღღღღია შეიკრე და მესხამე ინღუსერული რეკულევიის დანერგვა და მისი მესხეყვისი ხახღმწიფოღმ-რეკვი ცხოვრების ვახრულყოღღება. "გახრულყოღღება" - ვამებმ - იმიტომ, რომ ღუნინიზმ-ხეღინიზმის ეპოქის დამთავრება(არ ვამებმ "გაყოფრება"), ხრულიად-ღეგ არ ნიშნავხ იმახ, რომ "თავიხეყადი მამრის" მიწინავე ინღუსერული ქვეყ-ნებში, კოქვათ, შეეროემული მფეხბიყი - "იღვალურია", "უნავღია". ხრულიადგ მია. შეიღღება, "იღვალური" ხახღმწიფოღმრევი და ამით ეკონომიკური წესყო-ზიღღება ღემოკრეფიისა და ხიფიაღერი ხამარღიანინების, ე.ა. "თავიხეყადი მამ-რისხა" და "გეგმიანი მეურნეობის" ნავღღენებათა გარღღახხ მითოყვის, რიმეღის ღრის, ვახგვგმა, ძაღამი რჩება თემის-ანფიოღმის-ხინფიზის "მიფორი", რის შედეგად "ხინთემი" ხხვა რა უნდა იყოს თუ არა "მესხამე გმა"?.. და ღე-ნინიზმი ყველა ამ პროღღემამე პახუხხ არ იძღღვა და არღ შეიღღღღღღია მიღღეა, ვინიღად ვ.ღუნინი "ინღუსერიაღღიზმიის" პირველი ხაფხურის პოლიტიკის იყი, რომღღხან არღ კი შეეძღო წარმეღღეგინა, რომ ინღუსერიაში მესემების რაღღენიმა შემეღღღება, რახან აღღიღი აქვხ ღღეხ, და მიხამახხურეოთ რაღღენიმა - არა მარფი ინღუსერიაში - გაიზღღება?..

XVII.

და, ამის ფინზე, იხევე შეგვიძღია დავწყენოთ ხაკოთი - ღუნინიზმი ვაკოფრღა?.. არა, ღუნინიზმი არ ვაკოფრემულა: მან თავისი ფუნქცია მუახრულღ ("ღეღებოთი" თუ "უარყოფოთი" - ეს ხხვა ხაკოთხა) იხყორიის ვახამღღღღღღ მონავკეეში; გი-ვე შეიღღღება იოქვახ ხეღღინიზმმეფს. და თუ ღღეხ მ. გორმარევი "გარღღქმნა-ხაჯაროზმა-ღემოკრეფიის" გმახ ღდაღვა, ესეღ გამოიწვეღღღია არა მისი "გე-ნიაღერიზმი", არამედ ხამქოთა რუსეთის და ამით მისი მმრძანემღღღის ქვემ ყყოღ ქვეყნების მიღემული იხყორიული პირიღემოთ: ხამქოთა ხიხეგმა, შექმ-ნიღი ღუნინ-ხეღინის მიერ, ვერ ესაღაგება მეორე და მესხამე ინღუსერული რეკულევიის მოთხოვნებს: იმპერეღმის ეპოქა, ე.ა. ერით ერის მიერ მეორე ერ-მე პოლიტიკურ-ეკონომიკური ზაფინიზმის ეპოქა, იხყორიის ჩამარღა. თუ პიროღ-ნება, თუ ერი არ არის თავის-უფადი, მახ არღ თანამეღღღევე ყვენიკის ღღეფ-ღემა შეუძღია. ეს კი მოითხოვხ არა ღუნინიზმს, - ვ.ი.ღუნინის ეპოქის - იღიანი წღემის - პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, ხიფიაღერი წესყროღღებას, არამედ ამგვარი "გაცირული" პოლიტიკური ხიხეფმის იხეჭ გარღღქმნახ, რომ გმა ვახხხ-ნახ ცღვერული აღამიანხხა და ცღვერული ერის თავის-უფად განვიითარებას.

XVIII.

ამგვარად, მიხეიღ გორმარევიმა - თავისი "მარხხვი" რეფორმეოთათ კი - უკვე ფექტიურად ღდაღვა ღუნინიზმის უარყოფის გმახ, თუმცა "ღუნინურ ერუნულ პი-ლიტიკახ", რაღ ხაქარეღღღღღიხანგ პირველი რანგის ხაკოთხი - ხეღღეღღღღღეღ ჟეღეღს, რიგორე ეს ხამქოთა ვამემრის კომპარეღის XIX კინფერენციამღეგ გა-მომღღანდა. მაგრამ, ესეღავთ, "ყვეღაფერი ღინგამაშიმ", "უხეღღი ყყოღერეგმა არ ახხემოხხ"; და ვითომ ეს "მარადიული კანონმომიერება" არ გვამღღევხ იმის იმეღხ, რომ რვენი თავის ზაფინი-ზაფინინი იხევე რვენ გავხღღემოთ?..

კარგი ინხახარიძე
პარიში, 1988 წლის იღვისი

"ქართული პერანგი?.."

გრიგოლ რომაქიძის რამაზის "გველის პერანგის"

მოტივით: ანბეჭდვით

I.

"ქართული პერანგი?!..". შეძილება ახელი ეთხის ამოკოხვა გრიგოლ რომაქიძის რამანიდან-"გველის პერანგი"-, რომელიც, მაღლობა დეროს, ეხ-ეხაა გამიხვხა ხაქაროველიში, ჩვენს დედაქალაქ ობილისში, გამომგეშლია "შერანმა?..". ეს რამანი, "როგორ ხერის "ქართული ხაბჭოთა რამანის" ჩედაქორეში გერამ გვერდერიული და ვერამ ფანჯიკივე იუწყებთან -, "...ოცინა წლებში დაიბჭვდა ქართულად და მახ მერად აღარ გამომგეშულია მერერლის აწერილი ბიუგრაფიის გამი". გრიგოლ რომაქიძის ცხოვრებახა და შემოქმელებამე კი წერილი დაეროვეხა ერა-ფიშოვლებს, რომელხან გამომგეშლია "შერანი" მთკვე ხანში მიანვლის მკიხვე-ლები".

II.

მიხახალმეშელია, რომ გრიგოლ რომაქიძის ცხოვრება და შემოქმე-ლება უკვე ფაბე არ არის ხაქაროველიში, რან, უთუო, "ამ ბოლო წლებში ხა-ბიგალოებრივ ცხოვრებაში მომხდარმა ხიახლეებმა და გარდაქმნამ შეხადიქმე-ლი გახალა". მაგრამ - ხანამ "გველის პერანგის" რაიბახ შეუეხებოლეი - მანინ რიოლე შენიშვნა: ვითომ ხამართლიანია ჩედაქორეშის შენიშვნა, რომ ოცინა წლებში მემლეტ "გველის პერანგი", და, ხაერთოლე, გრიგოლ რომაქიძის შემოქმელება, ვერ გამიქვეყნლა "მერერლის აწერილი ბიუგრაფიის გამი" თუ ხაქაროველიში არ-ხებული "აწერილი" პოლიგვიკური მდგომარეობის გამი?..

III.

"მერერლის აწერილი ბიუგრაფიაში" ჩედაქორეშის, უთუო, გრიგოლ რომაქიძის და-რენახ გულისხმობს ევროპაში 1930 წლის მიწურულში. მიბეში?.. გრიგოლი აშბობხ: "ხაბჭოთაში ხალხის აღავახ მახაა გამაფონეშული, რომელიმე პირკუნება, ეხ-ელვითერეხი მივლენა, იქვიფებამი". მაგრამ, დაუშვათ, გრიგოლ რომაქიძე და-რენილიყო ხაქაროველიში.. განა იგი არ იქნებოლა უპირველესი მხხვერპლი 1936-1937 წლების ხეალიწერი ფერირიხა, რან იქნებოლა არა მარტო გრიგოლ რომაქიძის პირალი ფრაგელია, არამელ ქართული ლიფერაფერა (და გერმანული დი-ფერაფერა) დაპირავადა ლიფერაფერის იხეთ მენხინმნავ ქმნილებებში, რიგა-რიგაა "მეგი - ქართული ქალი"(1932), "ჩალოელი ხული"(1932), "ქალმეროის ძახილი"(1934), "წმინდა გრალის მვედენი"(1937) თუ "ღემინი და მიოხის"(1935) მის ხხვა მრავალ ნაწერებზე ხაერთოლე არ ვილაპარაკოთ?..

IV.

მაგრამ, ამ-ჯერად, ბოლი წინა პლანზე დავაყენოთ არა გრიგოლ რომაქიძის "აწერილი ბიუგრაფია" თუ ხაბჭოთა ხაქაროველიში არხებული "აწერილი პოლიგვი-კური მდგომარეობა", არამელ მერერლის მ ე მ ი ქ მ ე ე ე მ ა; ეს კი მიოხილხ იბახ, რომ გრიგოლ რომაქიძის გერმანულ ენაზე დაწერილი ყველა რამანი თუ ხხვა ხახის ნაწერი, რომელიმე გერმანიის თოთქმის ყველა დილ მიბლიოთკაში ინახე-ბა, - გაღათარგმნილი იქნახ ქართულად, თუ მათი თარგმანი არ მიიბოვება გრი-გოლ რომაქიძის არქივში, რომელიც ყენევაში უნდა ინახებოლხე; ან, შეიძლება, კალე ხალიახ არქივშია, ხულ ცოფა, ნაწერი მანინ. და თუ აღნიშნული რამანე-შის ქართული თარგმანები არ მიიბოვება - უთუოთ დილი ხაქმეა გრიგოლ რომა-ქიძის გერმანულ ენაზე დაწერილი რამანებობხეკვაფერი(რომაქიძისხული) ქართუ-ლად თარგმნა. გვერს, რომ გამომგეშლია "შერანი" არ დაიბურებდ მალ-ლო-ნეს, რომ გრიგოლ რომაქიძის მ ი ე ე ე ი შემოქმელება მიანერლის ქაროველ მკიხველეებხ. ეს იქნება ერი დილი ხამამულიბილი ხაქმე.

V.

გრიგოლ რომაქიძის ცხოვრებისა და შემოქმელების ობიექტური მეფახება ყველა მისი ნაწარმოების გაენობის შემდეგაა შეხადიქმელი, რან, უთუო, მიბავლის ხაქმეა, ენილიან ჩვენ იხე გახვეულია ვარს პოფერირიშ-ხეალინიშის წენებათა ორომფრიადში, რომ "ობიექტურია", "მიუღგომილა" - თუ ახელი წენებხს ვალია-რებო -, ხულ ცოფა, ბურუსშია გახვეული. მაგრამ რიგირივ არ უნდა იყოს გრი-გოლ რომაქიძის ცხოვრებისა და შემოქმელების მეფახების წინაპირობა, "ღეევაან-ლად" მივლენახ დღეზე უნდა გაიყეხს პახხი, თუნდაც "ხუმიექტური". და, ამ-ჯე-რად, ხელს მაქვს 1988 წელს ობილისში, 100.000-ხი, კომერტმ, ანი-ათახი ტი-

რაყით გამოცემული რომანი "გველის პერანგი", რომელსაც, ვფიქრობ, იხე დაე-
წავა ქართული მკითხველები, ადმათ, უკვე მოიხილან გაყიდულია!..

VI.

"გველის პერანგი" შირველად წავიკითხე თბილისში, შვირე მხოვლილი ომის
წინ, 18-ი წლის ახაპში, და მახხვრობაში ჩამა ერთი ეპიზოდი "თბილისი-
დან" ქუჩაში, აიხორი მეუბოვე:

" - რომელი ხაათია?!

ეკითხება გამველეს.

- თორმეტი ხრულედა..

გამველი ფიქრობს: ჩად უნდა 'რომელი ხაათია' დროდაკარგულ.

აიხორი მეუბოვე იხეე დიღინს იჩეებს და ვახ გახვექრის - (მეკითხვა 'რო-
მელი ხაათია' მეუბოვის მოვალეობის ახრულეხად მიაჩნია).."

VII.

არ ვიცი, უფრო ზეხვად, არ მახხივს, "აკრძალული" იყო მამინ ამ რომანის წა-
კითხვა თუ არა, ვინაიდან გრიგოლ რომაქიძე უკვე ევროპაში ვხოვრობდა და მო-
ღვაწეობდა. იხიცი არ მახხივს, მამინ, "გავიგე" ამ რომანის დედა-აპრი თუ არა.
მავკამ - წავიკითხე რა "გველის პერანგი" ხელმეორეუ ახდა, 1988 წელში -
ვიომი ახდა კი "გავიგე" ამ ნაწარმოების დედა-აპრი?!..

VIII.

იღიანი წლების ქართული ლეგიაკურული კრიტიკიხების მეხელეღმანი "გველის
პერანგისა" და, ხაერთოდ, გრიგოლ რომაქიძის მემოქმეღების მეხახებ, ნაძეუ-
ხაროი ხელე არ მამქვს. ხამაგიერთო ხელე მამქვს "გველის პერანგის" გერმანეუ-
ლი თარგმანის "წინახიხყვაობა", რომლის ავეერიბს ავეხერიელი (გერმანელი) მეუ-
რადი ხვეღან ვკაიგი.

IX.

შეჩალმა სტეფან ცუიფმა კი, თაის მხოვე.
თაი ისახელა გამსაუთრებელი დიდი პიროვნების ცხო-
ვრების ისტორიული აღწერით, რაც უთოით ერთიოთი
ბაზა ვახდა გრიგოლ რომაქიძისა და მის შორის მეგობრეუ-
ლი ერთიოთობისა. ამის უმეტება კოვეე ისიც. რომ სტე-
ფან ცუიფი. რომელიც 28 ნოემბერს, 1881 წელს დაიბა-
და ენაში და 1942 წლის 22 თებერვალს გარდაიყვანდა
არო დე ენეორში, წარმოშობით იყო ენეაელი და თაიცი
ისახელა როგორც ერთი შორის მეამაველმა. მოვეყვს
სტეფან ცუიფის წინა სიტყვა - გველის პერანგის" გერმ-
ნელი ტექსტლიან:

X.

„ივენი ევროპიული როგორც საერთოდ ცივილიზებული
მსოფლიო შეუტეხებელი ექცევა ვათანებობისა და ვახ-
წარების კანონის ქვეშ. ხეჩეველებში და კოსტუმებში,
ხალხური ტრადიციები და ერთეული ცუიფები ქეჩებთან
თანდათანობით, როგორც ისტორიული კურონიხელობა
ხელიწეხად, მეხეების მსავალს იხახება: ხეღმა ევრო-
პის ნაციონალიზაციისა და ექვე აღამაინი თოთქის ეღარა
პოულბის თაისთაის ახალი დროის ქეჩაში და ექვე
არ იყოს, რომელ ვანდელზე მღებარებს: ისე უნფორ-
მირებელია სავნების ჩამოსხმელი, (და ამით მალედა
სულიერა) ფორმები. ერთ დროს ასეთი ხალხის პიროვნული
ხსიათა.

მსოფლიოს ეს გარეველი მონეტრინია აღაშქარებს ვო-
ნის ნებისყოფის წინააღმდეგ. რომელიც ცნობისმოკეყო-
ბით მისიწრადის ცუადებლობისა და მრავალ ფეროე-
ანებისკენ, რომ წინ წამართოს თაისის სახსილი. მას ადარ
ქაოფის ექვე მეხეებილი; ევროპული იტაცებს. და ასე
ეხედავთ ივენი ერთი ლიტერატურის აღმოცენებისა. რომელი
იქცევა მასლისა და ფორმის ტრადიციული ზონებთან სეს-
ხელობის, მავკამ რა თქმა უნდა. შეხედა ამ სამეარებო-

სა ხზრად ხეღმა სწრ-თი მავტარბლის ფანჯრადან;
მსოფლიო მეგახეობა ნაციონალიზმიდან, მხოლოდ
ქველ, გარეველ სეკურებში შექლდება. იშეათად ნამდ-
ვილი ასლი; ამგვარი შეჩალური რეპორტაჟებიდან მო-
ტრია ეუხი ხალხის აფილიპოთი სტრუქტურისა; და
ეველანე უფრო იშეათად მოსახლს სწეოვე მათო სული-
სა. ეს შეეგრანში და ასათ. ამისათვის სპეირა უფრო
ღმა ხეღენა, სისხლით კავერი და ეღმენტიოული
ვანონბა. შეუბოქველი აღფიოვენება და სევერული
სამშობლსადმი, ნამდვილი ევროპული პოეზიაში შეუძ-
ლია ვადმსკეს ხალხის აფილიპოთი, სულიერად დაე-
კეორებულ პოეტს. რამაც მოვეცი ივენი, ქეჩების ერთი
ნეოსადმი შეუბოქველი ცნობისმოკეყოების წეველობით
(რასაც იშე უფრო შეუწეო ხელი, ვიდრე შეემაღა).

სიომოსები, ჩინელები, ამპონებუნი შვიგობრობდენ მათი ეტლტუბიდან, ციგურემ და ვანდომ ვავიხსნენ ჩვენ თანამედროვე, შეტლი სტრუქტურული ინდოეთი. და ახლ. პირიზონტზე ჩნდება ერთი ახალი ერთი, შევეთ- რბ პირველად გიგელ რბნიჭობის - ქართუელის - ამ რბმინთი.

უძველესმა ერმა, რომელსაც მისი ლაშქრობის დროს აღეშანდრე შავდონელიც შეეჯახა, და რომელშიც ხალხები ნაყოფიერად ერთდობოდნენ, ვარდუეცად ვა- ნიციდა ჩუხელი, სპარსელი, თურქული ზვედნიანა; ჩვენი დედამიწის გლობუსის უძველესიგუნს ლანდშაფტნი; ცნობილი სიმღერებით და ლეგენდებით და შინც სსსო- სტვილდ უქნობი ჩვენთვის. ევროპიულენისათვის.

საქართველო რომ შიდადითა მთითა ძალდობთ, ჩა- ნდელი ვინით და ამავე დროს თანამედროვეობასაც სწავლით, ეს პირველად ამ ახალაზრდა შვეტლის ამ წიგ- ნიდან ვაუთე, რაც მისი სამშობლოს და მათი ჩვენიც ღო- დი სამსაზრია ვინაიდან ჩვენს წინ, მისი გამოსაზებით ძალის წყალობით. იმდენა ჩვენი ცნობისმოყვარეობას- თვის ახალი და უძველესი შოფლოის ერთი ქვეყანა, ერთი მიმზიდველი სტრუქტურა წინა შინა.

ხელი უძველესი არის კუჭმარტად არსებელი, რაც მას შეუძლია მოთხრობა და სახიერების მიღება. ამ წიგნი ჩაღაც ქართურ ამხიხიუქს. როგორც უო- ველში, რომელშიც ერთი ლიტერატურა ახლად ჩნდება. უძველესი ბალადებიდან, დაჯარველი ლეგენდებიდან რბნიანდრეტულად ჩაქოვილია ცუცხლენი ბოლბი მიუღუნის ნიშნი; სპარსული ჩაინდელი სიმღერათა უბო- შობისა, რბინეტაღუნი თავაშეუბელი რომანტიკისაგან ზოგჯერ ვეფრთხილდენ. შედეგ ვაუთენებს ისე ვეუთო- რი თანამედროვე სინათლე: ადამიანი ხედაუს სასქოთა ავტომობილებს აღეშანდრეს ქანაზე შქარდვარის, ბო- დურის ლეკების ციტირება - ძველი და ახალი შოფ- ლო, ჯადოსნური და ჩაიდელი სტრუქტურები ერთდობიან ერთ სრულიდ მიტყუველში, ჩვენთვის ახალ გამქვალ- ვანი, რომლის გამართლება შილოდ შეჩერება, ამ ეპო- ჟური ხელოვნების ბზირად არაქვედობნიე პოეზიურა- ბის შეუძლია. მაგრამ როგორი ცუცხლენება მოდინე- ბა ამ აწერისაგან: ზოგიერთი ვეჭრდების ამოცანა და სტრუქტურად დაუთვა როგორც ლეკებისა. ზოგიერთი თავი ვსურის წაოთხობის ზღაპრების შობარბუნა, როგო- რც ის (მეუთხად ეუუ) არც ისე ციტირებუნი რბინე- ტაღურ ბაზუბში ჯერ კიდევ ზოგჯერ მოსასან, უოვედ ფურცელს განაჩია ცუცხლენი, ბალდური შომუნტები სრულიდ უქობი სახის სიმშვენიერისა; და მიუხედავით იმისა, რომ გრძნობას ნათლად არ შეუძლია ვააჩიოს, სინამდვილეში ეს უნდა უმაღლდეს ვარდის ზეთისა და ამზის ამ დამამრებელ სუნებულებს. შეჩერა რბა- ქიძეს თუ თეთი საქარველის: ასე სომარენებით ზღები ტუუე ახლსა.

შე ვამოფრთოვა ამ ნაწარმოებმა საერთო შოფლებდა. ვეზოტურობის პირიზონტი გამამედნიერებელი ხერხით ვასექს და ჯერ კიდევ უქობი სახით, ეპიქური პოეზია შესაგრძობნი ვახდა: ტანუენტი და თბილისი. საშარო ჯა- ჩაუნებისა და ბაზუბისა მალდურად იზიდავენ ეუუ და მოსალური აისის მოწიოლო სინათლით ამშვეუნებს დან- ტაზის, იმ დლიდან რაც შე ეს არაქვედობნიე. ლტე- რატურის არქივი კატეგორიასთან მიუღწერბელი წიგნი წაიოიოთე. რომელიც მთისის შემოქმედებით სოცტ- ლის უნაჩიანობას წარბტებით აღსატურებს. ჩვენი მატე- რიალიზებული, უოველთვის შტოდნი და მეცნიერული შოფლოის შეეგღენი.

XI.

"გველის პერანგის" გერმანული თარგმანი დაიბეჭდა 1928 წელს, ქაღაქ იუნაში, როგენ დიდერიხის გამომცემლობაში. გრიგოლ რბაქიძე, მიხი რბა- ნის - "მეტი - ქარაველი ქაღიძვილი" -, რომელიც გერმანულ ენაზე გამოიღეს 1932 წელს, ვიუნიგენში - "შენახვალში" - მიგვიხობრობი. "გველის პერანგის" გამომცემბახ გერმანულ ენაზე, და წერბ: "შე იქვიმბერში დავიბადე. თოქიშის ყვე- ლაფერი, ჩახხე ჩემთვის და ჩემი ცხოვრებისათვის დიდი მნიშვნელობის იყო, - ამ თვეში მიხდა. 1928 წლის იქვიმბერში დაიბეჭდა ჩემი რბამაში "გველის პე- რანგი" გერმანულ ენაზე; ეს იყო ჩემთვის განხაკუთრებული მამშვავის მოვლენა, ვინაიდან ეს ლიყურაფურელი ნაწარმოები პირველია ქართული თანახსოვან წელბე- მეფი ხსნის კულტურის წრიდან, რომელმაც ვა ევროპამდე ვაიკავა. ამით, რა იქმა უნდა, შე არ მიხდა იმის თქმა, რომ ეს იყო პირველი, რომელიც ვადათარ- გმნის დირხი იყო; მაგრამ ამან რომ ჩემზე უღრმეხი ვანხდა გამოიწვია, ეს ვა- ხავგბია. გამომცემლობამ გამომიგზავნა შე რამდენიმე დიდი გერმანული გამოცე- მისა, და მომიხდა ეს წიგნი ჩემი ხაკყარელი ხამშობლისათვის, - რომელშიც შე დრმად მავქვ ვაღამული ვიხეუბი, კილევ მეფი: რომელხხე ეს მიხ შექმნახ უნდა

უმაღლესი, - მიმართობა ამ ხეყვით პირდაპირი გაგებით. მე მხერა ეს ჩემს მიხედვით ღვინისაღიბის თვითონ ხელში მიმეცა, და გავუღეტი გვას ჩემს მამოვ ხეყვინისაჲნი.

ვინოვ ჩემს მკობხველს კავკასიის კარგა ხელში აიღოს და ჩკინიღვინის ხა-
ნი თბილისი ბაბითი მინახოს. ეს იყო ჩემი გზა. ჩკინათიანი მგზავრობის შემ-
დეგ მივადრევი სვირის პავარა ხადგურს. იქაა ხაზღვარი მემო- და ქვემოთრევის
პირის." (მღიღმ ვიხილ ამ - და ხეყვარ გვითვის 'ჩინახეყვითიბი'-ქართული
თარგმანისათვის, ვინაიდან ვის შეუძლია, განხატურებოთ, გრიგოლ რომაქიძის,
გერმანულიდან ქართულად, აღეკვეფური თარგმანი?..).

XII.

"გველის პერანგის" გერმანული გამოცემა და, ხაერთოდ, გრიგოლ რომაქიძის
ხხვა რომანების თუ ნოველების შეხახებ, ღილი კრიტიკული შენიშვნებია გამო-
ქვეყნებული იღიან-იღღა-ათიან წლების გერმანულ ლიყვარაყურელ და ხხვა ხახის
ყრნად-გაწეოტებში, რომღოთა თავმოყრა და აღეკვეფური თარგმან მამავლის ხაქ-
მეა. ხელი მამქვს მხოლოდ ამინაწერი ჰანიოვერის გაბოლოდან - "ჰანიოვერინდ
კურიერ" -, რომელღმ, "გველის პერანგის" შეხახებ, ვკობხუღიღოთ:

"'გველის პერანგის' თანამემქნელია ერთი ჭოტი, ერთი ერი. მისი წარხუ-
ღის მიწმეღტი ღვინან ყვეღვან, არა მხოლოდ უკანა ჰღანწე, არამედ ახლანღე-
ღი მოქმედების გენჭრში. რაგ ხინათღდ და ჩრღიღი ამინგან გამოღის-მემქმერა-
ღული, არამედ ხაგ პირვეღადი, განხატურებული ხახითი გაანინია, რაგ ერის
წარმომობის დამრქმემა და გამარღვმანა".

XIII.

თვით გრიგოლ რომაქიძე "გველის პერანგის" ღღღა-აზრს ახე განხატღვარახ:
"მეიღი, რომღღხაგ ხაქართული ხიმძრად ახხიოვ, დამქმებს დკარგულ მამახ;
'მამახ' მქმნამი იმერის თანღათან, მეჭი და მეჭი ხიმძაჭოთ, მრკულია გვხ-
ვი: 'მამეღი'; 'მამეღის' ნახვამი იღღღვებს ხანინხან: თაღი ყოღიანი, 'მამ-
მა' უწენაეხი. ერთი რვადი მოიღვის მეორეოთ, მეორე მესამეოთ - აქ 'მოგვა'
ხრულღმა. გმირის თავგაღახავალი: გარეგან - წინხელა, მინგან - უკქმევეა.
განღღა: 'ნაყოღი' - 'მარადი მყოღადი'". (გ.რ: "ხათავენი ჩემი შემოქმედღმ-
ხა").

XIV.

"გველის პერანგის" ქართულ(1988) და გერმანულ(1928) გამოცემებს პირის,
უღავოა, არხეღობს განხხვავემა, რომელიღ, ესენ უღავოა, ვღღღე გამოკვღევის
ხაგანია. აქ ავღინძინავ მხოლოდ იმ "გარეგნულ" განხხვავემას, რომ "გველის
პერანგის" გერმანულ გამოცემას ქვეხათაური აქვს: "ქართულია ერის რომანის",
რაგ ესადაგება გაწეო "ჰანიოვერინდერ კურიერ-რღღან" მოყვანილ ამინაწერხ:
'გველის პერანგის' თანამემქნელია ერთი ჭოტი, ერთი ერი. მისი წარხუღის
მიწმეღტი ღვინან ყვეღვან, არა მხოლოდ უკანა ჰღანწე, არამედ ახლანღეღი
მოქმედების გენჭრში". თვით გრიგოლ რომაქიძე იღიოვს იმეორებხ, რღღა ამ-
ბობხ, რომ "გველის პერანგი" მის შექმნახ ქართული ერხ უღღა უმაღლესი,
რთოღ მისი თქმა ხურხ, რომ რომაქიძის შემოქმედღმითი ხამყარო იღივე
ქართუღის ერის ხამყაროა, მისი თვღოთ დანახული და მისი გრძომბათო ირგანოღ-
მის შეკრძინიღიღი და მისი გონით განჭკურეჭიღი. "გარეგნული" განხხვავემა
აგრკუღე იხ, რომ "გველის პერანგის" ქართული გამოცემა უღღღეგება 23 თავი-
ხაგან, ხიღი გერმანული გამოცემა მხოლოდ 9 თავინახაგან.

XV.

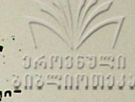
მგვარდ რგორ ახახაეხ. გრიგოლ რომაქიძე ქართული ერხ მის ამ რომანში?..

"გველის პერანგის" მოქმედების გენჭრში ღვახ.

ხინხლოთა და ხორღოთ "ავხემული ადამიანებში, რომელ-
თა მოქმედღმა-არმოქმედღმაში მყანედღმა ხაქართუღის, ქართულია ერის რაბბა
- ხორღმეხხმული გრიგოლ რომაქიძის გამოხახვიხ მანერიოთ, ხეღოთ, რომელიღ,
ჩემის აზრით, თავინთავადი, თვითმოყვადი, "რიგინაღღერი".

XVI.

გრიგოლ რომაქიძე თავისი შემოქმედღმის თავინთავადობას თვითონ განხატღ-
რავხ შემღღენიარად: (იხ. "Dichter schreiben über sich selbst", 1940).
ღღღერიღის გამომღემღობის იღი ავჭორი, მათ პირის გრიგოლ რომაქიძემ, მოუხორ-
გენ მკობხველი თავინათ ლიყვარაყურულ ვინაობას, რაგ ავჭორმა შეიღანა მისივე
"აღღარეღმაში" ხათაური: "ხათავენი ჩემი შემოქმედღმისა"). გრიგოლი წერხ:
"უხღა შევიღეო ჩემხ ღამრახეღორაიმი. აქ, .. 'ხიმღღისთან' ერთად 'მოთხიღღაა',
ვიხან 'ხიმღღოღ' და 'მოთხი' აწ ესმის, იგი ჩემხ შემოქმედღმას ვერ გაი-

გებს". "გამღის პოეტი 'ხავანს' და 'ხიმშოლის' თანაბარი ხიბლიერით, ხოლო იხე, ხავანი 'აქაა' და ხიმშოლი 'იქ', მამინ იძუის პარალელში: (ეს ხაფ რთხე, კილე უფრო ხაზიანი, თანხლებ ყოველგვარ პოეზიას: როგრე 'ხიმშო-ლისურს' იხე 'ხიმშოლიურს', უფრო კი უკანახუნელს). ხელოვანის ხაქმეა ხედი-ის ეს რამაგი ხიმშელე. თუ შესხელი მან ხავანში ხილული და ხავანისხავან გამი-ყვანილი 'ხიმშოლი' უუაბრუნა ხავანისაქენ და კვლავ 'ხავანალ' აქვია იგი, მამინ აუყრო გამარჯვებული გამიღის. მხოლოდ და მხოლოდ მამინ".

XVII.

და აქვე გრივოლ რამაქიმებს მოჰყავს მაგალითები: "თვლი ჩახულა მყევანში" - ამახ ამბობს მწიფე სურმის მიძარო მუქუნახე ქაროველი. აქ 'თვლივ' რეალი-ზაა, 'ჩახულავ', 'მყევანის'. ხოლო ეს რაა: თვლი ჩახულა მყევანში? ადამი იგულისხმებთ სხვა რეალიზა, ფარული: უფრო მდმა და უფრო აზრობანი. რამევი... 'მზე' - 'მზრას': 'მზე მზრას'. მამახალამე, თქმამი 'თვლი ჩახულა მყე-ვანში' 'თვლი' მშეა. აი ფარული რეალიზა. 'თვლი' აქ ხიმშოლო მშისა. მე-რე. 'თვლი' - 'მზე' იქ, იმ თქმამი, მიძარობამია: მზე თვალთ იხსნის მყე-ვანში და თვალურ ახებებს მახ, ამჩიფებს. ეს პიროგხისა, ამბავია. ამბავი 'მიოხისა' აქ, მიოხის მშისა და მყევანის ურთიერთქვეყისა. აი რა არის 'ხიმ-შოლი', აი რა არის 'მიოხისი'".

XVIII.

კილე ურო მაგალითი მოყავს გრივოლ რამაქიმებს მიხივე რამანინდან "მგე-ლი გრალისა":
"იმავე დამებს, არა-შირ ფელიხიდან, სიფელში, ერმა მიხუნმა ქალმა იხილა სიმშარმი მიხი პაწა ბავში: ბუბუხ სწოვდა მიხახ. უეწრად გამილევია. იგრ-მნი სიმწარე: პე, დიდი ხანია, ბუბუნე მიხნი მწანარმა და ამომწევილინი კვლავ ჩაბრინა. ეხლა ეშმანა: პაწა ბიჭი ხვამს ხახმულს თავხილვან, რამე-ლივ კიარობს ვითარ ვარსკვლავი. გამილევია კვლავ. ეხლა კი ვეღარ შეხებდი დაბინება. წამილვა, გავილა ეშოში, ბუეროი ფალიერ დამებს. ახხელა მაღლა გი-ხანებ იგენბამი გადახულა. ეროი ვარსკვლავი ევილა ვახ, ვოლ თახი სხილხახხე, ხულ ახლი, ახლი. რამილენიშე წუთს მშერდა განამბული მიხუნი ვარსკვლავში წმი-ნლა გრადს, რამილს ირკველივ ხმენილი მახ ბავშიხათვის მღარპულად უამშნია ხი-ლმე..."
"...ჯერ 'ბუბუ': ბავშივი სწოვხ. ბუვლად წმინდა თახს ქალწულის ბუ-ბუშე ჩამოახხამდენ ხლმე თოხისაგან: შინაგანი შეხიფყვება - 'ბუბუ': 'თა-ხი' - ნაგარმნიზა. შემდეგ: 'ვარსკვლავი' - თახი: ბავშივი ხვამს - 'ბუბუ' გადლის 'თახში', 'თავი' გადლის 'ვარსკვლავში'. ეხლა 'ვარსკვლავში' იე-ლევებს 'გრალი', იგივ ხომ თახია ნათელმჭრქვეველი: 'ვარსკვლავი' გადლის 'გრადში'. ბუბუ, თახი, ვარსკვლავი, გრალი - რეალიზანი არიან აქ, ამბავ დრის ხაფეზანოვ.....ჭრეფო 'რეალურს' - წამახვე 'ხიმშოლურად' იქვევა; ხელავო 'ხიმშოლურს' - მყისვე 'რეალურად' გამიღის. რამაგი ხიმშელე იგი და-ბლელისა."

XIX.

"...ხიმშოლი', 'მიოხისი', 'მარალი მყოვლი' - მარყო ხახელინნი დამრასორონი-ამი კი არ მუშავებდა ჩემსამი. იხინი 'ღელიშობილაა' ჩემი. 'ღეცხლია', რამ-ლითახ ვფიცილობ. დააკვირლო აქ შინაღენახ სიფყვისა: 'ღეცხლი' - 'სიფეცხ-ლე' - 'სიფიცილე'. ამ ღეცხლიო რომ არ ვიწერლე, მამინ ჩემი შემოქმედებმა 'ღეცხლი' იქნებოდა და როგრე ახეთი: 'უნაყოფო'".
"იხინი კი, ვინცა არა 'ღვინი', არამედ 'სიხხილო' აღიქმევენ 'ქართულ არხეზახ', იხინ ჩემს შემოქმედებამი განიღვიან თავიანო გულიხეთქვახ, თავიანო მაჯიხეზახ. 'ჯა-ნი მამიშვილი!' აი რა თქვა ხეხურთა კრემულმა, როგა მან 'ღამარა' იხილა. ქაროველი ახეთი ათითახხილო მიოშოვემიან. ბენიერი ვარ."

XX.

და მევ ბენიერი ვარ, რომ ამ ათითახხილო ქაროველნი მევ აღვიმწიროგა წავიკოხე "გველის პურანი", რამავ მევ "ჯანი მამიშვილი". ადამთ, იმიოვამ, რომ - როგრე მიხეილ(მიხაკო) წერეთელი წერდა "თავის მაღლობში" გრივოლ რა-მაქიმებს - გრივოლ რამაქიმის გმირემი "ყოფა-ღვივებოთვან კი არ არიან ამი-ღებულნი, იხინი ქაროული არხეზის ხორგ-მეხხმულმანიაო".

XXI.

და იხე მყოვლი "გველის პურანის" შინაარს-ფორმა-ეთოხის ურობა, რომ მუქმედულ მიმარჩნია მათი ურომანეთიხავან გამიყოფა ანალიზის მიშნითახ კი.

1). ჩემს ხილვში(კუმბოური, ვანის ჩაიონი) იფყვიან 'თვლი ჩალვა ყრამენი', როგა მყევანის 'იგიერი' აკადიმი "მზე ჩაღვამა", ე.ი. იმეყამს და მწიფეზახ.

ხაქმე იმამია, რომ გრივად რომაქიმის ე ა იხე შეკუმშული, იხე გაყვან-
თლია შინაარს-გონა-უთხით, რომ მისი მხილველ ენის თავიხებურების, მანერის,
ხეილის განხილვა ხაკმარხითა მისი ნაწარმოების მხავერული რაობის ვახარკვეუ
ვალ. "გველის პერანგის" მთავარი გმირის არჩიბადლ მეკეშის ირგველივ ავერტი
ქმნის აწმყო-წარხულის ხურათებს, რომელშიც "მომავალიც" ჩათხილია, რცხა
ავგორი მოგიუხრობს, რომ "არჩიბადლ მეკეშს არავინა ჰყავს: არც ღელა არც
მმა არც ღაპ არც ხხვა ნათუხავი. არც მამა? - ხაღაა - ვინ იცის." ღა მე-
კეშის თავიხებური იღხიხიღა - "ღაქემებს ღაქარგულ მამახ" - იღღებმ რეაღურ-
მოიღურ ჰაჭვეურ ხურათებში, რომელშიც ღალკვეული ხიფყავს კი აჩრი-ხურათი-
ღნებმა ურთღრღულღ, ღნებმა შეკრული, მუნწი, მავრამ ამავე ღრის გრმნობით
(ღა შინაარხით) გაყღენიღიღ;

XXII.

"ქაღის ჟიქრეში შორს იქრემიან.. 1914 წელი. აჭრიღი. ღომანნა... ზაღში
გახეირნებმა... შეჩრეგმა ვიღვეღმ ჟღღღის ძეღღთან. ვაყი ჭრფიღიღი აყვანეიღი..
ჩუმი ღა მირღხეხი.. მავრამ ხიჩუმეში ღა მირღხეხიბამი - რამღღენი მაღა ღა რა-
მღღენი გრმნობა?!" ვაყი შეკრულია ურთი ღღღღით. ქაღი იხუნქოქავს ვაყის ხიახ-
ღოქეხს.. ქაღს ნეხეღოში უგანეიღღებთან როგორც ხაფანგში გაბმულ ნაღღრს..
ვაყი ხღღმხს.. არახ ამშობს.. ან რათ უნღა ხიფყავა?! თუიონ ხიფყვა არაა
გამანთღი?! მთღაღ.. ქაღი ხიხარულია... მავრამ რღღღებმ ქაღი ფანჯულ ხა-
ხეხ?! თუიონღა არ იცის. ქაღის ქვევახ ქაღიღ ვერ გაიღებხს... ეხნის ვაყის
ხიფყვა ხუნქოქვა გარღვეული:
- მხურხ გიოხრაო...
- ვიღი უხიფყვოღ..
ვაყი გაოღებში უქქარხს..." (გვ.37-38).

XXIII.

ან კიღევ: "ქაღი გაღაიშნიქებმა ღა ხაღიჩამე იმხორაღებმა.
ვაყი აღარ ხეღავს. ვაყღ იხუნქოქავს.
მიწის ხუნქოქვა თუ აქვს შეკრღს: წეიბამ რომ მოუღის ღახეხიღღი
ღარღეში. ან თუ ეღის შეკრღი ღანეღღებულ მიწახხავიო ხახნისხის გავეღმახ.
ვაყი ფახხეღე ჩამიღღებმა.
ქაღი გახუნღრულია.
ვაყი - ღაფეხიღი ხშიო:
- გახხოვს მაღარმეხ პერიღიღაღახ ხიფყვეში?!"
- ხარქეხთან?
- ღიახ!
- მახხოვხს.. მგონი ახეა:
"კოღნა მიმკღავღა მე
ხიღამაღე რომ არ ყოფიღიყი ხიკვეღიღი"...
ფურეში ღაპარაკიბენ თუ ფანი ღაპარაკიბენ?!" (გვ.64-65).

XXIV.

(წმ.ნინი) "...ქაღწული ჯვარხ ვაშის ნახხღავიხაგან გამოსკრის. ხხევიხ
ჯვარი: ან ქვიხაა ან რეიხის ან ურღარღ ხის. ყოვეღოვიხ მმრღღი ღა წუხოვე:
აქ კი: ჯვარი - ვაშის. ვაში ხომ ხახეა: მიწის - ნიადავი - ხიღოღხიღის.
ხხევაგან ჯვარი წამეშიღს ღა ღახუღის ნიშანიღ. ჩვენში ჯვარი: ღხინიღ თუიონღ..
...მავრამ მოიღოღინეი.. ეხ კიღევ არაფერი..
...ქაღწული ვაშის ნახხღავს თავის იმეშიო შეპკრავხს. თიოქიხ
ჭრიღობა შეუხვიღ ნახხღავხს: რომელიღ იგრემღებმა. ჯვარი - ქაღის იმეშიო მეკ-
რული. მიჩვენიღ ხხეა ხახე უჭრი მწვეღი ღა უჭრი ღამაში! ჯვარი - ვაშის
ნახხღავიხაგან გამჭორღიღი. ჯვარი - ქაღის იმეშიო. ქაღის იმეშიო ხომ ხახეა:
...ქაღობიხ - ქაღწულიობიხ - ღღღობიხ.
...არა.. ხხევიხის უვარი მეჩრია. ჩვენი კი - ნოყიერი ღა ნა-
ყოფიერი." (გვ.79).

XXV.

"ქარავანი იხვენიღხს ჩრღღღი.
გვერღიღი მღღნარე: თიოქიხის ამომმრღღი. გვეღღემამა თუ ამიხეჩრია.
აქოქი: წყაღიხებუღე. გვებ - თიოქი ფმანი. ფმანი - თიოქი თვაღი: ღახეხებახ
რომ უღღის." (გვ.127).
(არჩიბადლ ღა მავახი): "- მერე ღა: ქაღის ხელი ხეღი იყი.. ყმაწვიღი ვერ
ხეღავღა ხეღხს. ქაღის ხეღხს. მხიღღ ხეღხს ახღღებმა.. მისი უღვიღ თურმე მისი
ხეღი იყი მამინ.. ხეღიო კოღენიღა კღავხს.. ქაღის კღავხს." (გვ.163).

"არჩიბაღ ზედავს.

მთვარე: ყოყვანილი ღია ვალახული.

ჭარბობის ხვავი: კბილგნაყარი ხეობები.

ფურჩი: აქაფული ხალაფები.

არე - მთვარის ბაღში.

მიგ: ხილვა ღამათში.

ბაღე ინთქება: ღამათი ჰქრება.

ჭარბობის ხვავზე - მაყახი.

ვის უხქერს? ვის უხმენს? (თავის თავს ხომ არა?!". (გვ.166).

XXVII.

ღა თბილისის აღწერა?!.. "ღახავის ქარმა მიაგლო იგი აღმოსავლეთისაკენ თუ აღმოსავლეთის ქარმა დახმავლეთისაკენ - ყვოღისმა არ იღის. იღის მხოლოდ: შეყნებულა იგი ერთს აღავახს. წინ გაიწევს - ჩადღავ: უკან აუკიღება და აწერებებს.

ბრუნდება უკან - ჩადღავ წინ მიიარევის და აყენებს. არ აქვს ხამჩავი შორი. ვინ ვაღაპავო ღუშა?! ათასი ქარი ეხეთქება: თითქო ქვეყნის გზა უჯარღენია. აღმოსავლეთს მიხვიღად და დახმავლეთს ვერ მიიარია: მუხაზე გარჩა.

ყოყვანისმა ქაღაქი ხომადლი.

ღეღეღია ხახურვი?! ხაქმარი მრავალი ჰყოღია. მიშანყიღენი. რომადღენი. თურქები. ხპარხები. ხორგმეღენი. ხარღინები. არამებო ყოყჩაყნი. მიხვიღენი. რუხნი. არავის დაწებებია. დარჩა გაუხმავარი?! ამა: აუყვანიათ ხაქორწილო - მაგრამ ქაღის მქერღი არ განუღლიათ. იყო მხოლოდ ძაღალიბა - მაგრამ ქაღის ვინ მიხწვდება თუ მიხი მქერღი არ იხმენება?! დარჩა ქაღიბა - გაუშველი: ჰერგამენყის ფერი მიუკვეღო ყინს ჰფარავს. არ ჰქინია განგხრომა და არ იღის დაგხრომა.

ნეყავ ვის ეღღება?!
გრე ხაქმარი ბევირ ახხოვს." (გვ.219).

XXVIII.

ღა "ხეითობი?!.. - "ღა ჰომნი 'ღიღე' (რომელიღ მუშნაკრავი მშვა)? (გვ.246).

"ხეფრა რახხის ნომანია" - ამბობს ერთი ჰოყვი". (გვ.247). "მოღის ხიმწვანებს მშე ხეითობი ეფინება. ხეითობი ქაღის ყვანი იკვეთება აღწერილი". (გვ.258).

"ღიონის რხს ახლოღებოღა - ქაღათა გუნღი მიხი ხიახლოთი იღებოღა როგორც ყვადღელირ წყარი". (გვ.261). "თუ ქაღის გული არ ვაღაეხნა ვაყს როგორც ყვადღელირ სახი მშის ყვერს: იხე ვაყი ქაღის ვერ მიწვეღება". (გვ.264).

"ხიკველი?! ხიკველი მიშია მხოლოდ.. ხხვა არაფერი.. ვისახ არ ეღინია ფარღის ახღის: იგი უკვდავია..". (გვ.265). "მიღიან. მიიქეთ. ახე მიღიან დახმავლენი. ნამიჯები ამ დროს გულს უთოქავენ მიწას". (გვ.267). "არჩი-ბაღეს მჭერი მიიქებს მაყახის ყვანი". (გვ.269). "მაყახი გამიღის. ხის მამათი მიიქებს ნაკვერჩხალი. არჩიბაღ ხან მაყახის ახეღავს და ხან ნაკვერჩხაღს. 'ჩემი გული თუ მიიქებს' - (ღიქრობს აფეხელიღ)". (გვ.274). "მაყახი მიღის ნელი მიჯის: ყვრფეში მიწას ჰკონის". (გვ.297). "ხიფელში ძაღლის ყვფა ვახხმის: მიჩს. ყვფა აღღმავებს ხიწუმებს". (გვ.145). "მეხან აღარ ბლავის. მეხან აღარ დღუის. მეხან არე ყორის. მეხან იხეღება თვადღილი... ჰოო: ეს თვადღე! მახიღენღენი ხიღიღხიღის - მაყვრა ხიღიღხიღის - ერთი ჰემვი ხიღიღხიღის..." (გვ.132). "წამიხყება მოკლე ვაღი. თავს მელღერად ახწევს: თუმა მოამქვიღებოღა იხეთია თითქო მიკერებული აქვს". (გვ.68). "მიუხედავ-ის ხამხრო ღიღი ქვის ღობი წითური: კირხიღისაგან ჩამიხმებული. კირმა - მშის ხურეში და ხიღამი - მშის თეხლები". (გვ.14). აღექანარღე "ათათას მხეღარა შერო ათათასი მვირუაზიღი მხევაღი. ერთ ღამებს ვაღისხაღა ქორწილი. არახიღებს დამე ახე არ ვაღარეღა". (გვ.15).

XXIX.

მაგრამ ვეყუვა აძღენი მიწარხ-ფორმა-უთობი გაყღენიღი "ნაყყეღების" თუ "ხეითობის" მოყვანა, რაც "გვეღის ჰერანგის" იხევე წაკითხვის მადახ აღღიქვებს: გხურს არა მარყო "ვაიღი", არამედ ამახთანავე "განვიღი" ეს მეხან-ნიმნავი რომანი ქართული ერიხა. და აქ მიკველია .გ. რომაქიძის ენის თავი-ხეშვრება-განხაკურთხეზღობა-ხელოანა?!.. ჩოო უნდა აიხმნახ ის გარემოება, რომ გრეთოღ რომაქიძე (არა მარყო) "გვეღის ჰერანგის" წამკითხველისაგან მიოღობის ჩაუფიქრებს მის ყოველ ხიფყვას, ყოველ წინადაღებას, ყოველ "ხიმ-ბიღიღი" თუ "მიოთურ" ღეღეღავს კი, რომ მხეშღის ნაწარმოების არა იმღენად "გაგება", არამედ კიღევე უფრო "განვიღა"?.

ეს აიხსნება, აღმათ, იმით, რომ გრიგოლ რომაქიძე იღობს მოკვლენი ახა-
 ხის **ვ ი რ ვ ე ა ლ ი** ხიფყვით. ეს მეფად ეკლასიონ გზაა, რაც, შიგჯარ,
 მკობხველთა გაგვიმოძიების უნარინობას უკვლავლავყვებს. "გველის პერანგის"
 ეს ახალი გამოცემა, მავალითად, მე მათხოვა ერთმა მეგობარმა, რომელმაც
 მოიხრა "ვერ წავიკითხე ეს წიგნიო". რა თქმა უნდა, ეს გადაცემულია,
 მავრამ იხილ უნდა იოქვას, რომ გრიგოლ რომაქიძის შინაარს-ფორმა-უთობით გა-
 ყვენილი ხიფყვები, წინადაღებები მეფად გულდახმობი ეკლავებს მოიხივებს, რომ-
 ლის ღრის მე, მავალითად, ხშირად, ერთადიმავე წინადაღებას, ხან აზრის გა-
 გებით მიზნით, ხან კი ხიფყვა-წინადაღების სილიალით აღგზმნებისათვის-ისვე
 რა ისევ ვებრუნდებოდი, რომ ყოველი ნიუანსი შემეგრძნობ-გამეგო. ამგვარი წე-
 რის მანერა, ხელოის, მანერისა, რაც - თავის მხრივ - "იჩ-ხაფხურონი" მოკლე-
 ნაა:

XXXI.

ჯერ ერთი, - თუ იგი შინაარს-ფორმა-უთობით განხაზვრულ ღონეს ვერ მიადრწევს
 (და ახელი "ხამირება" გრიგოლ რომაქიძის ნაწარმოებებს არახივს არა ჰქონ-
 ნია), - მაშინ მავალითად ვიწრო წრეში ჩრება; და - მეორე - თუ იგი, ურთუ-
 ლეხი აზრების გამომქმნის ღრისაც "უბრალო", "პირველად" ენას იყენებს, მაშინ
 არა მარტო მხაფხურელი გამიხსვიის კანონზომიერებას ემორჩილება, არამედ -
 მას შეეით - თითონ ხდება "კანონი" შემოქმედების "ახალი", მანამდე არ არ-
 ხეული, ხელოის, მანერისა, რაც - თავის მხრივ - "იჩ-ხაფხურონი" მოკლე-
 ნაა:

XXXII.

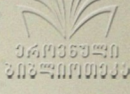
ათახობით მწერლებში, თავისი ხაკუთარი "ხელოი", "მანერა", რომელშიც მხაფხუ-
 რული გამიხსვიის შინაარს-ფორმა-უთობი იგულისხმება, - გულკულ შემოქმედით
 გაანჩიათ. ამის შედეგია ის, რომ "ღლი" შემოქმედით ყოველთვის ითებზე ჩა-
 მისათვლელი იყო და ღარჩა. მავრამ ამ "იონებზე ჩამისათვლა" შემოქმედითა
 შორის, ხაკუენებით, ხაკუენებში უფაო იფეთქებს "ხალხის გენია", "ერის გე-
 ნია" და მოგვეებს შემოქმედებს, რომელიც მხაფხურელი გამიხსვიის ყოველი ხახის
 ხელოის (ინდივიდუალური თუ ეროვნული) მალდა დგახს: "უნივერსალურია ახალი გუ-
 მისახვა გამორჩევა "ურთულეხი" აზრებისა და მოკვლენების "უბრალო", "პირველად-
 ღად" გამიხსვიით. ღიფარაფურის ფარგლებში რომ ღაერჩეთ, ახელითა ჰომეროსი,
 ხიფყვად, ღანფე, შექსირი (რომელმაც ღმერთის შემდეგ ყველაზე უფრო მეფი
 შექმნა), გოთუ თუ ჩვენი შოთა, ღიხ ჩვენი შოთა და, ვფოქრომ, ჩვენი ვაყაფ.

XXXIII.

ვაყა-ფმაველა!?. გრიგოლ რომაქიძის "ღამარა" - პოლიფიკური კონიუქტურის
 შედეგად - ითქმის ნახევარი ხაკუენის განმავლობაში, მიანერებს ვაყა-ფმა-
 ველახ, თუმცა, ხუღ ცოფა, ხელოისფურად ამგვარი აზრი (თუ უაზრობა) ხრულიად
 გაუმართლებელი იყო. ახლა, "გარღაქმნის" შედეგად, ახლი შეუხამობის უკვე
 არაიტი არ ღამარაკობის, მავრამ ხაკუთობი მაინც გარკვევას მოიხივებს, თუ ჩვენ
 გვხურს გრიგოლ რომაქიძის არა მარტო "გველის პერანგის" რაობის გარკვევა.
 ვაყა, ვფოქრომ, შეგვიძლია შოთას გვერდით ღაყაყენით. ამგვარი აზრი, ვფოქრომ,
 თანღათანობით გაიღვამს ფეხვს ჩვენი ერში, თუ კვე გაფგმული არა აქვს. ამით
 იმის თქმა მხურს, რომ შოთა-ვაყა "ურთულეხ" აზრებს იხე მარტოვად და ყვე-
 ღახათობის განხაზვმად გამიხსახვენ, რომ შათი (არა მარტო) აფრიზმები ჩვენი
 ერის ხელაპარაკი ენის უღიღობლო შემადგენელი ნაწილებია. ეს კი არის, ჩემის
 აზრით, ღიფარაფურული შემოქმედების უმადლეხი ღონე, რაც გამიხსვიის ხელოი,
 მანერა თავის პირვანდეღ წყარის - ხალხს, ერს უმკვლევან იხე, რომ ითქმის
 ყველაფერი ეს ჩვენს ერს - ერთად აღებულს - ეთქვას.

XXXIV.

და თუ ხიღამაზე, შემეინერება-ფახივანებაა, რომელიც მიწინააღმდეგობით
 ბიღადქმული ხაფხიზისა, რამღის ღრის - ზენების ხიღამაშის ხაწინადაღლეო -
 ხიმშვენიერე მხაფხურელი ნაწარმოებისა - კლახივისფური გავეთიო - ხიმშვიტია,
 ზენებრივი პრიპირილი და ჰარმონია - ხიმშვენიერის მახმფამიად,
 თუ ხიმშვენიერის ქვენებათა ესთეთიკური კაფეგორიეშია - ხიღიღე, ფრა-
 გელია, კომელია, - მაშინ ხად უნდა მიფურიწით აღვლი გრიგოლ რომაქიძის "გვე-
 ღლის პერანგს" და, ხაერთოდ, მის შემოქმედებას?.. ქარული ღიფარაფურის ხე-
 რიში რომ ღაერჩეთ, გრიგოლ რომაქიძე უახლოვდება, მავრამ ვერ შეღის, შოთა-
 ვაყას მხახურულ ხამყარობი, ვინაიღან - შოთა-ვაყას ხაწინადაღლეო - იგი
 ვერ გამიხსახებს ურთულეხ ქმედება-აზრს "უბრალო", "მარტოვად", რაც აიძულებს
 მკობხველს უფრო "გ ა ი გ ი ს", ვიღრე "შ ე ო გ მ ი ს" გრიგოლ რომაქიძის
 მხაფხურელი გამიხსახვა. ამღენად, ჩემის აზრით, გრიგოლ რომაქიძე "შოთაღონე"-

მწერალია", რომელიც მოკლევლიანად უფრო "გაგებებს" მოთხოვს, ვიდრე "შე-
გრძნობს". აქ კი კლინიკისთან გვაქვს ხაქმე, ჩადგან "გაგება", გინი უფრო
მეცნიერების ხაქმეა; ხელოვნება კი გრძნობით უნდა აღიქვას, რა იქმნა უნდა
"აზრი გაყვლითი" გრძნობით. და თუ ხილვამზე-ხიმშვენიერისა და ხილილის,
შიღერისხელ გაგებან ვლიარემო, მაშინ ხილვამზე-ხიმშვენიერე "გაყვლიობს",
ხილილე კი "გვალღვებებს", რომლის დროს "გაგება" უკანა პლანზე, ხილ "გრძნი-
ბა" წინაპლანზე ღვან. (ხიმშვენიერისა და ხილილის ერთხელ მავალიის შიღერი
ხელაშ, მავალითად, მუნებამი: ციცამი მთა! - თუ მან ხელად "ღაშლიდან, ღა-
მაშია, მშვენიერია. მაგრამ თუ თვით მთაშე ღვახარ, ხიმშვენიერებს ემაყვება
კიდეუ ერთი განშობილება: "გეშინია" არ ჩავარდე უფხურეში, რან ჩვენში იწ-
ვეას ხილილის განვლან, გრძნობას) მიგრადის მუხიკა, მავალითად, (ხაგრადი?),
"ღამაშია", "მშვენიერია"; მუხიკუნის მუხიკა კი "ლილია", ვინაიდან, ჩემის
აზრით, პირველი "გაყვლიობს", მეორე კი "გვალღვებებს!"

XXXV.

"როული აზრის როულად გამოქმნა" კი არა-"მარცხივად", "ყველაზეათვის განაგებელ"
გამოქმნა ღიღ ხელოვნება, რომელხან გააჩნია(უნდა გააჩნდეს) შინაარხმძიგ-
ფრმადური "რამდენიმე ვენა", რომელთაგან "ერთი ვენის"- "გაგება" კი არა-მე-
გრძნობად" ხაკმარისი უნდა იყოს ჩვენში გამოიწვიოს "ხილვამის" თუ "ხილი-
ლის" გრძნობა, რომლის დროს "გრძნობა" ხხვა რა უნდა იყოს რა თუ არა "აზრი"
გაყვლითი გამოხახვა. და ვკითხვლობ რა მოთახ თუ ვყავს ნაწარმიღებებს, -
მიუხედავად იმისა, რომ მათში "მეველი"(პირველი- ხაქმესაგან გამოიღინარე)
ხიყვებში და გამოქმნებია გამოყენებული -, ჩვენ, მოკლევლიანი ჩვენს ღ დ ე -
ვ ა ნ ღ ე ლ ხალაპარაკო ენაშიც კი ვიყენებთ მათ გამოქმნებს, რან იმაზე მე-
ყველებს, რომ "ურთულესი აზრები უმარცხივებელ" არის გამოხახული, რან ხელო-
ნების მწვერვალია ხაერილ.

XXXVI.

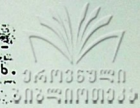
და, უღვია, მიხი"პირველიღობიკენ" ხწრავისხანგან გამოიღინარეობს ეს, როგორ
ამბობს("ფილესტა", გვ. 371): "... მე მუხის მანგების მეშორეა ევროპაში...
მათ აქვს იხ, რან ჩვენ დავკარგეთ... პრიმიტივი აღამია და აქვს აღამის
თვალ... პრიმიტივი არის პირველი მგერა: პირველი ხილვა ხაგანის თუ მიკ-
უნის... ევლერი ხახელ არქმეებს ხაგანს და ჩქმეითი ქმენის ხაგანს... ჩვენში
ხიყვავი ვაიხვეთა. გახლა უხქებო, იქვა ვეველი..." და ვიღმ ამის მელედი
უნდა იყოს იხ, რომ გრიგოლ რომაქიძე "როულ აზრებს" "პირველად", ე.ი. "რო-
ულად გამოქმნას", რან მან, შვიძლება, ხელს უშლიდა "მეშვერია" მხაყვრული გა-
მისახლვის შიმქრისხელი ვარი" და პარანსის მწვერვალიშე ახულიყ?..

XXXVII.

მაგრამ "როული აზრების როულად გამოხახვის" მხაყვრული მეხაძელეობად რომ
"მიღერნული" ხელოვნებისა და ღიყვარული ხაყვმედი გახლა, რომლის ღიღუნგია
"ახლიდან აღიგორიადელ", ე.ი. ხაგანის, მოღუნის "ახლიდან მის აზარმელ", რან
- თავი მხრივ - ნიშნავს, რომ ხაგანი, მოღუნა თვითონ ვი არა, არამელ მიხი
აზრი ღვან გამოხახვის ვენწრში, რომლის დროს მხაყვრული ნაწარმიღი იძლევა
პახუხხ - არა რა არის გამოხახული, არამელ ვი ნ არის გამოხახვე-
ლი?!... "როული აზრების", ამგვარი ხერხით, "როული გამოხახვის" გმითან რომ
მხაყვრული ნაწარმიღები შეიძლება შეიქმნას, ამან არ აღახურებს, ვთქვამს,
პამოი პიკანის(პირველყოლისა" გერნიკა") თუ ვეიხს ჯიხის(პირველყოლისა
"ულისხა") შემოქმედლებ, რომლის დროს - უკანახუნელის შემოქმედებამე რომ მე-
ჩერდე - "შინაგანი მიწილოგი", რომლის დროს ხახვენი ნიშნების ხხულ უარყო-
ფამდე კი მიღის, "ხელოვნური" გაუგებრობითი" ახახვის გმით, რეალიზის ხიყვლი-
ერი ახახვის "იქიო" ახად რეალიზან ქმენის, რან ახალი ხიყვავა ღიყვარული
ხაერილ?!... და თუ გრიგოლ რომაქიძის შემოქმედებას ამ-მხრივ განვიხილავთ,
იგი "თავის-თავადი" არ არის, ვინაიდან იხ ხალღვ აღნიშნულ იჩ მწვერვალია
- "როული აზრების მარცხივად ახახვა" - "როული აზრების როულად ახახვა" -
მუამი არ იმყოფება, უფრო "კლახიკიხეობან", ვიდრე "მიღერნულ კლახიკიხე-
ობან?!..."

XXXVIII.

ხამაგიორღ, გრიგოლ რომაქიძე, განხაკურებოი "გველის პერან-
გში", მეხანიშნავად გამოხახავს ქართული ერის, ქართული აღმართის არხხ
ხამართვლის იხყოლის ჩარხის "უკულმა ყრილის" პერიოდში: რიგა "ქართული
პერანგის" გახლა და - თუ აღიგორილად ვავიგებთ, და, უღვია, აღვარაღვადღვ
უნდა იქნას გაგებული - "გველის ვერანგის" ჩანმა, ე.ი. ვაკინ "აგაშნას" გე-
ლის გამოარება, - ხმარია, "პოლიციური იმარყენიყვითი" იყი ნაკარხახევი.

არჩობად შეკვეთი, "ინგლისელი", კიდევ, რომელიც ღონისძიებში, პარტიში თუ სხვა-
ნაში არ გაუხსნია, ჰამადანში ხსნის და წახაკობით აძლევს ხარკის პეგრძობე.
მომხროდ პაკეფხ, რომელხან აწერია "ირუმაქიძე" ქართულად, გახსნის და პერგა-
მენჭებოდან ერის კიხხულობს პეგრძობე: (აქ მიმყავხ ნაწყვეტეში):

"575 წ. ქრისტეხ ღაბაღბოდან. თუ იღვიხი. გარდაიგვალა თავალი ირუმაქ ირუ-
მაქიძე. თავიხი გვარი ქალღეოდან გამოყავალა. ხიწყვა 'ირუმაქ' ქალღეური მი-
რისაა. უნდა ნიშნავლეს ხიხ კირმხ: ხაკუთრივ ძეღქვისახ. ... უყვარა ხიღვა:
რქანაყარი გველი რომ იხიხს პერანგხს გხედ რიყეზე".

"მითორმეფე ხაკუტენში ცხოვრობდა ვინმე თავალი ირუმაქიძე. ... ყავდა ირი
ვაჟი: მყა და ჩოღოყა: ... მყაყმევი და ჩოღოყამევი აქედან წარმოიშვენ. ..."

"მე - თამაშ მყაყმევი. გაღმხივეწერი ხაქართველიდან. უწერ ზიღხიხყავახ.
მეხ ხომ ირუმაქიძე ვარ. ... მიმადღა გაღამენება. 'გავყრღ' მამევი: გარდა
ეღმიხ ხახლი და ხაჯვარეთი. მივაშურე ევროპახ: ხანა ყმარეღობაში ეხნავლე-
მი. მყავლა ხირყმის მეგობარი ღორ კრყ. ევროპაში ვაჟიღ თან წამოვიყვანე.
ხახელი 'არჩიღ' თჩინაღღად შეუღვალა. გვარად მეღახლენ-'მყაყმი'. 'მეკე-
მალ' გაღაკვეთი. ხელა აქიდ მკვადლა: რადეღ აუხსნელი. მიმენაღრა ხაქარ-
თველი. მივიხურეღ ღაბრუნება. ვეღარ გაებეღა. მემღეგ: ვაჟი მეგობარს ჩავა-
ბარე. იხ უნაყრინებხ. ღავეუღეღ 30.000 ხეღრღნეღი. მე კი მივალ ზახკეთის
ხხარეში. თუ მივარჩი - მვიღხ ენახავ. მკვადხ ხელა ხაქართველიხი. გული იხ-
ხნეღის ღამაშ ნ---ხ..."

"... ხარკიხ იღებხ ჰაყვარა ზიხჩახ. გახსნის. შიგ: მიჩნხ ნაყეხი. გაკვირებმა.
- ხაქართველიდან გაღახვეწერიღებ თან მიჰქონღათ მიხი მიწა". (გვ.86-95).

XXXX.

"ღამმრადი წყარი იგხება. არჩობად იგხება: მიგინემიო - მიჩნხ ხუნთქვიო -
მაშიო - წინამრემიო - გვარიო - მამულიო." "არჩობად უქქარ მახახიხ.
თვალეხს ვერ ხელავხ მახახიხახ. თუ შეხელა - ვეღარ წავა. 'ხაირმედან'..."
"არჩობად წერიღახ ხწერხ ვამეხის ხახულე... ცხრა თუიხ განმეღობაში ქარ-
თული იხნავლა... ქვიოთინს იკავებხ... უკან ვიღახ არეღებხ... მავრამ არჩი-
ბადლიხ გაღაწყვეტე ქვაა..." (გვ.294-295).

"მაყახი წერიღხ გაურღიხ. ვამეხ კიხხულობხ. ... - მაყახი. გაღეღენე გხე-
ნიო... ეხღაკე... ღაქეწვი... .. მაყახი ხაქინიზიხაკენ გაიქეღვა. გამოყავხ
მავი გხენი. შეახეღმა უმეღიხ ირვირეღ ახალგაზრდა ამორმადი. მიაკუნეღხ."
"... ამ ქამხ გხენიხ თქარათქერი წყღება და შიხ წინ უკვე მაყახიხა თორი ნა-
კვერჩხალითი აღვივემული..." "არჩობად უქქარხ ხარბად. ქვიხ ნება ყყღ-
და. არა. ნება აღარა. არჩობად შიხ იბრუნებხ 'ხაირმისაკენ'. უხიწყვიო -
უწოქარი მიჰყვება მაყახიხ. უმიღან რადღახ იღებხ. პერანგია გველიხ. არჩი-
ბადლ თითქიხ ეხლა ხელავხ: გველი პერანგხს იხიხს რიყეზე - გამქრება ქერქი-
ღან და ირჩიოთი მიხედავხ ხაკუთარ თავხ ღაგღემულხ - მემღეგ გაიხრიაღებხ
ხივილით ახალი და ხადახი.

არჩობად გველიხ ქერქიხ აკვირღება - თავიხ თავხ ხომ არ ხელავხ: წარ-
ხულხ - გაღახულხ - მივიღემულხ?! ირჩიოთი არ ემჩნევა." (გვ.296-297).

XXXXI.

მიუხეღავთ იმიხა, რომ არჩობად შეკვეთი ირუმაქიძეთა შომომღავალია, შეუძ-
ღებელია, რომ მახში აყვირიხ აყვიობიურგაფიული წარხული იყიხ ჩაქხივიღი, რა-
ხან გრიგორ რომაქიძიხ მთელი ცხოვრება და შემოქმედებეღა დახსურებხ. მაშინ
შეხამეღებელია "მეკემიშმში", თუ შეიძლება ახე ითქვახ, ხაქართველიხ უკანახ-
კნელი ხაკუტენეღიხ იხფორიული "შეღიხ უკელმა ყრიალი" შეიძლება ღავინახით,
როგა შიგიერთეში, "ქართული პერანგიხ" ხამაგიერთი, ხნარხულ, თურქულ თუ რუ-
ხულ "პერანგხ" იღვამღენე?.. და ვითომ ეხ პროფეხი ღეღახეღ მიმღინარეღიხ ხაქარ-
თველითი?.. "გველიხ პერანგიხ" ეთიხის ამგვარი "ამქველური" განჭკრება, ვიღ-
თიმ თუთი ამ რომანის ანხიღან არ გამომღინარეღიხ?..

XXXXII.

ღა შეხამეღებელია ამგვარი განჭკრეღიხ კონკრეტობიოა?.. ჩემოვიხ, მავალი-
თაღ, უნჩიობა თუ რა გარემოში შეიქმნა "გველიხ პერანგი". მავრამ ცნობილია
"ღამარახ" მექენიხ "გარემო", რომიხ შეხახემ გრიგორ რომაქიძე, ხხვათა მო-
რჩიხ, წერხ: "ხაქართველი ემზადებღა ამბიხეღიხათიხი. (ღამარაკიო 1924 წლიხ
ავიციოხლ აჯანყებამე, ვ.ი.). ეხ ამმავი გავირე: გამაღღეღხ. ხახივირელ
ურავიფიღ ამ ნაბიჯხ... მე ვინ ღამიჯრეღდა ამ ხაქმეში? ხამინღად ცხვირეღუ-
ღიმი. ავიმადღე, ღავიშადღე. მიხღა ამბიხეღმა. გათავღა მარცხით. ახღა კი მღე"

გან ვიქნებ: კახს აღარ ვვახვი. მოუღი ჩემი არსი ანთებოი იყო აყვანილი. ახეხობ ყოფამი დღე კვირება და კვირე თვე და თვე წელი... ამას ერთი-რამ უნდა ღაჯუ" მამო კიდეც. შეხამდია წამებულმა ქ ა რ თ უ ლ მ ა იხეთი ხიმამაგრილი ვაი-ღვთია ჩემში, რომ ქვეშენდულ მივინდომე: 'ღამარა' უმაღლე მიმეხალა მფარვა. ღოა მიმართოთა მარკი ღამარცხებულთა."

XXXXIII.

ეთომ ანალოგიურ "გარემოსთან" გვაქვს ხაქმე "გველის პერანგის" შექმნიხას?... ხომ ისყროული ვაქყო, რომ, 1921 წლის 21 თებერვალს, ხაქართველის დამფუძნებელმა კრებამ გამოიყვანა დაღვენილმა: "იღვებს რა მხედველობაში, რომ ხაქართველით თვედახსხამში მინაწილეობას იღებენ ქართველი ხალხის უღირსნი შვილნი, დამფუძნებელი კრება დაღვენ: ყველა ქართველი, რომლებიც უშუალო მინაწილეობას იღებენ შეიარაღებულ ბრძოლაში ხაქართველის წინააღმდეგ ან დახმარებას უწევენ ამ ბრძოლას, გამოეხადებულნი არიან ქართველი ხალხის მოღალატეებათ. მათ ერთმევათ ყოველივე ქონება და კანონს გარეშე არიან გამოცხადებულნი. ამ დაღვენილუბის ხისრულში მოყვანა ევალება მთავრობას".

XXXXIV.

ეთომ ამგვარი "უხის პერანგის" ("გველის პერანგის") ჩვენის ყველაზე ხაქონელი ფორმა ვახდა იხ "გარემი", რომელმაც "აიძულა" გრიგოლ რომაქიძე შეექმნა ახეთი უნიკალური მხაყრული ნაწარმოები ყოველი ჯურის - შეგანებულად: თუ შეუგანებულად - აკაკის "თუენახ" მღვთმარტოობაში მოქცეულთათვის?..

XXXXV.

რა თქმა უნდა, გრიგოლ რომაქიძე შოღვიციისი ან მთხმარტოის რღში კი არ გამოიღის რომ "გველის პერანგ"-გადღმულეში "ღახაჯის", არამედ იგი ხედვით-ინ რჩება და "გმა-ამწეულთა" განმანათლებლის? მხხნელის რღვს - ქართველი ერის ისყროულ-მოთლოგებურ შეღმამე ღაყრღმობით - მაყვანის, (ჩვენი ერის თანამედღრევე წმინღა ნინის?!) აზარეზს, რაშეღვე მიგვეთოიღებს ღიადღმე: "- ვანყვომიმა მშაღა... მაგრამ... "- თამარი მოვენახეთ. შეღვაფ. ქეთევანის... "- წმინღა ნინი ვერ მოვენახეთ... "- ქალი ღალიღა ხაქართველიში თუ?! " მათი ხიღამამე მიღანყიურ ღვთისმშობღისა... მქლე არის ყველა.. ხისხავე არ აქეთ... არღ ვნემა... "- ახეთი თუ გინღა რუხეში ამიარჩი... "- არა: უთოთი ქართველი უნდა იყოს... "- ვინ ვაიგებებს?! "- ვინ ვაიგებებს? რახხა უღინრად ამხელს თათვი თახ... ღღეს რახხის შეიში... (გვ. 244). "- ეგებ ეს ხისხიგარი მოქრინოს... " ყვეღანი კუთხისკენ ვახიღღვენ: ხაწყალი გოგო წიღღღღ... " გოგო ღღემა. ხახე: კუშყი ღა მღღღღღღ. მიმნარტომა არ ემწინევა. მხოლოდ ბღი ეღღმა. "- ეს არის... ნამღღღღღღ ნინი... (გვ. 245).

XXXXVI.

"... კინი - ყოღი ხახეღებს ამღვენებს: ნინი - ქეთევან - თამარ - შეღვა... " "... კინი ამღვენებს: ნინი. ღარბაში ინგრევა ჭამის გრიალით. მის წინ ღვახ წარმაროი ახელი რღმღის რახხა წყაროს თვაღში ვაღვემული ხვეკალია. ხისხელ მაროალი ღა შეურეველი. ახეთი იყენენ აღმათი ქართველი ყომღის ახუნღი... " (გვ. 251).

XXXXVII.

ღა მიღღის, რღვა არჩიღ-არჩიბადღ ვაღაწყვეტს შიანყოის მამული ღა მიღღის, - ვამეხის ჩრევით, - მაყვანი ვაღღვენემა იხენიო... ღაენევა: "- ვამებს არ მიხულა?! - მოვიღა... ღღღღ... ეხლა... - თქვა რამ?! - ვაღღვენეი... მიხარა... - ხევა არაფერი?! - არაფერი... " არჩიბადღ შირს იბრუნებს 'სარღმისაქენ'".

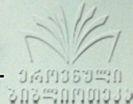
XXXXVIII.

აქ მაყვანი უკვე "განმანათლებელი", "მხხნელია", რომელიც, რიგორც "ხაყი წმინდის ნინისა", - "იხიღა" არჩიბადღმა ღა იგი არჩიღად "მიაქვირა". მაგარც მაყვანის კიღვე უფრო მყუთა კიღვე ხუღღღღღი მეღღის ხიმღღღღღ... იგი ქაროული ნოღღღღღი მიწის იხორტეღისუღღღის გამომხაყვეღღღა: "... მაყვანი ირხულაღა ღა მვენის ღაქაღღმა. ღაღის: მუღღღი თოთქი მიწის ხამი მიაქვს... " (გვ. 299).

XXXXIX.

კუშმაროყად, ჩვენი მწერღისა ღა მიამღღღღის - გრიგოლ რომაქიძის - "გველის პერანგის" ქართველი ერის რღმანისა, რომელმაც ჩაქიხიღღა არა მარყო ხაქართველის, ქართველი ერის ისყროული-მოთლოგებური რღმობა, არამედ, - უთოისის ფარგლებში რომ დაერჩეთ, - გვეუბნება, რომ ყოველი ქართველის მეღღის შეხაყვიისი უწყვეტი ხაღღვა "ქაროული პერანგის".

მაგრამ მაგახი რომ არჩილიან არ მწიბულიყ სიმ ყრვემდა იგი მამუღეს?..
 ვითომ ყოველი ჯურის არჩილად შეკეშნ წმინდა ნინო(მაგახი) უნდა გამოეცხა-
 დნ, რომ იხეჯ "ქართული პერანგი" ჩაიგვან?!

კარგი ინახარიძე

პარიზი, 1988 წლის აგვისტო

სონეტი რომაინძის

უნეე ამბობენ: კუჭტაო, ამპარტაიანი
 და გოჭოღებენ — უკარბელს, თაჯკრას და ტრამახს;
 შე კი შორტევი ვარ! ეკებთ ტვილისს, სალუბოს, ყაბახს
 და შიბლას ნუშ. აშახანა. შეკრდის მტყეანი.

უნე თუ უკლდიან ლარბლებში გაქვს ვარდის სეკანი.
 და შხის მისაშართს აწერს ხოლმე სოსი მუშახას,
 შე იუტრფი კანტოს — ატმით სახეუ დატეოროულ თაბახს;
 შენ სრულბა ვსურს? შე მსურს შეჩანდეს ნაყულუკეანი

ჩენი ვერ ვაგვივებს! ვერც დაგვალა ამგვარ ჯიოთმა.
 მაგრამ ჩვენს შემდგომ, — რომ ჩვენ რაი დავიბოცებთ,
 შოგიონებენ ჩვენ სახელსა შვიგ-გოკუბით!

ხევა პოეტებში ამღერდება, მწამს, ჩვენი ჩიომა —
 და ვინც ისურვებს, რომ იხილოს მეგონის დამარი:
 მას, აღბად, საზღვრად უნდა ქვანდეს ჩვენი სამარი.

ა. ვაჩაშვილი

1918 წ.

გრეგორ რომაქიძის გერმანულ ენაზე დაწერილი
 თუ იარგმნილი ნაწარმოებები

1. Grigol Robakidze: „Das Schlangenhemd“. Ein Roman des georgischen Volkes.
 Mit einem Geleitwort von Stefan Zweig.
 Verlegt bei Eugen Diederichs in Jena. 1928.

გაივლი რომაქიძე: „გველის პერანგი“. რომანი ქართული ენის. სტუტგარტ კუივის „შესავალით“, იენა 1928 წ.

2. Grigol Robakidze: „Megi - Ein Georgisches Mädchen“. Roman.
 Rainer Wunderlich Verlag Tübingen. 1932

გაივლი რომაქიძე: „მეგი - ქართული ქალიშვილი“ რომანი. ტუბინგენი - 1932 წელი.

3. Grigol Robakidze: „Die gemordete Seele“. Roman.
 Eugen Diederichs Verlag in Jena. 1933.

გაივლი რომაქიძე: „ჩაღვლილი სული“. რომანი. იენა 1933 წ. (1979 წ.)

4. Grigol Robakidze: „Der Ruf der Göttin“. Roman.
 Eugen Diederichs Verlag in Jena. 1934

გაივლი რომაქიძე: „ქალღმერთის ღმერთი“. რომანი. იენა 1934 წელი.

5. Grigol Robakidze: „Die Hüter des Grals“. Roman.
 Eugen Diederichs Verlag Jena. 1937.

გაივლი რომაქიძე: „წმინდა ვარდის მკვლელები“ რომანი. იენა 1937 წელი.

6. Grigol Robakidze: „Kaukasische Novellen“.
 Im Insel-Verlag zu Leipzig. 1932.

გაივლი რომაქიძე: „კავკასიური მოთხრობები“ ლაიფციგ ტუბინგენი - 1932 წელი.

7. Grigol Robakidze: „Dämon und Mythos“.
 Eine magische Bildfolge.
 Eugen Diederichs Verlag Jena. 1935.

გაივლი რომაქიძე: „დემონი და მითები“ ვადისონის სერიაში - იენა. იენა 1935 წელი.

უკონომიკური "აგრომური მომბი"...და საქაროველი

I.

"უკონომიკური 'აგრომური მომბი'...და საქაროველი" - ახელი ხათური შიკვილი ამ ცნობას, მევაღარე რა "ბრუფო-ეროველი პროლეტია" (საქონელი-მომხახურება) შილი მინიწავე ინლესტრიული ქვეყნისა მხოვლით დანარჩენ ქვეყნების ბრუფო-ნაციონალურ პროლეტისა, ერთად აღმუღეს, -საბჭოთა კავშირის გამოკვევში, რომელიც, მარათლია, "მეხამე" უმღირეს უკონომიკურ ქვეყნად იოველება, მაგრამ ცნობები მიხი ბრუფო-ეროველი პროლეტისი მეხახემ მეყად არაშუხცია.

II.

ეს შილი მინიწავე ინლესტრიული ქვეყანა ქმნის მხოვლი ეკონომიკური ბრუფო-პროლეტისი ხამოღ(60) პროცენეს, მაგრამ მათი მოხახლეობა მხოვლი მოხახლეობის მხოლოდ თორმეტი(12) პროცენესია. აი, ეს ცნობა: ("ფიჯარ", 20.6.88):
ჰმუღრეობა-ჰმუღრეობა-შესაყვამბ ბრუფო-ნაციონალური პროლეტია, 1986 წელს, უღრიდა 4.185 მილიარდ ლოღარს, და ამით არის მხოვლის უმღირესი ქვეყანა.

მუღმღრეობა, იმავე წელს, ბრუფო-ნაციონალური პროლეტია უღრიდა -	1.955 მილიარდ ლოღარს.
მარქმღრეობა-მეღრეობა-მუღრეობა-მუღრეობა-მუღრეობა-მუღრეობა	892 მილიარდ ლოღარს.
ხმღრეობა-მუღრეობა	724 მილიარდ ლოღარს.
მუღრეობა-მუღრეობა	600 მილიარდ ლოღარს.
მუღრეობა-მუღრეობა-მუღრეობა	547 მილიარდ ლოღარს.
კანმღრეობა ბრუფო-ნაციონალური პროლეტია უღრიდა	364 მილიარდ ლოღარს.

III.

და თუ მხედველობაში მივიღებთ, რომ მხოვლის მოხახლეობა დაახლოებით ხუთი მილიარდი ხელია, ხოლო აღნიშნული შილი მინიწავე ინლესტრიული ქვეყნების მოხახლეობა ხელ 620 მილიონ ხელს უღრის, -მაშინ აღვიღო წარმოსადგენია თუ როგორ ეკონომიკური უთანახრობა არხემობს მხოვლიში. ეკონომიკურად, და, შეიძლება, პოლიტიკურადაც, - მხოვლის დამოუკიდებელი და ხუვერენული სახელმწიფოები, შეიძლება, დაყოფილი იქნას სამჯგუფად: მინიწავე ინლესტრიული ქვეყნები, კომუნისტური ქვეყნები და განვითარებადი ქვეყნები.

IV.

მინიწავე ინლესტრიული ქვეყნები, როგორც აღნიშნული სტატისტიკური ცნობებიდანაც მოხიანს, - უკონომიკური რად მყოფნიმენ მთელს მხოვლიში თავიანთი ეკონომიკური ძალით. ეს, განხავევია, ხელ ცოცხა, ნაწილიბრივ მიანც, პოლიტიკურ გამაოგნებხახც უწყობს ხელს, რომლის ხაფმეველია სახელმწიფოპროვიდენციული რად მყოფნიმენს ხელის ხოცილი - ლემოკრაციის მხრივ, უფრო, თავის მხრივ, ბრუფო-ნაციონალური პროლეტისი "სამართლიან" განაწილებას ხრტი ეხება, ვიდრე პროლეტისი წეს-რიგს.

V.

კომუნისტური ქვეყნები, მარათლია, ერთ მთლიანობას არ წარმოადგენენ ეკონომიკური განვითარების დონის მხრივ, ვინაიდან გერმანიის ლემოკრაციული რესპუბლიკა თუ ჩეხოსლოვაკია, მათში კომუნისტური რეჟიმის დამყარებამდე, მინიწავე ინლესტრიული ქვეყნებმა მიარს იყენენ, - მაგრამ კომუნისტურმა ხისყვამბ, ე.ი. უღრესმა სტალინურმა ეკონომიკურმა ლექსაფურამ, მათში, განსაზღვრული "გათანაბრება" მოახდინა, განსაკუთრებით პოლიტიკურ ხვეროში, უფრო ნაკლებად, ეკონომიკურ ხვეროში: გერმანიის ლემოკრაციული რესპუბლიკა თუ ჩეხოსლოვაკია, მაგალითად, "ჩამორჩა" მინიწავე ინლესტრიული ქვეყნების განვითარების ყველაგმბს, განსაკუთრებით ლექსაფურული "გემიანი შეურეობის", გემიანი მაშრის" შე-განსაკუთრებით ლექსაფურული - იმ კომუნისტურმა ქვეყნებმა, რომლებხაც ინლესტრემა. მაგრამ - მეორე მხრივ - იმ კომუნისტურმა ქვეყნებმა, რომლებხაც ინლესტრია საერთოდ არ გააჩნდა ან ჩახახვის პროცესში იყო - სტალინური "რაც არ უნდა ლაქდეს" ინლესტრიალიზაციის შედეგად - განავითარეს ეროველი ინლესტრია, რომლის მავალითად შეკვიძლია მიოყვანით პოლიტიკით თუ რემინუთი, რომელ-ბიც უკვე აღარ არიან "ღარიბი", ე.ი. მხოლოდ ხოვლის მეურნეობის ქვეყნები, თუ-

მეა ეს ქვეყნები, იხე როგორ ყველა კომუნისტური ქვეყანა, - ღლი ეკონომიკური პრობლემების წინაშე დაგანან. როგორც ხჩანს - ლექსგროული "გაგმიანი მუერნიობის", "გაგმიანი მამრის" გში მუეშეშეშეა შიორე და მეხამე ინლესტრიადური რევილუციის წარმაცემში დანერგვა ქვეყნის ეკონომიკურ რეზიკრამი. და, ჩემის აზრით, ამან გამორჩევა "გარდაქმნა-ხაჯარიობა-ლეშორაფი-შავისი" შრომების და არა მ.გორმაროკის თუ მისი მიმდევრების "ღმეშეშეშეშე", თუმეა კომუნისტური ეკონომიკური ხისყემის ამ ჩიხიდან გამიხვივის გშახ შირვე-ღელ გორმაროვი კი არა ღუმჩეკი დაადგა.

VI.

განვიორებადი ქვეყნები კი ყველაზე უფრო უმწერი მდგომარეობაში იმყოფებიან, ვინაიდან მათი ეკონომიკური განვითარება უშუალოდ დაკავშირებულია მიწინავე ინლესტრიადი ქვეყნების ეკონომიკახსთან, რაც, მათ, გახსავეშია "მშიმე ყვორ-თად" (ღავალიანება) აწეებს, რადგან მათ თითქმის არაფრის გამიყვანა არ შეუძლიათ ხაჯარიობის მამარბე, გარდა, უშთაურხსად, ნელღი მახსიხა; რითაც შეუძლებელია ამ ქვეყნების იმღენად ინლესტრიადიზშიცია, რომ მათ შესხიონ ხა-ჯარიობის მამარბე "მუეშეშეშეშე" კონკურენციაში ჩაბმე. ამის შედეგითა იხ, რომ ირში განვითარებად ღა მიწინავე ინლესტრიად ქვეყნებს შორის კიღვე უფრო ღრმადღება, რახავე მე ხწორღე "ეკონომიკურ აფორმურ შიმბში" ვუწოდებ, რიმღელიც არავინ არ იყის რიღის ან რა მახმეგბით "აფეოქღება".

VII.

ღა ხაქაროველი?.. - ხაქაროველის, როგორც ხახღმწიგოს, არა მარფო ეკონომიკური განვითარების გშა - ამამი არ არხეშობხ, მჯერა, არავითარი აზრით ხხვა-იმა ქაროველებ შორის, რიმელი შარფიხის მიმღეჯარი არ უნდა იყოს იხ ღა ხადგ არ უნდა ცხიკრობღეხ იგი - ეერიშის ხაქაროველიხსავით ღაჯარა ქვეყნების შირღოქორ-ეკონომიკური განვითარების გშა არიხ, რიმღის ღრბს მხეღველირამი მყავეხ, ვოქვათ, შვეიგარია, ირღანღია, ბეღგია თუ ღანიო. მაგრამ, ჩვენღა ხა-უბღღურთ, მახხა ღა ხაქაროველის შორის არხეშითი განხხვავეშა: აღნიშნული ქვეყნები დამოუკიღებელი ღა ხუვერენული ხახღმწიგოებმა, რიმღემიღ, გახსაგებია, მავითან ეკონომიკურ ცხოვრებახხე ითიონ განაგებმა. ხაქაროველი კი იხთი უშორ-წყადი მღგომარეობაშია ეკონომიკურადღაც, რომ - რომ იყყვიან ხიღმე - "ერთი კავიკი" ვაღუფოხ კი არ გაანჩია, ვინაიღან ხაქაროველის შთელი ხამნიო ღა ხავარეი ვაქრომა, ხაქაროველის შთელი ხახაღხო მუერნიობა მიხკოვის განვიტო-ხავის შავინტობის ქვეშა. წარმოიღგინეთ, ხაქაროველი მღიერ ნაწილხავ კი არ ღებღობხ იხთი მხიღღით მამარბე აღიარებულ მადანიღან, როგორიგაა, ვოქვათ, ჭითურის მარგანეღი, რიმღისხავან მიღებელი ვაღუფა, აგერ უკვე თითქმის 70-ი წელიწადია, მიხკოვხ შიოქეხ. ამღენად, მიხკოვის შიერ, ხაქაროველი "განვითარებადი" ქვეყნების მღგომარეობაშია ჩაყენებული, რიმღისხავან გამიხხაველი ვითომ შეიძღება გავიხხინა, ხუღ ცოფა, ნაწილობრივ შაინღ; გორმაროვიხული "გარდაქმნა-ხაჯარიობა-ლეშორაფიშავისი" შრომეხმეა?..

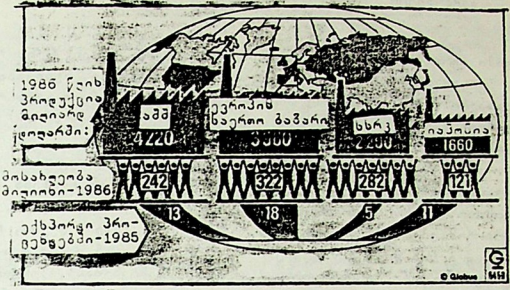
VIII.

როგორც ვხეღავთ, ეკონომიკური "აფორმური შიმბში" შიმმარულია; ღა თუ იმახხე აღღნიშნათ, რომ ეკონომიკური დარჩავრა ქვეყნისხა, ხეღეხიხა იმავე ქვეყნის ეროვნული ჩავგრაიგა, მამინ გახსაგებია, რომ ღლი, ღლი გონიერება ეხაქარი-ღება - შირველ ყოიღიხა - მიწინავე ინლესტრიად ქვეყნებს; განხსაქურთებო კი - ხაქაროველის ხეწრში რომ დავრჩეთ - მიხკოვხ, რომ ეს შიმმარული ეკონომიკური "აფორმური შიმბში" არ აფეოქღეხ, რახხე, უღავთა, გაღაყყემა როგორ "მღიერ"; იხევე "ხეხგი" ქვეყნები.

IX.

ღა ვითომ ეკონომიკური "აფორმური შიმბში" გარდაღახეხიხათვის ხაქირია არა მხი-ღორ "კავიღალიხტური გშა" თუ "კომუნისტური გშა", რიმღელიც ახღა "კავიღალიხ-ტურ გშახიან" შეეროვახხ" ციღიღობხ, - არამელ "მეხამე გშა"; "ხიღიღლური-ღემო-კრავიის"; "ეკონომიკური ხიღიღლური-ღემოკრავიის" გშა?.. ვითომ ამგვარი "მეხამე გშის" მიწახევის მაგალითი მღგვინა ხაქაროველიმ 1918-1921 წღებში, ხაქაროველის დამოუკიღებლობის ღრის?..

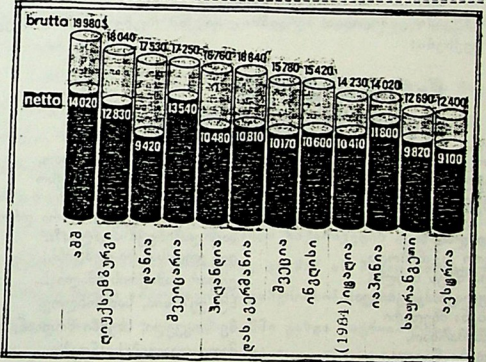
კარღი ინახაროში
მიუნენი, 1988 წღის იღვიხი

ამერიკის შეერთებული შტატების "შე-ვიკანტი" ეკონომიკურად. ამჟამად უკვე სულ მოსახლეზე მოდის წელიწად 17.400 ლდარი, "საწარმო მაშინს" ორმავე ქვეყანაში.....12.300 ლდარი, იაპონიაში.....13.700 ლდარი, სამკოთა კავშირში.....7.800 ლდარი. უნდა აღინიშნოს აგრეთვე, რომ სამკოთა კავშირი მათგან ურთული "გეგანები" განსაკუთრებით სასურველი დატვი, ჩინათ და რეკომენდა ეკონომიკის უკვე დატვის განვითარების წინასწარობა.

წ ი ლ უ რ ი ხ ე ლ ჭ ა ს ი

ინფლაციის შემცირება მხოლოდ ორმავე პერიოდზე ხახვამწილში

გამომავალი რეკომენდაცია - ღირსის მამავე - მათგანგანობით უნდა იმართოს მოხე-
ვითი, რომელი ღირს სამ მიმდევს უნდა გაუაქმს სამი:

1. სამკვირი მუდარებისათვის სავარისი არ არის ბელჯანის ოქტომბის მუდარება კერამი, რევირ თუ ხაათი, ვინაიდან, შიკოური ქვეყანაში, არხეშიმბ აგრეთვე მუდარევე და, მუდარე, შეუთხმევე ოვის და მათგანობით ხელჯანი და საბრუნავი, რომელია გამომავალი მხოლოდ მხოლოდ მუდარ მამავეა მუდარეველი.
2. უნდა იქნას კარგეული აგრეთვე თუ "მრევი" ხელჯანისა, ხელჯანისა და დასახადის თუ დატვევის გადახდის შემდეგ, "სუფთად" (ნევი) ჩამდენი ხელჯანი აქვს ხელზე მუდარ.
3. ამასთანავე, ვალეული ქვეყანების მუდარების ხელჯანი უნდა იქნას მუდარეველი ხელჯანისა ქვეყანების ჭურჭლის ცვალებადი გადასახურდავეული კერამის, არამედ მსყიდველობითი უნდა იმართოს მოხეველი, რაც ხელჯანის რეკომენდაცია მუდარეველი გამომავალია.

უკვე ეს სამი მიმდევრი მიღებულია მხოლოდ სამი ამ ვალეულობაში, რომელიც უნდა იქნას აღნიშნული ქვეყანების ინფლაციის უ ი ო ო ო მუდარ ხელჯანი 1985 წელს, ვინაიდან უნდა იქნას მუდარ მუდარ მუდარ გადასახადის ოქტ.

I.

"...ნაღიმი აერთებს ჩვენი ერის ყოფიერებას ხაეროდ, რომის ღრის 'ერთად-ბჭობა', 'ერთად-მოღებვა', 'ერთად-სიამოვნება' პოეზიასაც, მუსიკასაც, და თვით 'სახალხი', 'ერის საქმეხან' თავისთავადი აქვეყნებს, რომლის ღრის 'თამაშის' არის სიმბოლო თვით ერის 'თამაშისა', ე.ი. მშობლიური, 'ხელ-მწიფე' ამ სიყ-ყვის პირდაპირი გაგებით".

II.

"...მთელი ყოფიერება ილაქველი ქართველისა, იხვევს როგორც ოჯახისა, გვა-რისა, ცომისა, ერისა 'ერთად-ბჭობა', ე.ი. ნაღიმისა, რომის ღრის, პოეზიის ფარგლებში რომ დაერჩეთ, არ არსებობს 'ქარგი' და 'დელი' დექსი; რადგან ვ ვ ვ ლ ა ვ ვ კ რ ი მისი შემადგენელი ნაწილია, ვინაიდან ვ ვ ვ ლ ა ვ ვ კ რ ი - საქმე თუ სიფყვა - 'ერთად-ყფნას', 'ერთად-სიამოვნებას', 'ერთად-ბჭობას' ემსახურება, რომლის გარეშე ერის, ხელ დეფა, ქართველი ერის ყოფიერება წარ-მოედგენება".

III.

"და, ხაეროდ, აქ გამოქვეყნებული, სხვადასხვა ღონისა და ხარისხის პოეზიის ნიმუშებიც არ აღასწერებენ, რომ საქართველო - ნაღიმისა და პოეზიის ქვეყანაა?.."

"უცნობი პოეტების" დექსეში

ამჯერად, ვაქვეყნებო ჩამდენიცი დექსს, რომელთა ავტორების ნამდელი ვი-ნაობა ფხედღონიშების ქვეშ იმაღება; და, აღმათ, "უცნობი" დაჩგმობან, ვინაი-დან ეს სახალგაზრდები იმყოფებოდენ გერმანიის სამხედრო ყყვეთა მანაკეში, და რა ბელი ერია მათ იმის დამთავრების შემდეგ, უცნობია. ამგვარი "უცნი-ბი პოეტების" დექსები კი მრავალი დაიმბჭდა გამეო "საქართველოში", რომელიც 1942-1945 წლებში გამოიღიდა ბერღინში. აი, ამ ჩვენი "უცნობი პოეტების" ზოგიერი დექსები:

სიბღნაა როდოყაზიღზა

ამბობენ: როცა ქაქუცა
სხვა მიწაწყალზე კედებოდა,
საყოთარ შვილის სიყელიცი
სამშობლოს ეყურებოდა.
ია და ვარღი ლამაზი
იმისი ცოდვით სკენებოდა,
შემოპხვეოდა მზეს ნისლი,
ცაზე ვარსკვლავი ჰქრებოდა!
კიდე ამბობენ: მხედარი
უცხოეთის დაიმარზაო,
ბიერი დარღიბი წაიღო,
მამული ველიარ ნახაო.
გულს მიყარა სხვა მიწა,

სხვა ცრემლი დაიღვარაო,
მოყვარეს თვალი დაღვსო
და მტერმა გაიხარაო.
— ეახ, სადა ეკედები? რა დროსა?
სად დამებუქა თვალია?..
ეაი დედსა! რა მომდის!..
ველარ გამიჭირის ხმალია!..
ნუ გეშინია, სამშობლოვ,
მე მოეკელი, სხვები მოღინა,
მათი თვალების ანთება
ჩემზე ნაკლები როღია!..

ა. დარეჯანიძე

ქართულ ღრმას

შენ შეღებისარ 'სამ ღერად:
წითლად, თეთრად და შავად,
ერის დიდბაე, მზიურო,
ვისრძეით შენს სანახავთაი
შორს დარჩა შენი წარსული,
მტრისგან, რომ დეაწმირკოლია,
დაადეხს სამშობლოს ტრფილია,
აღერისი-სიყვარულია.

დღეს, ყველა შენი შვილები
გულის სიღრმეში გატარებთ,

შენ და მომავლის იმელი:
გვატკობს, ირომანეთს გვაყვარებს.
ენ დავიციწყებს? არავინ,
შენ გეტრფის ხალხი მჩავალი,
ყოღილარ, ხარ და იქნები,
დაკრილი გულის წამალი.
გავა დრო, მოვა თინება,
გაქჩება შევი ლანღები,
და ჩემს ოცნების ქვეყანის
გულმკერდზე აფრიაღლები!

დ. მოსამთიელი

დაპბაღე გმირი...

ჩამოღმდება შორეულ შირიდან
და შთა წმინდიდან წამოვა ნისლი,
მოფიქრებდა შიღამოს ნაცონს
იღუპაღებდა, შთიხისა ფიქრი...
შეძახის შიწა, შომესმის შორით
გულდაყოღი შტეკარას ქეითინი,
სრულს დაუთოთიღას შშობელი
შხაღე
თვალსრეღიანი შეტება სტარის...
რაზიდ ქეითინებ ზეიადი შტეკარა,
წუთუ წინაღებრა აღარ შტეფარებუ?...!

ზურმუხტ მამულს გულუბე ვეღებზე
შენს ხმას ჩაინდულს არ ამქეარებუ?...
მაბაღე რამე გული გამიბაღე,
ჩამდენი ტანრევა გამოღე, ელი,
წუთუ გავიქრა მარღებენში ძაღა
და სრამოღის ცეცხლი გამოღლა.
აქუღი ისეღე, ზეირით ზეირით დასკო
წე მოიტრეღული, გეუთოღა სეღდა
დაპბაღე გმირი, შეტკარის ხალხ,
ჩაინდობის და გმირობის ღელეღა...
g. kabanov

ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ყოფა-ცხოვრება

კონსტანტინე კანღელაქის დაბადების
105 წლითაღე

კონსტანტინე კანღელაქი ეროერი წარმომადღენღელა იმ
ბრწყინვადე თაიბისა, რომღელღამ გამისქეღა და ხაღუღელი ჩაუყარა
ხაქაროვეღის ღემოქრადღიულ ხაბღღმწიფის, როღა 1918 წლის 26-ბ
მისხს გამიღხაღღა ხაქაროვეღის ღამოუკიღღმღღა, და ამით
ხაქარავეღი, ქაროვეღი ხაღბი ხუვერენული უღღიღემიო აღქერვა.

კონსტანტინე კანღელაქი ღაიბაღა 1883 წელს და მისი აბად-
გაზრღობა არხუბითაღ არ განხხვავეღღემიოღა იმ ეპოქის ხხვა
ქაროვეღი ახაღგაზრღღების ცხოვრებისაგან, რომღელიღ "მღეხაშე
ღახის" ჩამოყაღღემის შემღღეგა, ჩაეღვენ ხაქაროვეღის თაღისუღღე-
მისათვის ბრძოღამი.

ღაწყებორი ხკოღა, გიმნაზია, უმაღღელი განათღღების მიღღება
ღა ამავე ღრობ რევიღღიურ მიძრამიში ჩაბმა - აი ის, ახე
ეოქეაო, "ხჯანღარჯული გზა ცხოვრებისა", რომღელიღ გაიარა კონ-
ხჯანტინე კანღელაქმა ხხვა ქაროვეღ პოღიტიკურ და ხაზიგაღი
მიღღეაწეღმთან ეროად. მისი მიღღეაწეღის კუღღმინაღღიური წერჯიღი

კი იყი ის ხანა, როღა ის გახღა ხაქაროვეღის ღემოქრადღიულ რე-
პუბღიკის ფინანსთა მინისტრი; და მან ამ მეჯღელ ნაპახუხიმგეღღი
პისჯეზე იხეთი ღიღი ნიქი და გამჭრიახობა გამთაღღინა, რომ ქაროვეღ
ჯული - მანეთი - უმოკღელს ხანში გახღა ხაქარამირისი ვაღღუჯა,
რახ ნათღელს ხღიღა იმ მღგომარეღმახს, რომ ხაქაროვეღის ხხხაღბი
მეურნეობა-ხაქაროვეღის ღამოუკიღღემღის გამიღხაღემღიღან მოკღვე
ღრობს განმავღღიბაში- იხე მიმაგრღა და გამღღიერღა, რომ
ეროერი ყვეღღაზე უჯრი ხჯამღღიურ ქვეყანა გახღა ყოღღიღი
მეჯის რუხეთის იმპერიის ქვეყნებს შორის.

კონსტანტინე კანღელაქის ამგვარი წარმაჯება განაპირიბა
იმ ფაქჯმა, რომ მახ ღრმა და ხაღუღელიანი განათღღება გააჩნღა
განხაკუთრეღბითი ეკონომიურ ხეღერიში. მის მიერ მოგვიანეღბითი გამი-
ცემული წიგნი "ეკონომიური კრიზისი", რახ ღაიბეჯღა

პარიბში 1932 წელს, და განხაკუთრეღბითი მისი მეორე
წიგნი "ხაქაროვეღის ეროვეღი მეურნეობა", რომღელიღ იხევე პარიბში
ღაიბეჯღა 1935 წელს, - ნათღელს ხღიღან, რომ კონსტანტინე კანღელ-
ღაქი, თაღის ეკონომიურ პოღიტიკაში, ეყრღღიბიღა ხაქაროვეღის
მაშინღღი რეღღურ მღგომარეღმახს და ცღიღღმღა ხაქაროვეღი თაღისი
ეროვეღი მეურნეობის შეხამღღემღობათა მეშვეიბით, უმათვეღხაღ,

ხაკუარნი მადღობი დამგადარიჲ ვუხუ, და, რიგორც ავნიშნუი, ეს მან შეხმლი.

ე.წ-ლი "მრომის განაწილები" ხაკობში, მაგალითად, კონსტანტინე კანელიაკი ეყრდნობიდა, რამდენადაც შეხამდებლია, ყოველმხრივი ეკონომიური გზიერების განვითარების პრინციპებია წერდა: "მრომის განაწილება" წარმოებაში? - კი. "მრომის განაწილება" ხაზიგაღებში? - კი. ხოლო "მრომის განაწილება" იხუ, რომ ერთი ქვეყანა მუდამ მეორე ქვეყნისათვის წელი მახალის მიმწოდებლად დარჩენილიყრ და ამ უკანახკენებს ამ წელი მახალის გადამუშავებაზე (და შემდეგ განაწილებაზე) მუდამ ეხარგებდა ხაკუ-
არ ხომლიდრის შეხამენათ და უარო შეყვად, ვინემ წელი მახალის მიმწოდებლებ? - არა.....

კონსტანტინე კანელიაკი განაგრძობს:

"ამერიკელები ამბობენ ხოლმე: ვინაც ზამბა მოყავს, იგი იგებს ერს; ვინც იმას რთავს (მაგად იღებს), იგებს ირს; ვინც იმას ქსოვს, იგებს ხაშხო. და თუ ჩამორჩენილი ერები მოახტეხებენ - გააკვირონ ერთიგ, მეორეც და შეხამენ, რომ მეტი მოიგონ, ნუთუ ეს არანრჩადლური იქნება?" - ახე წერდა კონსტანტინე კანელიაკი თავის წიგნში "საქარაველის ეროვნული მუერნეობა", რომელიც დღე-მეტიდა პარიზში 1935 წელს.

კონსტანტინე კანელიაკი იყო ღინჯი, წყნარი, თავადღებული, მრომისმოყვარე, მეცნიერული გოდნითა და ერულიგიით დაჯილდოებული აღამიანი. დამოუკიდებელი საქარაველის დაწყობის შემდეგ, ე.წ. 1921 წლის მარტის ზილი რიგხვევში, მან, საქარაველის მოავრომის წევრმა, საქარაველის დამუშავებელი კრების გადამწყვეტილები მანახმად, დაყოვა ჩვენი ხამომილი საქარაველი, თავი შეფარა ხაფრანგეობს და განაგრძობდა, მთელი თავისი ხიგოგხლით უკანახკენულ წუთამდე, მოღაწეობას საქარაველის ხუვერწული უფლებების აღდგენისათვის. ამავე დროს კონსტანტინე კანელიაკი მუამობდა მთინორულად საქარაველის ხახალხი მუერწეობის ხაკობხებზე, და ამ მეცნიერული მრომის შემდეგად შეიქმნა მისი ხაყურადღებო ნამრო-ში "საქარაველის ეროვნული მუერნეობა". კონსტანტინე კანელიაკი კობულმობდა აგრეთვე დექციებს ამ წიგნში გამუქებული ხაკობხების შეხახებ ქარაველი ხუღუნეშვებისათვის, რომლებიც 20-ან წლებში იმყოფებოდენ პარიზში.

აღხანიშნავია აგრეთვე კონსტანტინე კანელიაკის დილი დამხახურება ქარაველი ეზრადების გადარჩენაში ნაგისყური ლკუპაიგის დროს ხაფრანგეთში: ის აღდენდა შეხამამის ლკუშმენეშვებს გადახვეწილბაში მყოფი დამოუკიდებელი საქარაველის მოავრომის უფლებამი-
ხიღებოთ, რის შემუეობოი ნაგისყური ხაკონენეწრაციო მანაკებხიხავან გადარჩინა არა მარტო ქარაველი, არამედ ხხვა ერეზთან მოკედღებული ეზრადებლავ კი. მისი ეს მოქმედება მით უფრო დახვახებულელია, რომ ამგვარი მოქმედებოი ის მილიდა რისკზე თვით გამხდარიყო ნაგისყური რეკომის მხხვერპლი.

კონსტანტინე კანელიაკი გარდაიგვავდა პარიზში, 1958 წელს და დაკრძალულია პარიზის ახლმშდებარე დამა დევიდის ქარულ მამათ ხახაფლიდზე.
კ.ი.
დეკემბერი, 1988 წლის ივლისი

სპირიტონ კელია დაიბადა 1884 წლის 20 სექტემბერს ზუგდიდში, და გარდაიცვალა 1948 წელს პარიზში.

"რვა წლის" სპირიტონი - მივიჩნევს მისი მუდმივ ხოფი კელია - ღელამ ზუგდიდის რუსულ სკოლაში შეიყვანა. მაშინ ზუგდიდში ქართული სკოლა არ არსებობდა". ამ სკოლის დამთავრების შემდეგ, სპირიტონ კელია მუდის ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში, და ამავე დროს მუშაობდა გიმნაზიის გარეგან სხვადასხვა, ხშირად პოლიტიკურ და არალეგალურ წრეებშიც, რომლებიც იღწვოდნენ "გეორგიანის გარდასაქმნელად".

რის, განუხლებლად, როგორც მისი მუდმივ იგონებს, - რომ ქართული ახალგაზრდები ახელ მუშაობაში იძულებულ უნდა ჩაეხსენ, რამდენად ახელი მუშაობა ქართული ხალხისათვის იქნება სასარგებლო.

1905-ი წლის რევოლუციის განთავსებულ თბილისის ახალგაზრდობა ფართო ხახიათის მიწინააღმდეგეობას აპირებდა, რომელშიც მონაწილეობა უნდა მიეღო ახალგაზრდობის წარმომადგენლებს საქართველის სხვადასხვა კუბიდანაც; და ამ დროს, როგორც ქუთაისის მისწავლელთა ღელავაში, სპირიტონ კელია ჩადის თბილისში, ხალხურ შეკრება დაწინაურებული იყო ვერაზე, იქ, ხალხურ ახლა თბილისის უნივერსიტეტის მოავარი კორპუსი ღვას. მაგრამ ახალგაზრდობის ეს მიწინააღმდეგეობა კამაკეშმა მათხაბუჭით დაშალეს, ვინაიდან მიწინააღმდეგეობის მანქანისგან იღვალა. 1905-ი წლის რევოლუცია კი მთელ საქართველის მთელი; განსაკუთრებულად მწვავე ხახიათ მიიღო აჯანყებებმა გურიახალა სამეგრელოში, რის შემდეგაც მუდის რუსეთის დაშლამდე რაშმები მიეღვა მთელს საქართველის. სპირიტონ კელიამ უკან თავი შეაფარა სვანეთს, ხოლო შემდეგ დაბრუნდა ქუთაისში და იმდროინდელი გახდა 1906 წელს დაეწყოვითა საქართველი და წავიდა პარიზში.

ხაფრანგეთში ის სწავლობდა პარიზის უნივერსიტეტში, შემდეგ ხაფრანგეთში მუდის მუდმივად და სწავლა დამთავრა დიპლომით. ამხანაობაში დაიწყო პირველი მხოვლილი რი და სპირიტონ კელიამ დადამყვივა საქართველოში დაბრუნება შემდეგილი გვარით, მაგრამ ის დაამაჟირებეს დენინგრაღში და რი თვის შემდეგ შეხმლო, ქართველი გენერალ ნაკამიძის დახმარებით, საქართველოში ჩამისვლა, ხალხურ ის ხშირად იღვლიდა მინახ, რომ თავი აერიღებოთ იხვე-დაამაჟირებებს.

სპირიტონ კელია ახალგაზრდობაში გაფრეებული იყო სოციალისტური მხოვლმხედველობით, მაგრამ შემდეგ შეეცადა ხაფრთი ენის გამონახვას საქართველის სოციალისტ-ფედერალისტებთან. ეს შედეგებილი გახდა. 1917-ი წლის ივნისში ჩამოყალიბდა საქართველის რევოლუციონარული პარტია, რომლის დაფუძნებლად არჩეულ იქნა სპირიტონ კელია. ამის შემდეგ სპირიტონ კელია მიემგზავრება ევროპაში იმ მიზნით, რომ მას ხურდა მჭირი კავშირის დაამყარება გიორგი მარბულაძეს, რომელიც იყო გერმანიაში "საქართველის თავისუფლების კომიტეტის" ხელისჩამდგამელი. რამდენიმე ხნის შემდეგ ის დაბრუნდა საქართველოში, რომ თავისი წვლილი შეეცადა საქართველის დამოუკიდებლობის გამოსხალღების მისამზადებელ მუშაობაში, როგორც საქართველის ერივნულ-დემოკრატიული პარტიის დაფუძნებელი. და რთა 1918 წლის 26-ს მათხს გამოსხა-

და ბაქაროვების დამოუკიდებლობა, სპირიტონ კელიამ შიღვი თავისი
 ენერჯითი ჩაება პარლამენტის შემოღობაში; ამავდროულად ღრუბლებს
 აქვეყნებდა ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ოფიციალური ორგანოს, გაზეთი
 "ბაქაროვები", რომლის გარშემო მან თავი მოუყარა დახელოვნებულ
 ყურნალებისგან და პოლიტიკურ-საზოგადოებრივ მოღვაწეებს - აღქმანდრე
 ახათიანი, ი. მაჭავარიანი, ლავრენტი კვარაცხელიანი, გერანტი ქიქოძე,
 ნიკო ნიკოლაძე, გიორგი კვაჭავას, მიხეილ ჯავახიშვილი, შალვა ღალიანი,
 ვახტანგ მარტოვი, ექვთიმე თაყაიშვილი, კონსტანტინე კუკელიძე, ი. შურამიშვილი

და სხვებს. ამგვარად, ბაქაროვების დამოუკიდებელი ხაზდემოკრატიული
 ბა-განმეხვეწებაში - 1918-21 წლებში - სპირიტონ კელია აქტიურ მონა-
 წილლობას ღებულობდა, როგორც ბაქაროვების ეროვნულ-დემოკრატიული
 პარტიის დირექტი.

სპირიტონ კელია იღვებოდა

ბაქაროვების ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის დამაარსებლად და
 მის იღვრ ხელმძღვანელებად, თუმცა, როგორც ხევერიანე ჭირაქაძე წერდა
 1949 წლის ყურნად "ივერიის" პირველ ნომერში, - "...სპირიტონ კელია
 არ იყო პარტიის თეორეტიკოსი... სპირიტონ კელია იყო უფრო პოლიტიკური
 მწერალი-პუბლიცისტი და იშვიათი ნიჭი დაჯილდოებული მკვლევარული-
 ორგანიზაციის... ჯერ პარლამენტში და შემდეგ დამფუძნებელ კრებაში მისი
 გამოსვლები, როგორც იპოზიციის მეთაურის-ღვრ გამომხატველს მოულოდ-
 ბოვრობისა და პოლიტიკური წრეებში".

"უთუთ, - წერს შემდეგ ხევერიანე ჭირაქაძე - გაზეთი "ბაქაროვების"
 გამომცემი იწყება ამ ეროვნული მიმართულების შექმნა ხრულიად ბაქარ-
 ოვების მასშტაბით. იგი 1917 წელს პირველ ყრილობაზე ოფიციალურად
 იწერა ეროვნულ დემოკრატიული პარტიად... ქართული ძალების განხორციელებ-
 ბად სპირიტონ კელიამ წამოაყენა შევლახური თეორია... მისი აზრით,
 ეროვნულ ცხოვრების მწყობრში ყველა სოციალურ კატეგორიებს თანაბარი
 მონაწილეობა უნდა მიეღოს." ბაქაროვლებში, - წერს ხევერიანე ჭირაქაძე -
 "...პირველი პოლიტიკური პარტია ხოცად-დემოკრატიული იწყება, იღვი-
 ლოკური და ორგანიზაციული გაყრდნობით. თეორეტიკოსი და ბედალი
 ამ პარტიის იყო... ნიკო ყორღანი. მისი "ეკონომიური წარმატება და
 ეროვნება" ხავერდად დაელი მარქსისტულ მიმდევრების გავრცელებას
 ბაქაროვლებში. შორე მნიშვნელოვანი პარტია იყო სოციალისტ-დემოკრატი-
 სტების: ეროვნული და სოციალისტური ერთობავე ღრის, მაგრამ არა მარქ-
 სისტული. მისი დამფუძნებელი და ხელისმომხრე კომპარტისად არილ
 ჯრჯაძე იყო..."

ბაქაროვების ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის
 ჩამოყალიბებამ, "ამ მუხამე არახილიაღილგური და ეროვნული ძალების მო-
 ღვანამ დაამოავრა ქართული საზოგადოებრიობის განვითარების პრეცედიტი", -
 დახმენს ხევერიანე ჭირაქაძე.

მაგრამ, 1921 წლის 11-ე თებერვალს, საბჭოთა რუსეთის წითელი
 არმიის მენაქრეები ხუთი მხრიდან დაეხსა თავს დამოუკიდებელ ბაქარ-
 ოვებს. "ამ საბელისწერი ყამს - წერს თავის მკვლევარში სპირიტონ
 კელიას მუღელ ხოცით ჩიჯავაძე-ველიანი - ,როგორც ბაქაროვების
 პარლამენტის ყველა იპოზიციური პარტიის დემოკრატები, სპირიტონ კე-
 ლიაც ბაქაროვების მოავრობას გვერდით ამოღვდა, მაგრამ რა შედეგი
 მას გარდა ღრისციხისკენ მიმავალ ჯარისხელნი გამამხნეველები სიყვირი

მომართვისა...“ საქართველოს არმიის მოვარსარდლობა და მოავრთბა-
 ში დაიხვა ობილიის დაგდა-არდადების საკითხი. "ეს საკითხი დახვტი -
 წერს ნოე ყორღანია თავის მივინებამი"რეში წარხული" - ხამხული კომი-
 ხიამი. დახხწრენ ლეჰუჭაჰევიმე...არგ ერთი გამამხხევეველი ხიყყვა
 მათგან არ გამივინია; გარდა ერთადერთი ხიირილინ კელიახი. მხილო
 ის იყი წინააღღღევი ქაღაქის დაჰოვემის, წინააღღღევი იყი მოავრთბა
 და თავდავევის ხამქო,"- წერს ნოე ყორღანია. ამ უთანისწირი იმში,
 ხამქოთა რუხეთის წიოღღა არმიამ დაიხყირი საქართველი,ხილი ხა-
 ქართველის ერთენული მოავრთბა და მრავალი პილიციკური და ხამბავლი
 მიღვაწე იძუღღული გახღღენ დაჰოვემიოთ საქართველი და თავი შეე-
 ვარღღიოთ უხხიოთისათვის. ხიირილინ კელიაქი,ხხვა მრავალ გამი-
 რენიღ პილიციკური და ხამბავლი მიღვაწეებთან ერთად, ამჰიღინა ხაქარ-
 თველიში დარჩენა და ხაქართველით თავისუფღღემისათვის მამიღის განგრ-
 ძიბა. ხიირილინ კელიახ ხაქართველიში დარჩენის დაღვენიღღება კი
 გამიოგანა ხაქართველის ერთენულღღემიკრავიული პარჰიის ხხელიამ. ახე
 რახხახა ხამხული გენღღრის ხიღღემიღი ირგანოზაღღია,რამღის შეხაღღენიღ-
 მამი შეღღიღა ხიირილინ კელიაქი. 1922 წელს, ხაქართველის დაპყრო-
 შის ერთი წლისთავზე, განზრახული იყი მახხორივი ლემინხყიღღის მიწ-
 ყრმა ობიღღში, და ხწორღღ ამ ლემინხყიღღის მიწყობის წინ დაავა-
 ჰღმრეს ხიირილინ კელიაქი.

მინმა შეკომრემმა

მოახერხეს ხიირილინ კელიახ გიხიღან გამიყვანა და,რამ თავი დაღღინა
 ისევე-დაპყომრემიხამგან, მან დაჰოვა ხაქართველი და თავი შეგანრა
 ხაჰრანგეოთ.

უხხიოთში ხიირილინ კელიაქი,რიოიღ ხაქართველის ერთენულღღემიკრავი-
 ული პარჰიის დღღერი უხხიოთში, განზარღღღდა მუშაოთახ ხაქართველის
 თავისუფღღემის მიოღღემისათვის. ის იყი დინჰი,დარმახიელი,ღღამღ განაო-
 ლღღული აღამიანი,რამღის ხიყყვახ დღღი ყურადღღემიო უხმენღა არა მარჰი
 ხაქართველის ერთენულღღემიკრავიული პარჰიის წვერეში და მიმღღევარნი,
 არამღ ხაქართველის ხხვა ლემიკრავიული პარჰიებმის წვერეში და მიმ-
 ლევარნი,ვიწიღღან ის ყოველიოთ იღღა "ერთღღელი იპო-
 შიღღის" პიოიღიაშე,ე.ი. ხწამღა,რამ ლემიკრავიულ, უღღემრვი
 ხახღღმწიოთში - და ახეოი ხახღღმწიოთ იყი ხაქართველი 1918-21 წელში -
 ხაქმიანოზა იპიოიღიური პარჰიებინა ისევე დღღი პახუხისმგვეღღიოთა
 და ერთენული შეგნეღღიო უწღა წარმიღღღეს, რიოიღ თვიო მოავრღღმის
 და ხამთარღღი პარჰიის თუ პარჰიებმის მიქმღღება.

ხიირილინ კელიაქი აწარმიღღღდა არა "იპიოიღიის იპიოიღიისათვის",რიოიღ
 ეს,ხამწეხაროთ, ახახიოთებ შიოიერი პილიციკური მიღვაწეს; არამღ
 "იპიოიღიახ ხაქმიხათვის";ე.ი. ის აწარმიღღღდა,ჰარ ხაქართველის დამ-
 ვღღმენღღელ კრემამი,ობიღღში, და შემღღეგ უხხიოთში არა ლეხყრუქიოთ,
 არამღ კონხყრუქიოთ იპიოიღიახ. ახეოი შეგნეღღა
 და მიქმღღება კი არის ლემიკრავიის,ე.ი. "ხაღღის ჰაჰღინიღღის"ერთადღღერი
 ჰემმარიოთი გაგეღღა; და ხწორღღ ახეოი მწრამხის იყი ხიირილინ კელია
 თავისი პილიციკური და ხამბავლიღღიო მიღვაწეობის
 ყვეღა ხვერიოთ; და,უთოთ, ამიო აიხხენეღღა ის,რამ ხიირილინ კელია
 დღღი პაჰივიხვემიო ხარგეღღღღდა არა მარჰი ერთენულღღემიკრავიული,
 არამღ ხაქართველის ყვეღა ლემიკრავიული პარჰიახა და მამი მიმღღევარნი.

1988 წლის 17 ივნისს, პარტიდან, ხაზრანგეთში მცხოვრებმა ქართველებმა შეხვედრის ხელშეწყობა და ერთნაირი მოთხოვნით აღნიშნა საქართველოს ერთნაირი დღეისათვის 26 მაისი. პარტიის მეთაურმა უნდა ქალაქის ხაზრანგეთში დადგინდეს თავი მოიყაროს ხაზრანგეთში მცხოვრებმა ქართველებმა, რომელთა შორის, განსაკუთრებით, უკვე ჰქონდა ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის მქონე და მესამე თაობა, ე.ი. ახალგაზრდები, რომლებიც აღიზარდნენ და აღიზარდნენ უცხოეთში. მაგრამ უნდა ხაზრანგეთში აღნიშნოს, რომ ამ ახალგაზრდა ქართველთა ნაწილი კარგად ფლობს ქართულ ენას და, რაც მთავარია, ყოველი მათგანი საქართველოს, დიდი პატივითა, რასაც ამდღევანდენ მათ ყოველდღიურ მოქმედება-მიღწევრიანობაში.

ქართული ხალხისთვის გამგებობა და ხელმძღვანელობაში უკვე უცხოეთში დამდგომელი და აღმდგომი ქართველობა, რომლებიც - მიუხედავად იმისა, რომ დავალებული არიან ყოველდღიური სამსახურებრივი შრომით - ენერჯისა და დროს არ ზოგავენ გაუძღვენ ჩვენს ერთნაირ ხალხისთვის და - მას შვილი - აქტიური მინაწილეობა მიიღონ ქართულ პოლიტიკურ საქმიანობაში. ყველაფერი ეს კიდევ ერთხელ გამოიყენება 26 მაისის დღეისათვის დროსა: მთავარინებელი ხელისუფლება ქართული ხალხისთვის თავსდება - ბავშვთა ოთარ პარტიდან 26 მაისის განხილვისას, რომელსაც წინ უძღვდა ჩვენი ერთნაირი პარტიის "დღეისათვის" და ხაზრანგეთში ერთნაირი პარტიის "მარხილ-გახა" შეხვედრება არა მარტო ხელნაშე გამოხედი ავსებს, არამედ მთელი ხაზრანგეთის მიერ. ბავშვთა ოთარ პარტიის ხელისუფლების შემდეგ, რომელიც მან ქართულ ენაზე წარმოხატვა, ხელისუფლება ხაზრანგეთში ენაზე ბავშვთა გია ხაზრანგეთში, და მანვე ხაზრანგეთში აღნიშნა 26 მაისის ერთნაირი მნიშვნელობა, 26 მაისისა, როცა ამ 70 წლის წინათ, ჩვენს დედაქალაქში - იმდროინდელ მთავრობის ხასხასეში, საქართველოს ერთნაირი ხაზრანგეთში ნიუ ჯორჯისაში გამოიხატა საქართველოს ხაზრანგეთში დამოუკიდებლობა და ხუროთმოძღვრება და წაიკითხა "საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი".

ბავშვთა ოთარ პარტიის ხელისუფლების შემდეგ, ხელისუფლება წარმოხატვის უცხოეთში ხელმძღვანელობა, რომელთა შორის იყვნენ ბავშვთა ქვეყნების, პოლიტიკოსთა, უკრაინის, სომხეთისა და სხვა დამყარებული ერების წარმომადგენლები. მხმენელთა განხატურებული ყურადღება მიიპყრო პოლიტიკოსთა წარმომადგენლის ხელისუფლებას, როცა იგი შეხვი პოლიტიკოსთა ხელისუფლების ჩვენს მიერ, მეორე მხარეს იმის დახატვისი; და აღნიშნა, რომ კავშირში დახატული ოთარ პარტიის ხელისუფლების შორის იყვნენ ქართველი ხელისუფლები. - როცა ხაზრანგეთში დაიპყრო დამოუკიდებელი საქართველო, 1921 წელს, ზოგიერთმა ქართველმა დამოუკიდებელი საქართველო და შემდეგ ხაზრანგეთში პოლიტიკოსთა არმიაში.

26 მაისის, ჩვენი ერთნაირი დღეისათვის ოთარ პარტიის ნაწილის დამოუკიდებლობის შემდეგ, გაიძარა ქართული ხელისუფლებისა და დედაების კონცერტი. ახალგაზრდა ქართველთა გუნდმა, ბავშვთა ოთარ პარტიის დამოუკიდებლობის შეხატვისათვის შეხატულ ქართული ხალხური ხელისუფლები. ქართული ხალხური დედაები კი ამ-ჯორჯისა და შეხატვისათვის იყო, რასაც უყვარდა ჩვენი აწ ნიშნით ქართველებს - მთაწმინდის ხელი. მისხატვისათვის, რომ ბავშვთა ოთარ პარტიის ახალგაზრდა ხელისუფლება და ენერჯისა, რომ უცხოეთში დახატული ქართველებს შეხატვისათვის ჩვენი ხალხური დედაები. ამის შემდეგ იმ, რომ ოთარ პარტიის ყოველი უცხოეთში დამდგომელი ქართველი, დაუფლებული ქართულ ხალხურ დედაებს, რაც ამ ხალხისათვის გამოიყენება, როცა ახალგაზრდები დამოუკიდებლობის დღეისათვის ხელისუფლება და მთავარინებელი ახალგაზრდენ ქართულ დედაებს.

მხმენიერად მართულ დამოუკიდებლობის დახატვის არ შეწყვეტილი მხიარულები, რომლის დროს მთავარი დამოუკიდებლობის გვერდით, მხიარულ დამოუკიდებლობის განხატურებში ჩვენი ახალგაზრდობა მიღწევრიანი ქართველი დედაებით ერთობილენ, რის შემდეგ დღეისათვის დღეისათვის გაგრძელდა.

და-ბავშვთა, მხმენიერად, რომ მიმდინარე 1988 წელს 26 მაისი აღნიშნა მთავარინებელი იმდროს, რომ აღნიშნული შეხატვისათვის დამოუკიდებლობის დედაებით იყო ხაზრანგეთში მიმდინარე ხაზრანგეთში არჩვენების გამო.

26 მაისი ხომლი

26 მაისის 70 წლისთავი წარმოადგენდა ადრინდელი ხომლის ქართულმა სათვისტომომ 1988 წლის 28 მაისს.

ღიღო, ქართული სათვისტომოს წარმომადგენლებმა, თავი მოიყარეს ქალაქ მინშილიანის ქართულ ძმთა ხახვლიაზე და ყვავილდოშო შეამკვეს აკლამები. ამის შემდეგ, ქართველობამ და ქართული სათვისტომოს ხელმძღვანელმა თავი მოიყარეს ქართული სათვისტომოს დარბაზში, ქალაქ ხომლი. დარბაზში მიართული იყო ქართული და ფრანგული ღრმები.

საშვიმ ხხლამა გახსნა ქართული სათვისტომოს თავდომარემ - ზაფრინა გრიგოლ კვარცხავამ, რომელმაც ხაზგასმით აღნიშნა 1918 წლის 28 მაისის ისტორიული მნიშვნელობა და გამოთქვა იმედი, რომ საქართველო იხვედრებოდა 26 მაისის იდეების განხორციელებას საქართველოში და საქართველო იხვედრება დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო.

26 მაისის 70 წლისთავის საშვიმი ხხლამამ ხიფყვა წარმოსთქვეს აგრეთვე ზაფრინა მ. ბერიძემ, მ. შაველიძემ, მ. ლომიძემ, მ. ლომიძემ, მ. ლომიძემ და სხვებმა, რომლებმაც გამოთქვეს იმედი, რომ რუსეთის იმპერია აღიწევდა და საქართველო იხვედრებოდა თავისუფლებას.

26 მაისის საშვიმი ხხლამის შემდეგ, გაიმართა ქართული ნადიმი, რომელსაც გაუძღვა ზაფრინა მ. ბერიძე. პარიზიდან კი 26 მაისის დღესასწაულს ხომლი ესწრებოდა ზაფრინა მამია ბერიძევი მუდღის.

ნადიმი გაგრძელდა გვიან ხალამომდე.

ხომის ქართული სათვისტომოს კომიტეტი
ხომი, 1988 წლის 28 მაისი

26 მაისი ნიუ-იორკში

საქართველოს დამოუკიდებლობის გამგებლების 70 წლისთავი ღლი მამულებით აღინიშნა ქართულმა სათვისტომომ ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ნიუ-იორკის ერთერთ მთავარ ეკლესიაში, 21 მაისს, სპეციალური კონცერტი გაიმართა ახალგაზრდა ამერიკელთა გუნდმა გრეგორი ხაღორის ღრმეში. გუნდმა შეასრულა ქართული ხალხური ხიმინები და ხაღორისი. 26 მაისის დღესასწაული კი ჩაატარა ეხვრეული ხალხი, ნიუ-იორკში, რომელიც გახსნა ქართული სათვისტომოს თავდომარემ ექიმმა ავთანდილ შაველიძემ, რომელმაც ქართულად და ინგლისურად გააგონა დამსწრეთ 26 მაისის მნიშვნელობა საქართველოს ისტორიაში, და შეუხა აგრეთვე ერისა და პიროვნების თავისუფლების ხაკობებს.

26 მაისის დღესასწაულზე ხიფყვა წარმოსთქვა აგრეთვე რენედა უხუცესმა პოლიტიკურმა და საზოგადო მოღვაწემ პროფესორმა გიორგი ნაკაშიძემ, რომელიც ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ნიუ-იორკში. ხიფყვა წარმოსთქვეს აგრეთვე ქართული ანსამბლის დირექტორმა გრეგორი ხაღორისმა, ამავე ანსამბლის პრეზიდენტმა ფრანკ კინამ, რომელიც აგრეთვე ხიფყვა - რეჟიმ ურდანიამ, რომელიც ახლა ნიუ-იორკში ცხოვრობს, და გურამ იქორიძემ. აღნიშნავთ აგრეთვე იხივ, რომ 26 მაისის დღესასწაულს ეხსრებოდენ ძმები თენგიზ და ელარდ გულავეტი. თენგიზი, ხხვა ხუი ხაჭაია ღიხილუაან ერთად, მიმდინარე წლის 17 მაისს მიიღო ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტმა - რინალ რეიგანმა. თენგიზ გულავეამ პრეზიდენტ რეიგანს გააგონა აღმთიანის უფლებათა დავის მიმართის რაობა საქართველოში და აღნიშნა, რომ "...აღმთიანის უფლებებისათვის ბრძოლა განუყოფელია ერთნული უფლებებისათვის ბრძოლისაგან..."

საქართველოს დამოუკიდებლობის 70 წლისთავის საშვიმი აღნიშვნას ნიუ-იორკში დაეხსრა უამრავი ხალხი. ოფიციალური განყოფილების შემდეგ გაიმართა ქართული ნადიმი, რომელიც დღესასწაულს გაგრძელდა.

მ ე რ ე "დ ე ვ ი ღ მ ბ ა"

ღვივლის ქართული მამულის 66 წლისთავზე - ღვივლის მამომ ჩაატარა ყოველწლიური დღესასწაული "ღვივლობა"-1988 წლის 3 ივლისს, კვირას. ღვივლის ქართული მამულის აღმინისყარაგიმ, აი, ახალი დამყოფების ბარათი დავუბრუნა ქართველობას:

„ დ ე ვ ი ლ ი ბ ა “

ქაღმაყონ, ზაყონ.....

დევლის ქართული მამულის აღმინისყრადგობის 1986 წლის დადგენილები
თანახმად, ყოველი წლის ივნისის უანახსენებ კვირას, დევლის ქართულ
მამულში წარღება „ დ ე ვ ი ლ ი ბ ა “, რომელზედაც მღწევარი ზაქარია
ღვთისმეტყველი, მღვდელი ნათესავ-მეგობრებთან. „ დევლილი “ წარღება 1988
წლის 3 ივლისს, კვირას, დღის ორმეტი საათიდან, დევლის ქართული
მამულის შაყონი.

ქართული მამულის შაყონი გაიმართება შეგობრული ხაზით, რომლის
დევლილი მუდგებას გააძიხის ყოველი მონაწილე.
გთხოვთ, „ დევლილი “- მღვდელი და მღვდელი შედევნილი აღნიშნო ზაყონ გიორგი
ნოზაძის (წოდ. 60 - 84 - 14 - 57), რომლის დროს, გახადებია, უნდა გვახ-
ნობით „ დ ე ვ ი ლ ი ბ ა “- მღვდელი მამულში.
შედევნილი შეგიძლიათ ავრეთე დაურეთო ქაღმაყონ ნუხა გორღვლაძის, პარიზში.
(წოდ. 48 - 25 - 11 - 53).

ქართული ხაღამითა და დროს შაყონი გეგმით,

დევლის ქართული მამულის აღმინისყრადგობა
დევლილი, 1988 წლის 24 მაისი

და 3 ივლისს, კვირას, დევლის ქართული მამულის შაყონ დღე დადგამი თავი
მოიყარეს ქართულად, რახან განხადვორებელი ხახათი მიეცა იმით, რომ
ხეგრებხ შირის იყო ირი ქართული ხაქართულიდან, რომელმაც მისახადმე-
ლი ხიყვეტი წარმისმეტეხ ნაღმის დროს.

„ დევლილი “ გახხნა დევლის ქართული მამულის აღმინისყრადგობის თავდ-
მარემ ზაყონმა მამია ბერიძემ, რომელმაც შეხადვალ ხიყვეტში აღნიშნა იხ
შეიქო, რომ დევლის ქართული მამულის აღამინისყრადგობამ 1987 წელს აღნიშნა
დევლის ქართული მამულის 65 წლისთავი, და რომ - დადგენილები თანა-
ხმად - ყოველწლიურად, ივნისის მთლი კვირას, წარღება „ დევლილი “, როგორც
ამ ქართული მამულის შეხადვლის დღეხახწაული. ამის შემდეგ, ზაყონ მამია
ბერიძის წინადადებით, ნაღმის ხელმძღვანელად-თამადათ აჩრეულ იქნა ქალ-
ზაყონი ყავლი ხაზულიანი, რომელმაც შთამაგონებლად ჩააყარა დევლილი.

ხიყვეტი წარმისმეტეხ ზაყონმა მირიან მეღუამ, არცხე გორღვლაძემ,
ჯამა ხაზულიანმა, ქართული ხათვისგომის ხაზაგლი თავდმარემ თამამ ნახილ-
შვილმა და ხხეგმა.

„ დევლილი “, ე.ი. დევლის ქართული მამულის შეხადვლის წლისთავის ყო-
ველწლიური აღნიშვნა თუ როგორ ხახეს მიიღებს ხამილოლ, - ეს თვით დევლის
ქართული ხურვიღვა დამიკიდებელი. მარამ - განხხადვებით გახული წლის
დევლილი, რომელხაც მრავალი აღამინი დაეხწრა - მიმინარე წლის დევლი-
ლი უფრო „ოჯახური“ ხახათის იყო, და, შეიქლბა, ეს უფრო შეხხამამმა დევ-
ლის ქართული მამულის შემმენთა გააზრებას, დევლილი ყოვლიყო ქართველი
კერა უხხეთში.

3.ი.
დევლილი, 1988 წლის ივლისი

ხაუკუნო იყოს ხხენება მისი

ნამეგია ბერძენიშვილი-გოგუამის გარღვვაღება
(3.3.1891 - 1.8.1988)

I.

ვინცხ დევლის ქართულ მამულში ურახედ მინელ შეუვლია, ვის არ უგმენია
ჩვენი ნამეგია დეღობრივი ხიყვარული, ხეღმარმოყარებმა, მგრეველიმა,
თანაგმენმა და ხამარლიანი „ განვიხება “ ვი?!. და მთლილ იყო, რომ
„ დევლის დღეს “ ვაწრეღმობრევენ, დღი ხიყვარული, ქაღმაყონ ნამეგია გოგუა-
მეს-ბერძენიშვილი, რომელიც 1923 წლიდან გხურობს დევლილი, ამ აწ ხა-

ხედვანთქმულ ქართულ მამულებში, რომელიც 65-ი წლის წინათ, 1922 წლის 24 ივნისს იყო დადამოუკიდებელი ნაქარბუღის მთავრობამ ნიუ ყორღანის მეთაურობით.

II.

ჩვენი ნაშეყვია დაიბადა 96 წლის წინათ, 1891 წლის 3 მარტს, სწავლობდა ჩვენს ღელაქაქაქი სკოლისში და 1918 წელს, ე.ი. სკოლისის უნივერსიტეტის განსწავლანავე სწავლობდა ჩვენს უნივერსიტეტში სამედიცინო ფაკულტეტში. მშვერად მერე უკრახველ იყო, როგა იძულებული გახდა სწავლანათის თავი ღელე-შეშისა. ეს მოხდა იმის გამო - მოგვიხრობს ნაშეყვია -, რომ ჩემმა ქმამ ხანში მოიყვანა მშობელი ღაქრილი ვახე და მოხარა, რომ ჭრილობა შეუხუციო. შეჭრილობა შეუხუციე, და ამ ღრის, ჩემს მამასა და ამ ღაქრილი ვახე შორის გაიმარაგა ახელი ნაშეყარი:

- შენ, ვაღლითა, იხელი გვირობა გამიჩინე ჩვენი ახლადაღღაგარი სამშობლოს, საქარბუღის გარეშე მჭრეუბანგან დაგვაში, რომ ქარბუღელმა ხალხმა შენ უნდა მოგახსოვოს თორმეტი ხაუგხოვი ქალით. ღაქრილობა ვახემა ვი, უახეხუხა.

- თორმეტი ვი არა, შე მხილელ ეს ერთი ქალი, შენი და მინდა გიღად, თუ მიმ-ახსოვებო!..

და ახე ღაქრიწრიღით, - მოგვიხრო ჩვენმა ნამომ.

III.

ეს ღაქრილი ვახე ვი იყო საქარბუღის ერგუნელი გვირო - ვაღლითა გოგუაქე, რომელმაც არაუჩხელი ხახელი მოხუცეა საქარბუღის დამოუკიდებლობის მჭრეუბის წინააღმდეგ შრომებში, განსაკუთრებით "გოგუაქის ჯაშენიანი მახარებელით". და ვინაიღან ვაღლითა გოგუაქის ხან საქარბუღის სამხრეთით, ხან ჩრდილოეთით თუ აღმოსავლეთით უხლებიღა შრომი, უღმათი გაქრა იმ ხანებში, როგა ხან-ჭოთა რუხეთის ჯარებში მოუღლინებდა დაეხხა თავს დამოუკიდებელი საქარბუღის, 1921 წლის თებერვალ-მარტში, - მოგვიხრობს ნაშეყვია გოგუაქე.

IV.

და მოუღლინებდა მივიღ გნობა, რომ ვაღლითა გოგუაქე მშობელი ღაქრილითა და საქარბუღის დამაქრობის შემდეგ, ხეამღლით-კონსტანტინეპოლში გაუყვანითა და იქ არის გრანგულ ხაჯაღმყოფოში. ნაშეყვია, როგორც მან მოგვიხრო, და-უყონებელი ღაჭოვა საქარბუღელი და, ღლი ხიშნებელითს გარდაღახვით, ჩვიღა ხეამღლით, რომ მის ღაქრილი ქმარისათვის მოველი. ვაღლითა მადე გამიჩანხანდა და გიღ-ქმარი, რეშინეი-პიღლითის გავლით, 1923 წელს ჩვიღელი პარობში, და მამინათვე თავი შეაფარეს ქარბუღ მამულს ღელიში. ღელიში ვი გიღ-ქმარი გხოვრობღენ ხიღის მეურნეობის შემოსავლით, ვინაიღან ვაღლითა გოგუაქის, ნამის მოხრობით, ქარხანაში მუშაობა ვი არა, გარეთ მიწაშე მუშაობა უნღიღა.

V.

ვაღლითა გოგუაქე გარდაღვიღა 1954 წელს და ღაქარბუღელი ღელითის მამათა ხახაღლითე. ამახთან დაკავშირებით, აღხანიშნავია, რომ ნაშეყვია გოგუაქის ღლი დამხახურება მიუძღვის ღელითის ქარბუღი ხახაღლით - ქარბუღი ერგუნელი პანთონის - ღაქრებაში, როგა მან, ქარბუღი თანამოახრეთა დასმარებით, შეუიხილეს მიწა ხახაღლითისათვის. ღღეს უკვე ღელითის ქარბუღი ხახაღლით მართანს ქარბუღი ერგუნელი პანთონისა, ხაღღე განიხუცებღენ დამოუკიდებელი საქარბუღის იხეუ-ღღმდეგენელი თობის მრავალი წარმომადგენელი, დამოუკიდებელი საქარბუღის პრეზიდენციხა და მთავრობის თავღლიმარის ნიუ ყორღანის ჩათლით.

VI.

და ახლა ღელითის ქარბუღი ხახაღლითის მიწას მივაშარეთი თვით ნაშეყვია გოგუაქე, მწეღია ყოველი ქარბუღილხათვის, რომელიც ღელიში ერთხელ მანინ ყოფიღა და ნამის ხეამომამოყვარებობა და ღელითი ხიშომ უგარქენია, - წარმოიღგინოს ღელითის ქარბუღი მამული ნაშეყვიათ გარეშე!.. ჩვენ დაგვაგვიღი გვექინდა ნამის ღა-შაღლითს 100 წლითათვის გაღახდა 1991 წლითათვის, ჩვე ნაშეყვიათ ვუთხარით, და შევეკირღა, რომ 100 წელმე მეუხახე იგხოვრებღა; მაგარამ ვის შეუღლია ზენე-შის კანონს თავი აარიღოს!.. მივაშარეთი რა ღელითის მამათა ხახაღლითს წმინდა მიწას ნაშეყვია გოგუაქე, მოვიგონოთ მისი ერთი ღექი, რომელიც მან დაწე-რა 1983 წელს ღლითის ხათაურისა - "მოხუცის ვეღღება":

ქვეყნად - ერახელი მშობა ღელამ,
აღვიღს ჰქვიან - მით ხამშობღო,
და ჩემს ნაწილს ამ ქვეყნისა,
ეწოღება საქარბუღელი!
მე შირხა ვარ შენგან წყბიღი,
ვეღარ გნახავ ხაღღირობა...

დღში ჩემი აქ ღარჩემა,
ხული ჭრღლავ მუნხვენ წავა,
შემოურბენს ნანგო ველეზს,
მეზრბლეზს და ნანგომ-უნგნობი,
მომბელი ხახლვარხ, ეზოხ, მიწლიჩხ,
შევა ხახლმი ნახეხხლურე,
შემოუვლიხ ირგვივ კერახ...
შემდეგ იმ გზახ გაულეგმა,
რომელღელახ განელი ყველამ!
მოიბარე ჩემი ხული,
გაველღები შენ ხამბოლე!
V.

ოხმბაზოხ, 10 აგვიხციხ, ღველიხ ქართული მამულიხ მაცოხ ღიღ ღარმბაში
ჩახვარღა ნამეფიო გოგუამოხ გამოხვენემა. ღვოხმხახურემა ჩახვარა ქართულ
წმინღა ნინოხ ეკლესიოხ მოძღვარმა მამა გაზრღელ ანჩიმ. შემდეგ მიგვალღებელი
გახვენებულ იქნა ღველიხ ქართულ მამოა ხახვღაოზე, ხალღ ღვოხმხახურეზოხ
შემდეგ, გამოხამპვიღობღელი ხიფყვა წარმოხოქვა ქართული ხათოხციოზოხ თავ-
ჯღიმარემ ხახვრანგეოში - მაცოჩმა ოთარ შავარიძემ. პაროზოხ წმინღა ნინოხ
ეკლესიოხ გუნღიხ ვალიზა გოხმღოღ, როგო ნამეფიო გოგუაქე მოიბარეხ ღველიხ
ქართული მამოა ხახვღაოხ მიწახ.
ხაუკუნო იყოხ ხხენემა მიხი!..

ქარღ ინახაროძე

ღველი, 1988 წელი აგვიხცი

ხაუკუნო იყოხ ხხენემა მათი

ღიკო-ჯფხჯში გარღაიღვალა(კანღღა,ქ. ვიფოჩიო) 88 წელი ახაკში.

ხფხნიღხჯ-შამუღაშვიღი(15.5.1907 - 30.12.1987) - ღაკრმადღული ღველიში.
ურღ-ჯღღჯა,ღნიღიღი მხახვარი, გარღაიღვალა 80 წელი ახაკში 25.3.1888
წელხ, რაპოში.

ღავიღ-ღავრღიშამიღი გარღაიღვალა 21.11.1987 წელში, პაროში, ...
ვანღ-ახჯოღიღი გარღაიღვალა 21.12.1987 წელხ, პაროში. ღაკრმადღული ღველიში.
ღავიღ-შერშიღიშვიღი(15.10.1893 - 27.12.1987) გარღაიღვალა ღახ. ბერღინში.
ყზღ-შეფღ, ქართული ღიღი მღეოზარი, გარღაიღვალა 15.4.1988 წელხ პაროში.
იგი იყო ქაღმაციღ ქეოქეან მარნოვიხ მუღღელი. ყან მუღ ღაკრმადღული
იქნა ღველიხ ქართულ ხახვღაოზე.

ღიღ-ღავიღი გარღაიღვალა(1988) ხოში ღიღ ღაკრმადღული იქნა იქე.
ჯავღღი(ჯავღ) ჰვაღეღიშვი, მაციღი პეჭრე ხვეღელიოხი მამა, გარღაიღვალა
რუხეში.

ხაუკუნო იყოხ ხხენემა მათი!..

ჩვენი მკოთხველი ხაყურადღეშო!..

"მეზრბლე ხაქართულიში" გამოქვეყნებულმა ზოგიერთმა წერილმა, ამ ყურნაღიხ
მკოთხველი ნაწიღში აზროა მუხღა-მეოხღა გამოიწვია, რად, თავიხუფალი პრე-
ხიხ პიროზებში, ხრულიღ ნორმადღური მოღღენა.

ამიღი, თუ რომელიღე მკოთხველ ხურს გამოთქახ თავიხი აზრი ჩვენხ ყურნად-
ში გამოქვეყნებელი ამა თუ იმ ხფაციოხ მუხახემ, - გამოგვიგზავნიხ ღა ჩვენი
გამოთქვეყნებო ჩვენი ყურნაღიხ მოძღვენი ნომერში.

"მეზრბლე ხაქართული" ხარე-
ღაქელი კოლეგია

ბ ა ლ ა ნ ს ი

ეხე-იგი, შემოსხვავლი და გახხვავლი ყურნალ "შეგრძოლი ხაქაროველს" 5(23) და 6(24) ნომრებოხა:

შემორწორულებანი(შემოსხვავლი):

შამოხ ბერიშვილი.....	500 გრ.
გრიგოლ კვარცხავა.....	500 გრ.
ვალოკო რუბინიძე.....	100 გრ.
ნიკოლოზ ბელევაძე.....	100 გრ.
კარლი ინახარიძე.....	4081,20 გრ.

ხარჯები(გახხვავლი):

"შეგრძოლი ხაქაროველ" - 5(23) ნომერი - 97 გვერლი -
 "შეგრძოლი ხაქაროველ" - 6(24) ნომერი - 69 გვერლი -
 ლაბეტლევა, გამრავლება, წერილებოხა და ხაფოხცი ხარჯები - ხულ 5281,50 გრ.

ამ შალახნოხს ლეჭვალური ანგარიშები ინახება "შეგრძოლი ხაქაროველს" რელაქციოში.

-

თ ბ ო ვ ნ ა

გამომლინარეობს რა იმ რწმენიდან, რომ ქართული ეროვნული ხაშქოხ ოფიციო-ლური ორგანიო "შეგრძოლი ხაქაროველ" იმღენალ უკეთეხალ შეხმღებხ ოავიხი ფუნქციოხს მუხრულეობახ, რამღენალღ მუფი პირივნება მინაწილეობახ მიიღებხ მის შექმნა-ღაფინანხებში, - ხარულაქციი კოლეგია გოხოვ ლაგვეხმაროთ ამ რევენს ეროვნულ ხაქმეში.

პაფიციხევეშიო ლა ქართული ხალამიო
 "შეგრძოლი ხაქაროველს" ხარულაქციი
კოლეგია

Conseil National Géorgien

ქართული ეროვნული საბჭო

CHATEAU DE LEUVILLE
 91310-Leuville sur Orge
 FRANCE

ტელ: (231)-6086-0151

 "ნიუთიერი კეთილღღეობა რგორღ ლღა-შიში აღამიანოხს
 ხხოვრებოხა; ოავიხუფღება მთელი ერიხა ლა ოვიოთული
 პირივნებოხა". "მეხამე ლახი", 1893 წელი

Conseil National Géorgien

ქ ა რ თ უ ლ ი ე რ ო ვ ნ უ ლ ი ს ა ა ზ ო

"ქართული ეროვნული ხაზტი არის პოლიტიკური ირგანიზაცია, რომლის მიზანია საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის იხე-
აღდგენისათვის ხელმეწყობა ყოველგვარი უგაღური გზით. ქართული ეროვნული
ხაზტი თავის მოღვაწეობაში ეყრდნობა '26 მაისის იღეებს', განსაკუთრებით
კი 'საქართველის დამოუკიდებლობის აქცისა' და საქართველის დემოკრატიული
რესპუბლიკის კონსტიტუციის(ძირითადი კანონის) დებულებებს".

ქართული ეროვნული ხაზტის წესდება, მუხლი მეხამე

"ქართული ეროვნული ხაზტი თავისთვის დამიღად გამოცხადებს, როცა საქარ-
თეულის დედაქალაქში, თბილისში, იხე-აღდგება '26 მაისის იღეა', ე.ი.
გამოცხადებულ იქნება საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა და
სუვერენიტეტი".

ქართული ეროვნული ხაზტის წესდება, მუხლი იღდამეორე

Conseil National Géorgien
Chateau de Leuville
91310 - Leuville sur Orge
FRANCE

გ ა მ მ ა რ ე ბ ა

გამისაქვეყნებელი მახაღეები, წერიღეები და მე-
მირიღეღებანი გამოგზავნიღ შემღღე მისამარღღე:

M. Mamia Berichvili
"La Géorgie Combattante"
CHATEAU DE LEUVILLE
10, rue Jules Ferry
91310 Leuville sur Orge
F r a n c e

ხ ა რ დ ა ქ ე ი ლ კ ო ლ ე გ ი ა

გ ე ბ რ დ ო უ ლ ი ს ა ქ ა რ თ ე უ ლ ი

ქ ა რ თ უ ლ ი ე რ ო ვ ნ უ ლ ი ს ა ა ზ ო ს ო რ გ ა ნ ო

"LA GEORGIE COMBATTANTE"

აგვისღეო 1988 - № 6(24) - - ა ო უ ტ 1988

"ჩენი თავი ჩენადღე ვეყუღენეს" იღღა

"ღემოკრავიის ორგანიზა მოქალაქეღა უმრავღეღობა. აქედან წა-
მომღგარი ხღღისუღღეღა არის მომქმეღი, მჭრეღი, მეგრემღი".

ღაარღღა: იანვარი 1952, პარიზი - Fondation Janvier 1952, Paris

